

JESUS CRISTO MUWĒĜAPTUP LUCAS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Teofilo, ĕn a'ōbuyxi soat xe ocexe. Ōn ijudup mubararaĝ ewebeaptum—apĕn cuk adi Jesus Cristo o'e'e wuyetabutpe iaptup. Kuy bima warara'acayū apĕn ixe Jesus Cristo o'e'e iaptup o'tupmubararak. Koap o'jekawĕn ip ixe eju oekuku'iaiyū eju ixe e'eap o'jojo'iaiyū eju dak. Ixeyū a'ōbi juk ixe e'eaptup o'tupmubararak ip.

³ Ōn pit cuk oce owebe ma:

— Ōn tak cuy ocekawĕn ceweju ip — i. — Soat eju ixeyū ejujuy ocekawĕn — i juk oce owebe ma. — “Apĕn ixe Jesus o'e'e?” i juy oce cebe ip — i juk oce owebe ma.

Imĕnpuye ixeyū eju juk ocekawĕn. Soat cuk o'ĝuwĕn ip owebe. Ōn tak apĕn o'e'e ip iaptup otupmubararak ewebeaptum ĝasū bit, Teófilo.

⁴ Ijudup co buje, ĕn tak ece:

— Ixeyū juk adi icĕmān omutaybitbin apĕn Jesus Cristo o'e'e iam — i.

⁵ Teófilo, koam apĕn o'jebapuk Zacarias pe iap oĝuwĕn ewebe, apĕn o'jebapuk itayxi be iap tak. Herodes Judéia eipi watwat kukukat pima, Zacarias itabĕĝ osunuy. Judeuyū epaī osunuy ixe Zacarias. Kapikpik'uk osunuy Abias ebekitkit eju Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Abias ebekitkit tak paīyū osodop ip. Zacarias tayxi Arāo badip osunuy—paīyū kukukat badip. Itayxi butet Isabel

i osunuy. ⁶ Ixeyũ xepxepayũ cũğ ma ip osodop Deus xe. Kũyjobit ip osodop soat Deus a'õ kay. Deus bikuyap tağ jekuku'uk ip osodop. ⁷ Bekicat kuğ gu ip osodop, itayxi i'it ta ba'ore buye. Yabut osunuy. Zacarias tak aypa osunuy.

⁸ Gebuje Zacarias o'ju Deus eju kawẽnwẽnap'a kay—yaboğat'a kay. Ibo'a be kapikpiğ osunuy Deus etabixe paĩ buye. Kapikpiğ osunuy Abias ebekitkit eju. ⁹ Jebabi dağ ibadipyũ juk Zacarias o'taẽ iõm ãm badiat'a be. ¹⁰ Oõm tõmte'oatõm mupik am Deus etabixe. Adeayũ dak Deus eju kawẽnwẽnap'a eakiju ip osodop. Akiju kawẽnwẽn ip osodop Deus eju, Zacarias badi tõmte'oatõm mupikupig pima.

¹¹ Gebuje Deus ekawẽn tojtjt'ukat oajẽm Zacarias kay. Cũğ'i osunuy tõmte'oatõm mupikupikap'a ba'at kadi—caixa'a jo'iat'a ba'at kadi. ¹² Zacarias yağuy'ũm o'e ixex Deus ekawẽn tojtjt'ukat co buje. Iparara jĩjã o'e.

¹³ Gebuje Deus ekawẽn tojtjt'ukat o'jekawẽn Zacarias pe.

— Tapu, epararam gu juy eğuy — io'e. — Apẽn cuk adi ece cebe iap o'ya'ĩjojo Deus — io'e. — Gasũ ma emumuojuy je'ğũm ewebe — io'e. — Etayxi ekpon gukap. João i juy ibuten je'e — io'e.

¹⁴ — Eycokcoğ cĩcã ma epesop bekicat kap puje. Adeayũ dak icokcok cĩcã je'e eyweju. ¹⁵ Ekpot ya'õbuyxian je'e Deus xe. Uva'abidi juy idikõn gu, wuymuka'o'onapti dak. Ibiõğbuk xipacat a'õbi ixex jeku jekap'isum piap — io'e. ¹⁶⁻¹⁷ — Ekpot Judeuyũ ağuyumuwarururun je'e ixeyũ be Deus kay am, wuykukukat kay am tak. Deus biõğbuk a'õbacaap kuğ ixex jeku Elias ekukuap

puxim. Ka'ũma buk ocejojojoiap mubapukpuḡ jeku. Ixe omuyku wuykukukat ajēm awap. Ixe cebayũ aḡuymuwarururun je'e ixeyũ be waram ḡuto jebekitkiyũ kay am. Ixe Deus a'õ kay'ũmayũ aḡuymuwarururun je'e ixeyũ be waram ḡuto kawēn icēmat taḡ jeku am. Ixe ijodiacat ḡubikuy wuykukukat ajēmap wiwi am — io'e.

Imēn Deus ekawēn tojtjtot'ukat o'jekawēn Zacarias pe.

¹⁸ Gebuje Zacarias o'jekawēn Deus ekawēn tojtjtot'ukat pe.

— Iba'ore ma owebe okpotpet am — io'e. — Kuy aypa oce. Otayxi dak yabut kuy — io'e.

¹⁹ — Gabriel i obutet — io'e. — Deus etabixe cūḡ'i õn nuynuy. Deus ma omudot jekawēn âm eweju. Ixe omudot iboap awēḡ muwēn âm ewebe—yawēḡ tipatawēḡ muwēn âm ewebe. ²⁰ Ēn pit etabut ḡu wa'õ kay — io'e. — Imēnpuye ekõmbicaca ecesũy. Ede ba'ore ecesũy. Wekawēn taḡ cebapuk puje bit, waram ḡuto ede but ece'e. Soat ma je'bapuk ixekabia be apēn õn e'em ewebe iap taḡ — io'e.

²¹ Adeayũ dak Deus eju kawēnwēnap'a bewi Zacarias jēmap wiwim ip osodop.

— Apēnpuye dak Zacariasibun cĩcã Deus eju kawēnwēnap'a be? — io'e ip jewewebe kakijuayũ.

²² Gebuje Zacarias oajēm akijuayũ kay. Cekawēn pa'ore o'e cebe ip. Imēnpuye itaybit ip o'e Deus eju kawēnwēnap'a be bima Zacarias jexey jo'iat o'jojoi iam. Jekawēn ojuy akijuayũ eju. Cekawēn pa'ore bit o'e. Imēnpuye jebum acã o'jekawēn ceweju ip.

²³ Deus eju kawēnwēnap'a be jekapikap epere buje, Zacarias o'jepit jeduk'a kay.

²⁴ Guyjom ma itayxi o'yukreḡ—Isabel. Pūḡpōḡbi kaxi jeduk'a be ma osunuy Isabel.

²⁵ — Okukukat xipat cīcā oxe! — io'e Isabel. — Koap cuk adi oḡuy osūsūn, o'it'et'ūm puye — io'e. — Gasū bit osūsūn ḡu oce o'ukreḡ puye — io'e Isabel jewebe ma.

²⁶⁻²⁷ Gebuje Deus jekawēn tojtjtot'ukat o'ḡuju yaypan'isuat kay—aḡokatkat eju o'jepo ḡu'iat kay. O'ḡuju cekay Isabel 6 kaxi yukeḡ puje. Deus ekawēn tojtjtot'ukat putet Gabriel i osunuy. Oajēm aḡokatkat eju o'jepo ḡu'iat kay. Ixe ayacat Galiléia eipi be osunuy. Nazaré ka be osunuy. Maria i ibutet osunuy. José wadip osunuy. José Davi badip osunuy. ²⁸ Oajēm Deus ekawēn tojtjtot'ukat Maria kay.

— Tū'ū, ecokcoḡ cuy eḡuy — io'e. — Deus xipat cīcāat je'ḡūm ewebe. Wuykukukat soat em jekukum eweju — Gabriel o'e.

²⁹ Maria yaḡuybabi'ūm o'e cekawēn co buje.

— Apēnpuye dak imēn teku odobededem? — io'e Maria jewebe ma.

³⁰ — Tū'ū, epararam ḡu juy eḡuy — io'e. — Deus xe ekukpin cīcā — io'e. ³¹ — Je'ukreḡ. Aḡokatkat eceḡukap e'in. Jesus i juy esubuteta — io'e. ³² — Ya'ōbuyxian je'e e'it — io'e. — “Deus ipot teku,” i je'e soat ijodiat. “Soat podi ya'ōbacaat ipot teku,” i je'e ip. Deus ixē jōmuy Judeuyū kukukan. Kuy bima Davi Judeuyū kukukat osunuy—Jesus eajot. Imēnpuxim Jesus Judeuyū kukukan je'e.

³³ Soat em ma imēn Jacó naxeḡebitbit kukukan

jeenuy. Wara'at ġu jomuy ixē dieġ ixeyũ kukukan — Gabriel o'e Maria be.

³⁴ — Apĕn xe'e dak osu'itkap? Ocepō ġu mabuk a'ġu aġokatkat eju — io'e Maria Deus ekawĕn tojotjot'ukat pe.

³⁵ — Ibiōġbuk xipacat jajĕm ekay — io'e. — Je'ukreġ soat podi ma ya'ōbacaat a'ōbi—Deus a'ōbi. Imĕnpuyē bekicat ikĕrĕat kuġ ġu je'e. Deus ipon je'e. ³⁶ Gebum cuy eġuy ebadip kay—Isabel kay — io'e. — Ixe Isabel o'yukreġ yabut ma'ġu. Kuy aġokatkat opop yuk pe. “T'it ta ba'ore teku,” io'e'e ip kuy bima. Gasũ bit 6 kaxi yukreġ. ³⁷ Ka'ũma ma iba'ore Deus pe — io'e.

³⁸ — Ha'a — Maria o'e. — Deus okukukat. Deus a'ōbi soat je'bapuk owebe apĕn ĕn e'em owebe iap taġ — Maria o'e. Deus ekawĕn tojotjot'ukat o'jĕm cexewi.

³⁹ Gaxĩn ma Maria o'ju Isabel kay. Dao ma o'ju co'a'uat kapĕn pe. Judĕia eipi be o'ju. Isabel ka be o'ju. Jay. Oajĕm. ⁴⁰ Oōm Zacarias duk'a be—Isabel duk'a be. Isabel o'tobede. ⁴¹ Joroh. Isabel ukpeat o'jejoro yuk pe Maria be Isabel dobede buje. Ibiōġbuk xipacat a'ōbacaap kuġ osunuy Isabel.

⁴² Gebuje Isabel o'jekawĕn ya'ōberen Maria eju. — Deus xipat cĩcã! — io'e. — Deus xipacat ũmũm ewebe. Eocokcok soat cōcokap podi ma—aoyũ cōcokap podi ma. “Ĕn xipat cĩcã,” i je'e adeayũ e'uk peat pe. ⁴³ Deus xipacan e'em owebeam tak! Ĕn okukukat xi. Inaka okay ajĕm, wa'ōbuyxi ġu ma'ġu — io'e. ⁴⁴ — Ewebe odobede buje, o'uk peat o'jejoro jecokcok pibun — io'e. ⁴⁵ — “Soat je'bapuk owebe apĕn okukukat e'em owebe iap taġ,” i ĕn

e'em. Imēnpuye Deus xipacan e'em ewebeam — Isabel o'e.

⁴⁶ Gebuje Maria o'jekawēn Isabel eju.

— “Wuykukukat soat podi ma xipat,” i ōn e'em — io'e.

⁴⁷ — Ocokcok cīcā Deus xipan okuḡ puye—odaxijojo'ukat xipan okuḡ puye — io'e.

⁴⁸ — Ixe acā okukukat. Odadaybot ma dak. Imēnpit ixe soat em aḡ okay — Maria o'e. — “Deus xipacan ixe ayacat o'jukuk,” i je'e soat ka watwat omuwēnuwēn — io'e. — Gasū imēn je'e ip, ḡuyjom tak — io'e.

⁴⁹ — Ixe ka'ūma buk ocejojoioiap o'ḡubapuk owebe. Soat podi ma ixe ya'ōbaca — io'e. — Ibuyxim cuy ibutet ajukuk — io'e.

⁵⁰ — Deus itabotaidabotbot cīcā ibuyxim jekukayū kay. Wuydobuyū'ūm'ūm kay itabotaidabotbot cīcā osunuynuy. Gasūayū kay dak itabotaidabotbot—soat kay. ḡuyjomayū kay dak itabotaidabotbot — io'e.

⁵¹ — Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk. Yoboḡan pinayū o'ḡuypōḡpōḡ. Ixeyū e'eap o'ḡu'ūm — io'e.

⁵² — Ika kukukayū o'ḡujēm jenuyap pewi. Ya'ōbuyxi'ūmayūm o'e ip. Ya'ōbuyxi'ūmayū o'jomuy ixeyū nuyap pe. Ya'ōbuyxiayūm o'e ip — io'e.

⁵³ — Tadaybotbocayū be xipat cīcāat o'ḡūmḡūm. Soat kuḡ ip o'e. Ibutut adeayū bit ibuipek o'ḡujēmjēm — io'e.

54 — Ixe Israel naxegebithbit o'subuywatwan cĩcã—ja'õ kay kũyjobicayũ o'subuywatwan cĩcã. Xipan wuydobuyũ'ũm'ũm o'jukukuk apẽn cuk adi o'e'e iap tağ — io'e.

55 — Xipan wuydobuyũ'ũm'ũm o'jukukuk—Abraão'ũm o'jukukuk, cenaxegebithbit'ũm'ũm tak o'jukukuk. Ja'õ dağ soat em ġebum osunuy ixeyũ kay. Soat em ixē ġebum osunuy ixeyũ kay xipan ikuk am — io'e—Maria o'e.

56 Ebapũğ kaxi Maria Isabel xe osunuy. Ibocewi o'jepit jeduk'a be.

57 Ija kaxi ajēm puje, Isabel o'su'itkap ağokatkat.

58-59 Bekicat 8 kabia bima ibadipyũ oajēm ixē duk'a xeyũ dak. Oajēm ip ikap'isuat taypu'ağobixeedakat am “Deus ebekit teku” i'e am. Soat ibadipyũ icokcok cĩcã o'e ip.

— Deus xipan cĩcã ija xi o'jukuk — io'e ip. Ibute-taat ojuy ip.

— Zacarias i juy asubutetaat cebay butet kadin ma — io'e ip jewewebe.

60 — Ap! — ixi bit o'e. — Ibo ġu je'e ibutet—João i acã — io'e ixi.

61 — Ebadipyũ butet João i'ũmġu — io'e ip ixi be.

62 Gebuje o'jekawēn ip cebay eju.

— Apẽn ekpot puten je'e? — io'e ip cebay be.

Jebum acã o'jekawēn cebay, cekawēn pa'ore buye.

63 “Taperadup cuy etupũm owebe” iape, cebay o'e jebum cebe ip. O'tupũm ip cebe.

Ibocewi o'tupmubararak cebay. Ibutet João i iaptup o'tupmubararak. Soat ip itabēğbēğ o'e ijo-jom. Zacarias i cebay je'e tũybe iãn o'e ip.

64 Cebay cekawēn put o'e ġebuġe bit. Xipan o'jekawēn ġuto.

— Deus xipat cīcā — io'e. — Ka'ūma ma ixē jo'iat ya'ōbuyxiat — io'e.

65 Imēneġu yaġuybabi'ūm o'e ip tuk'a xēayū. João kapap awēġ o'yawēġmuwēnuwēn ip soat ka daġ—Judēia eipi daġ, co'a'uat kapēn taġ tak. 66 O'yawēġtobuxik'iaiyū jewaġuydadam ip osodop João kapap awēġ kay.

— Apēn xē'e je'e ite bekicat yaypan pima? — io'e ip jewewebe. Imēn o'jekawēn ip, João Deus a'ōbacaap kuġ oeku buye.

67 Ġebuġe Zacarias apēn ġuyjom je'bapuk iap o'ġuwēn—ikap'isuat ebay. Iboap o'ġuwēn Ibiōġbuk xipacat a'ōbi.

68 — Ga'a ace Deus pe “Ka'ūmġu ejo'iat,” i. Ixe Deus kay itabut ip osodop Israel naxeġebitbit. Jebekitkiyū o'subuywan. Jebekitkiyū o'taxijo — io'e.

69 — Deus wuydaxijojo'ukat o'ġudot wuykay. Ya'ōbacaat o'ġudot wuykay. Wuydaxijojo'ukat Davi naxeġebit—Deus a'ō kay kūyjobicat naxeġebit — io'e.

70 — Ixe wuydaxijojo'ukat ya'ōbacat ġjġā. Ka'ūma ma ixē jo'i ya'ōbaca. Imēnpuxim kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e Deus a'ōbi—soat taġ iisuayū o'e'e — io'e.

71 — “Deus wuydaxijo wuykay itakomaayū be wuyaokaap puxim. Ixe wuykay'ūmayū a'ōbacaap ġu'ūm ixeyū be wuyaokaap puxim,” i'e'e'uk osodop ip — io'e Zacarias.

- 72 — Deus itabotaidabotbot osunuy wuydobuyũ'ũm'ũm kay apěn kuy o'e'e iap tağ. “Wekawěn tağ oce,” io'e Deus. Jekawěn tağ o'e'e soat em ma. Cekawēnkērē ġu osunuy—cekawēntip cĩcã — io'e.
- 73 — Ixe o'jekawěn wuydobu'ũm eju—Abraão'ũm eju. “Jedaxijo õn ekay itakomaayũ bewi; ebekitkiyũ dak otaxijo,” io'e Abraão be — io'e.
- 74 — “Jeybuywan õn eypararam ġu kapik am owebeam,” io'e Abraão be — io'e.
- 75 — “Cũğ ma epesop oxe,” io'e. “Ikērēat kuğ ġu epesop oxe,” io'e. “Soat em epesop oxe eyetait,” io'e. Ixe o'e apěn cuk adi o'e'e iap tağ — io'e Zacarias.
- 76 — Bekit — Zacarias o'e jekpot pe—ikap'isuat pe — Wuykukukat wap eceju soat muxipan am ixē mudot am. Deus ekawěn muwēnuwēn'ukan ece'e—soat podi ma ya'õbacaat ekawěn muwēnuwēn'ukan — io'e.
- 77 — Adeayũ be ece'e “Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” i. “Deus jeydaxijo,” i ece'e cebe ip — io'e Zacarias.
- 78 — Iměn Deus itabotaidabotbot cĩcã wuykay. Yukupiceğē ġu wuykay. Wuydaxijojoap kabia jajēm ixē a'õbi. Ixe jajēm kabia buxim.
- 79 — Ixe kabiok pe jekuku'ukat puximayũ ġukabia. Je'ũap puxim ipararaayũ ġukabia. Ixe wuymutaybitbin je'e wuywebe xipan jewewekuk am. Kaba'ũm acesop wuyeweweju.

— Imēneju adeayũ je'e ewebe: “Ēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat,” — io'e ikap'isuat ebay. Imēn Zacarias apēn ġuyjom je'bapuk iap o'ġuwēn Deus a'ōbi.

⁸⁰ Bekicat o'yaypan. Kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Uk'a'ūmat pe osunuy Judeuyũ kay jeju'ūm pima—Judeuyũ mutaybitbin'ūm pima.

2

¹ Ixeyũ kabia be Augusto cartadup o'tupmubararak—soat ka kukat. O'tupmuju soat pe jebekitkiyũ be. Bekitkit, eykapap ka kay juy epeju eybutet mubararak am taperadup pe i'eaptup o'tupmuju. ² Ka'ūma ma iġo eipi watwat o'ġuweġūn ijoptup muju awap. Jebekitkit o'ġuweġēġat Cirênio Síria eipi watwat kukat pima. ³ Imēnpuye soat ixē ebekitkit o'ju jebutet mubararak am taperadup pe. Jekapap ka be ip o'ju.

⁴ Imēnpuye José dak o'jēm Galiléia eipi bewi—Nazaré ka bewi. O'ju Judéia eipi be—Belém ka be—Davi osunuyiat ka be. Ixē José o'ju Davi diwat osunuy buye. ⁵ O'ju jebutet mubararak am Maria eju—jetayxi eju. Maria yukreġ osunuy. ⁶ Ixeyũ Belém ka be bima, Maria o'yukpasuk.

⁷ Gebuje Maria o'su'itkap koapat—aġokatkat. Ikap'isuat o'yamuekabek paġōm. O'ġuyxet biopak xat mūn pe—cucuayũ nuyap'a be topap'ūm puye.

⁸⁻⁹ Kabi bewi Deus ekawēn tojotjot'ukat tak o'kop ovelha kukukayũ kay. Koġūnpi be osodop ip Belém ka tēġ ma. Ovelha kukuġ ip osodop ixima be. Deus o'ġukabia ovelha kukukayũ akokoreren.

Iparara jĩjã ip o'e kabia jo buje, idip cĩcã ma'gu kabia.

¹⁰ Gebuje Deus ekawẽn tojtjtot'ukat o'jekawẽn ceweju ip.

— Eypararam gu juy epesop — io'e. — Kawẽn idipat otojtot imuwẽn ãm eywebe eymucokcok am. Kawẽn idipat otojtot soat pe imuwẽn ãm ijodiat pe.

¹¹ Eydaxijojo'ukat o'kap ġasũ. Davi osunuyiat ka be o'kap — io'e. — Soat kukat ixexipi daġat kukat. Cristo i ibutet — io'e Deus ekawẽn tojtjtot'ukat.

¹² — Ixe ikap'isuat iekabek paġõm. Po'i biopak xat mũn pe. Imẽn õn eymukũyjom eywebe tobuxik am — io'e cebe ip.

¹³ Gebuje warara'acayũ o'jebapuk kabi kadiwi Deus ekawẽn tojtjtot'ukayũ.

— Ka'ũma ma Deus co'iat — io'e ip. — Soat podi ma ixexya'õbuyxi — io'e ip.

¹⁴ — Ka'ũmġu Deus co'iat xipacat — io'e kabi kadiwiayũ. — Kaba'ũm jeedop ip soat ijodiacat—Deus emumukupinyũ — io'e ip.

¹⁵ Waram ip o'jeu kabi kay Deus ekawẽn tojtjtot'ukayũ.

Cexewi Deus ekawẽn tojtjtot'ukayũ cẽm puje, o'jekawẽn ip jeweweju ovelha kukukayũ.

— Ga'a aju — io'e ip. — Belẽm ka kay juy aju — io'e ip. — Apẽn Deus o'e wuywebe iap cuy ajojo — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Dao ma ip o'ju.

Oajẽm ip. Ixeyũ dak ikap'isuat o'tobuxik José eju, Maria eju dak. Po'i osodop biopak xat mũn pe.

¹⁷ Ikap'isuat tobuxik puje, ikapap awẽġ muwẽnuwẽn oekuku ip soat ka daġ. Apẽn Deus ekawẽn tojtjtot'ukayũ bekicat kapap o'ġuwẽn

cebe ip iap muwēnuwēn oekuku ip soat ka daḡ.
¹⁸ Itabēḡbēḡ ip o'e cēm paxi iam o'ya'ĩjojoiyũ
 ma. ¹⁹ Maria bit soat em ḡbum osunuy apēn
 je'it o'kap iap kay. Iboap kay jewaḡuymuḡēḡēm
 osunuy. ²⁰ Ovelha kukukayũ o'jepit koḡũpi be.

— Ēn xipat cīcā — io'e ip Deus pe. — Idip cīcāat
 ocejojojo — io'e ip. — Idim cuk ēn ocemukũyo —
 io'e ip.

Soat o'tobuxik ip apēn Deus ekawēn tojotjot'ukat
 o'e cebe ip iap taḡ. Imēnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — io'e ip.

²¹ 8 xet kap puje cebaydaap Jesus
 daypu'aḡobuxee o'suxeedakacat Judeuyũ babim.
 Yukreḡ awap Deus ekawēn tojotjot'ukat o'e Maria
 be: — Jesus i ibuten je'e — i. Imēnpuye Jesus i
 o'subutetaat ip.

²²⁻²³ Gebuje cebaydaap Jesus o'tujowat
 Jerusalém ka kay. Jetayxi eju o'tujowat. O'tujowat
 ip ikap'isuat mubapuk am paĩ be Moisés ekawēn
 taḡ. Ibararak opop wuykukukat ekawēntup pe:

Aḡokatkat kap puje—koapat kap puje, ixē
 ikap'isuat Deus ebekit ma, i.

Imēneju cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém
 kay imubapuk am Deus etabixe Deus eju
 kawēnwēnap'a be. ²⁴⁻³⁰ Imēn e'em wuykukukat
 ekawēntup:

Bekicat kap puje, wũnca juy eḡũm paĩ be ixē be
 imupik am Deus etabixe, i. Xepxep pukaso juy
 eḡũm, i. Pukaso kuḡ'ũm pima, xepxep coot cuy
 eḡũm, i.

Imēn e'em wuykukukat ekawēntup. Imēneju cebaydaap oajēm Jerusalém ka be ikap'isuat mubapuk am Deus etabixe.

Gebuje Ibiōgbuk xipacat Simeão oōmat Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Cebaydaap tak Jesus o'tujuajēm Deus eju kawēnwēnap'a be pukaso ūm ām paī be Moisés ekawēn tağ. Simeão Jesus o'takoy jebakopixirik ceje.

Ixe Simeão Jerusalém ka be osunuy. Cūğ cīcā osunuy Deus xe. Itabut cīcā osunuy Deus kay. Judeuyū daxijojo'ukat ajēmap wiwim osunuy. Ibiōgbuk xipacat ixē mutaybitbin'uk osunuy. Ibiōgbuk xipacat o'e Simeão be kuy bima:

— Eje'ū ġu wuykukukat co'ūm pima—soat taxijo am Deus emunaē jo'ūm pima — i.

Gebuje Simeão Deus o'ğuwēnuwēn xipan.

— Okukukat — io'e. — Gasū òn iju jojom — io'e. — Soat taxijo am etaēiat cocom òn — io'e. ³¹ — Soat etabixe juk etaēiat cocom òn — io'e. — Gasū bit we'ū but ocokcoğ — Simeão o'e. — Ēn acā okukukat — io'e. — Gasū òn iju jojom apēn cuk ece owebe iap tağ — io'e. ³² — Kabiaap puxim je'e ixē. Judeu'ūmayū mutaybitbin je'e — io'e. — Ebekitkiyū dak kūyjobin jeedop ip warara'acat a'ō kay ġu—ixē a'ō kay acā—Israel naxeğebitbiyū — io'e. — Edipap kuğ jeedop ip — io'e Deus pe.

³³ Cebaydaap, ixi dak itabēğbēğ ip osodop Simeão ekawēn cocom—bekicat muwēnuwēnap cocom.

³⁴⁻³⁸ — Xipan cuy ikap'isuat ebayū ejukuk — Simeão o'e Deus pe.

Gebuje Simeão o'jekawēn Maria eju—ikap'isuat xi eju.

— A'õpicũg cuy eḡuy — io'e. — Deus cuk ixe bekicat o'taē — io'e. — Inaka adeayũ iju kay ḡu jĩã je'e Judeuyũ'in. Deus pit ixeyũ ḡu'ũm. Ēn tak eḡuycũg cĩcã ece'e — io'e. — Ipiat ecesupi'ajo jĩã paja ewebe õmap puxim — Simão o'e Maria be. — Warara'acayũ bit iju kay jĩã je'e. Ico-cok cĩcã jeedop ip cekay. Deus imēn adeayũ aḡuymubapukpuḡ je'e soat pe — io'e Simeão Maria be.

Bekicat ebayũ Deus eju kawēnwēnap'a be bima, Ana oajēm cekay ip. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat cĩcã — io'e Deus pe—Ana o'e.

Ixe Ana bekicat o'kapiap o'ḡuwēn adeayũ be Jerusalém ka watwat pe—Deus jebekitkit tax-ijoap wiwi'ukayũ be. Ixe Ana Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Fanuel daxit osunuy. Aser diwat osunuy. Yabut cĩcã osunuy. Yaypan'isu bima juk o'jewebumũn. 7 koato jektop xe osunuy. Kuy ma itop'ũm oe'ũ. Ixe Ana 84 koato osunuy ḡasũ. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm ḡu. Soat em ma iḡo'a be nuynuy—kabiam, ixima daḡ tak. — Ēn xipat cĩcã — i'e'e'uk osunuy Deus pe soat em. Deus eju kawēnwēn'uk osunuy. Jekpiwan ma jewemureren'uk osunuy ceweju jekawēn ojuy.

³⁹ Deus ekawēn taḡ paĩ be bekicat mubapuk epere buje, cebayũ Jesus o'tujupit jeka kay. Nazaré ka kay ip o'jepit—Galiléia eipi be.

⁴⁰ Bekicat o'yaypan. Ibacaan o'e. Jeadipyũ bodi ma itaybican o'e. Deus xipacat ũmũm'uk osunuy cebe.

⁴¹ Jesus ebayũ waram o'ju ip Jerusalém ka kay. Soat em Páscoa epeta be cucu'uk ip osodop

Jerusalém ka kay. ⁴² 12 koato bima, Jesus o'ju ġuto jebaydaap, ixi iat eju, peta be cucu'uk puye.

⁴³ Peta epere buje, cebayũ ma o'jepit ip jeka be. Jesus pit o'jecũ Jerusalém ka be. Itaybit ġu ip osodop cecũam. ⁴⁴ Tũybe Jesus wuybadipyũ eju o'jepit iãn o'e ip cebayũ. Jepitpin o'ju ip e daġ jeka kay. O'xet ip e bidase. Jesus o'jokudada ip jebadipyũ daġ, jebureyũ daġ tak. ⁴⁵ Ka'ũmġu. O'tobuxik ġu ip. Imēnpuye ikudadam o'jepit ġuto ip Jerusalém ka be. Ebpũġ kabia ikudadam oekuku ip.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'tobuxik ip Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Xik'i osunuy Moisés ekawēn Judeuyũ mutaybitbin'ukayũ xe—aypapayũ xe. Cekawēn cocom osunuy. Kawēnwēn osunuy ceweju ip. ⁴⁷ Jesus kay jĩjã ip o'e soat cekawēn cocoayũ, itaybit cĩcã buye, cũġ cĩcã jededem puye dak.

⁴⁸ Jesus tobuxik puje, cebayũ itabēġbēġ ip o'e ijojom.

— Tapu — io'e ixi Jesus pe. — Edaobu'u du eġuy jepin? — io'e. — Ocaġuybabi'ũm cĩcã ocesop ekudadam—õn, eбайdaap tak — io'e—jekpot pe o'e.

⁴⁹ — Aĩ, apēnpuye dak okudadam epeku? — io'e. — Eyetaybit ġu du webay duk'a be juy õn iam—Deus eju kawēnwēnap'a be? — io'e—jexi be o'e.

⁵⁰ Imēnpit Jesus ekawēn iba'arem o'e cexe ip.

⁵¹ Ibocewi o'jepit jebayũ eju Jesus. Oajēm jeka be—Nazaré ka be. Jebaydaap a'õ kay kũyjobit osunuy. Ixi dak soat em ġebum osunuy apēn Jesus cuk adi o'e'e cebe iap kay. ⁵² Ixe Jesus tak jebureyũ

bodi ma itaybican o'e. O'yaypan. Ikukpin cĩcã osunuy Deus xe, jexeayũ xe dak.

3

¹⁻² Gebuje Deus o'jekawẽn João Batista eju—Zacarias ipot eju. João uk'a'ũmat pe osunuy.

—Wekawẽn cuy eġuwẽnuwẽn itaybit'ũmayũ be — Deus o'e João be.

O'jekawẽn João eju Tibério Roma ka kukat pima. 15 koato kuy ika kukat osunuy. O'jekawẽn ceweju Põncio Pilatos Judéia eipi kukat pima dak, Herodes Galiléia eipi kukat pima dak, Lisânias Abilene eipi kukat pima dak, Filipe Ituréia eipi kukat pima dak. Ixe Filipe Traconites eipi kukat tak osunuy. Filipe Herodes kitpit osunuy. O'jekawẽn João eju Anás Judeuyũ epaĩyũ kukukat pima. Caifás tak Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy. ³ Imẽnpuye Jordãodi wãbu daġ oeku João.

Guyjom João Deus ekawẽn o'ġuwẽnuwẽn adeayũ be.

— Eyġuycũġcũġ cuy epesop ikêrêat kuġ puye — io'e cebe ip. — Ikêrêat mujurũġrũġap cuy epeyepere — io'e. — Epeyewemubatisasanat cuy — io'e. — Imẽn ey'e buje, Deus ikêrêat ju'uk eywebewi — io'e. ⁴ — Imêntak e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat emudupmubararaktup:

Aġokatkat jewãwãwãm uk'a'ũmat pe, i. Imẽn jewãwãwãm:

Soat e juy epesuemukacũġ wuykukukat ajẽmap em, i. Ie juy epesuemudim ceku am, i. ⁵ Kabioreġreġat cuy epeġudim, i. Ipiweġũn je'e, i. Co'a dak epeyamuweġũġũn,

i. Iebixirik tağ cuy epesuemujēm, i. Wakenat e be epesuemujēm, i. Soat iekērēate iedip cīcā je'e, i. ⁶ Wuydaxijo am Deus emunaē coco ip soat ijodiat, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup — io'e João adeayū be.

⁷ Imēnpuye adeayū o'ju João be jemubatisanan.

Gebuje João adeayū o'ğukūyjo.

— Deus itakoma eykay, ikērēat kuğ cīcā buye — io'e. — Ipiat supi'ajoat eywebe, ikērēat kuğ puye — io'e. — Eynapōn pa'ore Deus xewi — io'e. ⁸ — Cūğ ma juy epeku kuy ikērēat mujurūgrūğap ocepere iap mubapuk am warara'acayū be — io'e. — Tūybe Deus ipiat supi'ajoat ğu wuywebe wuyju Abraão naxeğebitbit puye iān purut eyju e'em — João o'e. — Imēn ğu juy epe'e — io'e. — Iba'ore ğu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeğebitbiyūm — io'e. ⁹ — Ğaxīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ğaxīn ma ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be — João o'e.

¹⁰ — Apēntak oce'e ipiat pi'ajoap puxim? — io'e ip João be.

¹¹ — Xepxep eyekabek kuğ pima, pūğ cuy epeğūm ikuğ'ūmat pe — io'e. — Puybit kuğ pima, epeğū'ē'ē juy ikuğ'ūmat pe — io'e.

¹² Iecuğap peam dinheiro bubu'ukayū dak oajēm João be jemubatisanan.

— Pām oceju? Apēntak oce'e? — io'e ip João be.

¹³ — Iecuğap emumubudei bodi ğu juy epejat cebekitkit pewi—ixe emumubudei acā — io'e João.

¹⁴ — Pām oceju? — io'e ip sorarayū dak.

— Puyxibun ġu juy dinheiro epejat warara'acat xewi — io'e. — Napa ġu juy epe'e dinheiro bu am warara'acat xewi. Jemãmãmãm ġu juy epesop eyekapikaptei kuġ—eycokcoġ acã — io'e.

¹⁵ Soat ġebum cĩcã o'e ip João ekawën kay.

— Ite du Deus emunaẽ soat taxijo am? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Ġebuje João o'jekawën soat pe.

— Õn ma eymubatisasan idibi be — io'e. — Wara'acat pit omuyku. Obodi ma ixex ya'õbuyxi. Soat podi ma ya'õbaca. Õn pit ajo pẽġap ġu ce-beam? Cedaġ ġu kuka oce ixex a'õbuywatwat'ukan, oboġ ġu buye. Õn ma eymubatisasan idibi be. Ixex bit Deus biõġbuk ġuõm eywebe ya'õ daġ eyeku am. Ixex dak ipiat supi'ajoat eywebe cũġ ma eyeku am. ¹⁷ Wuyju taixee xixxiġ tũmũntata mujẽm âm taixee bewi. Tũmũntata muxipan-pan wuyju tamũn'a be. Taixee mupikpiġ daxa be. Imẽnpuxim Deus kũyjobicayũ muwajejem kũyjobit'ũmayũ xewi. Kũyjobicayũ ixex xe jeedop soat em. Kũyjobit'ũmayũ bit soat em ipiat supi'ajojo — io'e João.

¹⁸ Imẽn adeayũ awẽwẽm oeku João. Kawën idipat muwẽnuwẽn oeku.

¹⁹⁻²² Adeayũ mubatisasan epere buje, João Jesus o'ġubatisan.

Ġebuje Jesus kay Ibiõġbuk xipacat o'kop. Jesus Deus eju kawẽnwẽn pima, o'kop. Pukaso jo'i o'kop Ibiõġbuk xipacat.

Ġebuje Deus o'jekawën kabi kadiwi.

— Õn okpocat — io'e. — Ocokcok cĩcã ekay — Deus o'e Jesus pe.

Guyjom Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be. Ixe Herodes Galiléia eipi kukat osunuy. Kuy bima João o'e Herodes pe:

— Cedaġ ġu ewebe ekitpit tayxi bum etayxim—Herodias bum — i. — Ēn ikērēat kuġ — io'e Herodes pe.

Herodes ikērēat kukuk'uk osunuy. Waram ikērēat o'jukuk ġasũ dak. João ikērēat o'jukuk ġu. Inaka Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be.

²³ Jesus 30 koato bima ijodiacat mutaybitbin o'e. — Jesus José ipot — io'e'e ip adeayũ. ²⁴ José ebay butet Eli i osunuy. Eli ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. Levi ebay butet Melqui i osunuy. Melqui ebay butet Janai i osunuy. ²⁵ Janai ebay butet José i osunuy. José ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Amós i osunuy. Amós ebay butet Naum i osunuy. Naum ebay butet Esli i osunuy. Esli ebay butet Nagai i osunuy. Nagai ebay butet Maate i osunuy. ²⁶ Maate ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Semei i osunuy. Semei ebay butet José i osunuy. José ebay butet Joda i osunuy. ²⁷ Joda ebay butet Joanã i osunuy. Joanã ebay butet Resa i osunuy. Resa ebay butet Zorobabel i osunuy. Zorobabel ebay butet Salatiel i osunuy. Salatiel ebay butet Neri i osunuy. Neri ebay butet Melqui i osunuy. ²⁸ Melqui ebay butet Adi i osunuy. Adi ebay butet Cosã i osunuy. Cosã ebay butet Elmadão i osunuy. Elmadão ebay butet Er i osunuy. ²⁹ Er ebay butet Josué i osunuy. Josué ebay butet Eliézer i osunuy. Eliézer ebay butet Jorim i osunuy. Jorim ebay butet Matate i

osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. ³⁰ Levi ebay butet Simeão i osunuy. Simeão ebay butet Judá i osunuy. Judá ebay butet José i osunuy. José ebay butet Jonã i osunuy. Jonã ebay butet Eliaquim i osunuy. ³¹ Eliaquim ebay butet Meleá i osunuy. Meleá ebay butet Mená i osunuy. Mená ebay butet Matata i osunuy. Matata ebay butet Natã i osunuy. ³² Natã ebay butet Davi i osunuy. Davi ebay butet Jessé i osunuy. Jessé ebay butet Obede i osunuy. Obede ebay butet Boaz i osunuy. Boaz ebay butet Salá i osunuy. Salá ebay butet Nasson i osunuy. Nasson ebay butet Aminadabe i osunuy. ³³ Aminadabe ebay butet Admim i osunuy. Admim ebay butet Arni i osunuy. Arni ebay butet Esrom i osunuy. Esrom ebay butet Peres i osunuy. Peres ebay butet Judá i osunuy. ³⁴ Judá ebay butet Jacó i osunuy. Jacó ebay butet Isaque i osunuy. Isaque ebay butet Abraão i osunuy. Abraão ebay butet Tera i osunuy. ³⁵ Tera ebay butet Nacor i osunuy. Nacor ebay butet Seruque i osunuy. Seruque ebay butet Ragaú i osunuy. Ragaú ebay butet Faleque i osunuy. Faleque ebay butet Éber i osunuy. Éber ebay butet Sala i osunuy. ³⁶ Sala ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Arfaxade i osunuy. Arfaxade ebay butet Sem i osunuy. Sem ebay butet Noé i osunuy. Noé ebay butet Lameque i osunuy. ³⁷ Lameque ebay butet Matusalém i osunuy. Matusalém ebay butet Enoque i osunuy. Enoque ebay butet Jarete i osunuy. Jarete ebay butet Maleleel i osunuy. Maleleel ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Enos i osunuy. ³⁸ Enos ebay butet Sete i

osunuy. Sete ebay butet Adão i osunuy. Adão Deus ipot osunuy, Deus o'guḡẽ buye.

4

¹ Jordãodi bewi Jesus epit puje, Ibiõḡbuk xipacat o'tujowat uk'a'ũmat pe. Jesus aḡuydada'uk osunuy Ibiõḡbuk xipacat. ² Uk'a'ũmat taḡ oeku 40 kabia. Jesus Ibiõḡbuk xipacat a'õbacaap kuḡ osunuy. Ibiõḡbuk kērēayũ kukukat tak Jesus o'subuyxijo iboce. Te'e ma ikērēat mujurũḡat ojuy Jesus pe iboce. 40 kabia Jesus jekõnkõn ḡu osunuy. Ire jĩã osunuy.

³ Gebuje ibiõḡbuk kērēayũ kukukat o'jekawẽn Jesus eju.

— Ën Deus ipot pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pão'am — io'e Jesus pe.

⁴ — Ap! — io'e Jesus. — Imẽn e'em Deus ekawěntup: “Wuyetabẽḡ wuyxat o'om puye ḡu—Deus wuymutaicin puye acã,” i — io'e.

⁵ Ibocewi ibiõḡbuk kērēayũ kukukat Jesus o'tujowat umat pe. Soat eipi o'ḡubapuk cebe. Dao ma soat eipi daḡacat o'ḡubapuk cebe. Soat ip o'jojojo.

⁶ — Õn cuy emuy soat eipi watwat kukukan — io'e. — Wa'õbi soat eipi watwat kukukan ecesũy — io'e. — “Ën acã ocekkukat,” i je'e ip ewebe — io'e. — Ibutut adeayũ kukukan ecesũy wa'õbi — io'e. — Soat ma iũm put owebe omunaẽ be, soat podi ma õn wa'õbaca buye — io'e napa ma. ⁷ — “Ën xipat,” i ãn e'em owebe bima, soat oḡũm ewebe — io'e. — A'õbuyxian ecesũy wa'õbi — io'e Satanás Jesus pe.

8 — Ap! — io'e Jesus. — Iměn e'em Deus ekawěntup: “ ‘Xipat ěn,’ i juy epe'e Deus pe acã,” i. “Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay,” i — Jesus o'e Satanás pe.

9 Ibocewi o'tujowat Jerusalém ka be. O'jomõğ Deus eju kawěnwěnap'abi jeje—yaboğat'abi jeje.

— Ěn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jewi ipi ju — io'e Satanás. 10 — Iměn e'em Deus ekawěntup: “Deus jekawěn tojotjot'ukayũ ġuju xipan ekuk am,” i. “Ixeyũ jedaxijo ewebe xipat'ũmat ebapukap puxim,” i. 11 “Ixeyũ jeak ekay wita'a be eimucakcakap puxim,” i — io'e Satanás.

12 — Ap! — io'e Jesus. — “Cěm paxi Deus ja'õ dağ e'em?” i'ũmğ juy epe'e — io'e Jesus.

13 Gebuje ibiõğbuk kěrěayũ kukukat o'jewede Jesus xewi. O'jěm cexewi Jesus puyxijojoap epere buje. Te'e ma Jesus pe ikěrěat mujurũğat ojuy. O'jěm.

— Waram ġuto osubuyxijo jĩjã — io'e jewebe ma ibiõğbuk kěrěayũ kukukat—Satanás.

14 Jesus o'jepit Galiléia eipi kay. Ibiõğbuk xipacat a'õbacaap kuğ oeku. Soat ibo eipi watwat yajěmap awěğ o'yawěğtobuxik.

15 Gebuje Jesus kawěn idipan ip o'ğutaybitbin Deus eju kawěnwěnap'a be.

— Soat podi ma Jesus xipan wuymutaybitbin — io'e ip ya'ĩjojoayũ. — Ka'ũmğ ixe jo'iat xipacat — io'e ip.

16 Jesus o'ju jaypanap ka kay—Nazaré ka kay. Jay. Oajěm. Jebodoydoyap kabia bima Judeuyũ õmõm'uk ip osodop Deus eju kawěnwěnap'a be. Sábado bima ip õmõm'uk osodop. Jesus oõm jeweju

ip iġo'a be. O'ãy Deus ekawëntup com iġo'a beacat pe ya'ġjo am.

¹⁷ Gebuje iġo'a kukukat Deus ekawëntup o'tupũm Jesus pe—Isaías emudupmubararak-tup—Deus ekawën muwënuwën'ukat emudup-mubararak-tup. Jesus o'tupmupaya. Pũġtup o'tuptobuxik. Imën e'em itedup:

¹⁸ Deus biõġbuk owebe nuynuy, i. Imënpuye ixe onaë owebe kawën idipat muwën ãm tadaybotbocayũ be, i. Ixe omuju owebe: “Taomũnmũnayũ daomũnmũnap'a bewi ġujëm ip” i'e am taomũnmũnayũ be, i. Ixe omuju owebe: “Ita'ũmayũ itate je'e ip” i'e am ita'ũmayũ be, i. ¹⁹ Ixe omuju owebe tadaybotbocayũ mujëm ãm imudadaybotbot'ukayũ xewi, i. Ixe omuju owebe: “Gaxĩn ma Deus jebekitkit idaxijo” i'e am soat pe, i.

²⁰ Imën e'em itedup. Jesus ibodup o'tupcoco ya'õberen. Otupmupirik. Waram o'tupũm yakukukat puywatwat'ukat pe. Oabik.

Soat iġo'a beacat o'jeak cĩcã Jesus kay.

— Apëntak teku? — io'e ip jewewebe.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawën ceweju ip.

— Gasũ bit soan o'jebapuk ijudup peat ekawën taġ—ġasũ otupcociatup ekawën taġ — io'e.

²² Soat xe Jesus xipat cĩcã osunuy iġo'a beacat xe.

— Jesus ekawën soat podi ma cekawëntip! — io'e ip jewewebe. — Teku José ipot ġu du? — io'e ip jewewebe.

²³ Jesus o'jekawën ceweju ip.

— “Tapu, ecewanũġta juy,” i wuyju e'em wuyanũġtata'ukat pe — io'e. — Iboap kuka epe'e

owebe dak. “Ocejojojo ġu bukiap cuy eġubapuk ocewebe ijo am apēn cuk adi eġubapukpuk Cafarnaum ka be bima,” i aco'i eyju e'em owebe — Jesus o'e. ²⁴ — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat jaypanap ka be bima, ibo ka watwat ixē ekawēn kay ġu — io'e. ²⁵ — Icēmān ōn e'em eywebe. Kuyje Deus Elias o'ġuju pūġ kay itop e'ū'ibit kay—Sarepta ka beat kay—Judeu'ūmat kay—Sidom eipi beat kay. Ixeyū kabia daġ soat kaka beayū irere oekuku. Ka'ūmġu muba'at osodop ebapūġ koato, ipidaseat koato dak. Soat ip irere jījā osodop. Imēnpuye ade itop e'ū'ibiyū tadaibotbot cīcā osodop ixeyū kabia daġ—Judeuyū. ²⁶⁻²⁷ Imēnpit Deus Elias o'ġuju Judeuyū kay ġu—Sarepta ka beacat kay acā—Sidom ka tēġatka beacat kay acā — Jesus o'e. — Deus Eliseu o'ġuju Naamā kay imu'ada am. Eliseu Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Naamā ierepat osunuy. Ade ierepayū Judeuyū eipi daġ osodop ip ixeyū kabia daġ. Imēnpit Eliseu warara'acat ġu o'ġu'ada. Naamā acā o'ġu'ada — Jesus o'e.

²⁸⁻²⁹ Iboap ekawēn co buje oitakomān cīcā ip Jesus kay Deus eju kawēnwēnap'a beayū. Jesus o'tujujēm ip jeka bewi.

Jesus o'tujuu ip co'a bicūġ kay yaoka am. Aġoka ibo'a pēnpēn taġ o'sukadop. Co'a bicūġ pewi yabitorom Jesus muy'at ojuy ip. ³⁰ Imēnpit Jesus o'kap cepidase ip. Jeju pinap taġ o'ju.

³¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay—Galilēia eipi beat ka kay, ikaboġatka kay. Judeuyū o'ġutaybitbin Deus eju kawēnwēnap'a be

jebodoydoyap kabia be. Soat esemana imutaybitbin'uk ip osunuy.

³² — Cũğ cĩcã ma Jesus wuymutaybitbin — io'e ip. — Jesus ja'õbi ma wuymutaybitbin — io'e ip.

³³ Gebuje aḡokatkat o'jewāwā iḡo'a beat—ibiõḡbuk kērēat kukat. O'jewāwā ya'õberen ibiõḡbuk kērēat cebe buye.

³⁴ — Jesus, apēn ēn em ocewebe? — io'e Jesus pe—Nazaré ka bewiat pe. — Ocemuy'ũ âm tu ejot? — io'e. — Wetaybit ēn — io'e. — Ēn Deus ipot—ikērēat kuḡ'umat ipot — io'e.

³⁵ Gebuje Jesus ibiõḡbuk kērēat o'ḡukorēm.

— Ecemũḡ — io'e Jesus cebe. — Ejēm cuy aḡokatkat pewi — io'e ibiõḡbuk kērēat pe.

Aḡokatkat pewi o'jēm ipi ju imuy'at'an pima. Imēnpit warēmtaḡ ḡu aḡokatkat o'jukuk cēm cēm pima. ³⁶ Imēnpuye itabēḡbēḡ o'e ip ijojom—ibiõḡbuk kērēat o'ḡujēm iap cocomayũ.

— Jesus ibiõḡbuk kērēat mujēm jēm ja'õbi — io'e ip. — Ya'õbacaat teku — io'e ip jewewebe. — Itaybit ibiõḡbuk kērēat mujēm âm — io'e. — Imēnpuye cēm cēm ip ya'õbi — io'e ip.

³⁷ Soat ka daḡ Jesus awēḡ o'yawēḡcu—Galilía eipi korerenat ka daḡ.

³⁸ Ibocewi Jesus o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi.

O'ju Simão Pedro duk'a kay. Oajēm. Cereḡ. Oõm. Simão daxijo osodop ibo'a be. Ipa'i jĩjã osodop.

— Ipa'iat eḡu'ada — io'e ip Jesus pe.

³⁹ Gebuje Jesus o'ju ipa'iat kay. Pa'i o'ḡukorēm.

— Ejēm cebewi — Jesus o'e pa'i be.

Imēnpuye pa'i o'jēm. Xipat o'e. Ipa'i topibit o'kop ġebuje bit. Ixat o'ġuġē Jesus peam, cewejuayū beam tak.

⁴⁰ Kaxi at puje ibo ka watwat iwātaxipiayū o'tujowat Jesus kay imu'ada am. Soat kuġ ip osodop iwātaxipi. Jesus o'jewebumōġ cebe ip—soat pe. Soat ip o'ġu'ada'ada. Adah. ⁴¹ Ibiōġbuk kērēat o'ġujēmjēm ikukayū bewi. Poxerewun. O'jēm.

— Ēn Deus ipot — io'e ip ya'ōberen—ibiōġbuk kērēayū o'e. Itaybit ip osodop Jesus Deus emunaē iam. Inaka Jesus ibu'u osunuy ixeyū be iboap muwēn ām.

— Ōn Deus emunaē iap epeġuwēn ġu juy — io'e cebe ip.

⁴² Kabia'isum Jesus o'jēm Simāo Pedro duk'a bewi. Poxerewun. O'ju uk'a'ūmat pe. Jay. Oajēm. Adeayū Jesus kudadam o'e ip. Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— Ejēm ġu juy ocexewi. Ijoce ma juy eġūy — io'e ip Jesus pe.

Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

⁴³ — Warara'acayū be dak kawēn idipat oġuwēn—wara'atka watwat pe dak — io'e. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy oce cebe ip — io'e. — Deus cuk omudot ibo ekawēn muwēn ām — io'e Jesus.

⁴⁴ Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn oeku Deus eju kawēnwēnap'a be. Judéia eipi daġ imuwēnuwēn oeku—soat kaka daġ.

5

¹ Adeayū o'jewemuwunuwun ip Jesus ekawēn co pin cīcā buye. Jesus cūġ'i osunuy iodi wābu

ka'oririt pe. Iodi Genesaré eipi be o'tinuy. Genesaré i tibutet osunuy. Adeayũ jewemuwunuwun ip Deus ekawẽn co pinayũ.

² Gebuje Jesus xepxep kobe o'jojoko kapurũg pe. Axima bubu'ukayũ jekobe be gu ip osodop. Kuy o'jẽm ip. Axima bubuap wuywuy ip osodop kapurũg pe. ³ Jesus oõm pũg pe ixeyũ ekobe be—Simão ekobe be.

— Kobe eguwun — io'e. — Eguwun cuy kapurũg pewi — io'e Jesus Simão be.

Xik. Jesus oabik kobe be. Kobe be bima adeayũ o'gutaybin—kapurũg peayũ o'gutaybin.

⁴ Imutaybin pu'u bima, o'jekawẽn Simão eju—kobe iwat eju.

— Tibucũg pe aju axima bum — io'e.
Tibucũg pe ip o'ju.

— Axima bubuap cuy eguakõm tibucũg pe axima bu am — io'e Simão be.

⁵ — Kariwa, ixima bun oceku axima bu ojuy — io'e Simão. — Ocejat gu. Imẽnpit waram oceguakõm imẽn ẽn e'em oewebe buye — io'e.
Sa. Axima bubuap o'guakõm.

⁶ Gebuje axima o'jat ade. Xeresu gu axima. Kurekoh. Axima bubuap jewek ojuy axima poxi pibun. ⁷ Wẽgwẽgi o'e ip jebureyũ kay—wara'at kobe beacayũ kay. Jebureyũ o'takoy yajẽm am jebuywat am. Ibureyũ oajẽm ibuywat am. Xepxep kobe o'guporan ip aximãm. Imẽnpuye kobe jepirig ojuy axima poxi pibun.

⁸ Iboap co buje, Simão Pedro o'jẽg'aecõgõgõ Jesus wap jexe ya'õbuyxi buye.

— Okukukat, wede ece oxewi — io'e. — Õn ma ikērēat kuḡ. Òn pit a'õbuyxi. Oxe ḡu juy eḡuy — io'e—Simão o'e.

⁹ Simão itabēḡ o'e ijojom, soat cewejuayũ dak. Itabēḡbēḡ ip o'e ijojom ade jĩã axima buye. ¹⁰ Warara'acayũ dak itabēḡbēḡ ip o'e ijojom—Tiago, João dak. Ixeyũ xepxepayũ Zebedeu ipotpoyũ ip osodop. Simão eju kapikipik'uk ip osodop axima bubum.

Gebuje Jesus o'jekawēn Simão eju.

— A'õ'cam cuy eḡuy — io'e Simão be. — Gasũ bit axima bubu'ukan ḡu juy eḡuy, — io'e. — Kawēn idipat muwēnuwēn'ukan cuy eḡuy adeayũ be imutabut am ip Deus kay — io'e.

— Ha'a — io'e.

¹¹ Gebuje Simão o'ju Jesus kay, cewejuayũ dak. Putwedu'i. Jekobe o'tujuu ip kapurũḡ pe. Soat o'suiwat ip ibun Jesus eju jeku am. Soat em Jesus eju oekuku ip.

¹² Ikaboḡatka be bima aḡokatkat oajēm Jesus kay—ierepat. O'jēḡ'aecõḡcõḡ cewap jexe ya'õbuyxi buye.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ũm pima, omu'adam ece — ierepat o'e.

¹³ Pucũḡ. Jesus o'jebaepucũḡ cekay.

— Obu'u ḡu emu'adam — io'e. — Gaxĩn ma òn jemu'ada — io'e.

Jesus a'õbi ierep topibit dao ma o'je'ada. Xipat o'e.

¹⁴ — Emu'adaap eḡuwēn ḡu juy warara'acayũ be — io'e Jesus cebe. — Gasũ bit paĩ kay juy eju — io'e. — Eõhõyũ'in cuy eḡũm paĩ be imupik am Deus etabixe ece'ada buye. Eḡũm cuy cebe Moisés

ekawēn taḡ. Eōhōyū'in cuy eḡm cebe e'adaap mubapuk am soat ka watwat pe – io'e.

¹⁵ Imēnpit soat ka watwat Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—ierepat o'ḡu'ada iap awēḡ. Imēnpuye adeayū o'je'awero ip ixē ekawēn co am. O'je'awero ip Jesus pe jewemu'ada am tak. ¹⁶ Jesus pit o'jēm cexewi ip. Poxerwun. Cexewi ip cēmcēm'uk osunuy jekawēn ām Deus eju. Uk'a'ūmat pe kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

¹⁷ Gebuje Jesus adeayū o'ḡutaybitbin kawēn idi-pan. Fariseuyū kaxikxik'i osodop iboce, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū osodop ip. Jesus ekawēn co ojuy osodop ip. Oajēm ip soat kaka daḡwi—Galilía eipi daḡwi, Judía eipi daḡwi dak, Jerusalém ka bewi dak. Jesus iwātaxipipiyū mu'ada'adam osunuy Deus a'ōbacaap kuḡ puye.

¹⁸ Gebuje aḡokat kayū oajēm Jesus kay. Cexiḡxiḡ pa'oreat o'tujuajēm ip Jesus kay. Jay. Uk'a be tujuōm ojuy ip cexiḡxiḡ pa'oreat mōḡ ām Jesus wap. ¹⁹ Imēnpit tujuōm pa'ore ip o'e uk'a yapora buye. Imēnpuye o'jeu ip uk'a abi jeje. Weru. Kawi'a'a o'ya'uk ip. Cabobum cexiḡxiḡ pa'oreat o'ḡukop ip yabitokat taḡwi. Kop. O'ḡukop ip ixexecaptup pe. O'ḡukop ip Jesus wap imu'ada am. Uk'a beayū parakpe o'ḡukop ip. ²⁰ Jesus itaybit o'e teyūku itabut okay iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn cexiḡxiḡ pa'oreat pe.

— Tapu — io'e. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

²¹ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak jewaḡuydadam o'e ip Jesus ekawēn kay.

— Ite be ikêrêat'uk pa'ore wuywebewi. Deus pe acã i'uk put — io'e ip jewewebe. — Teku Deus muymuy — io'e ip napa ma.

²² Jesus itaybit o'e apên ip o'e jewağuydadam iam.

²³ — Apênpuye dak eyju imên jewağuydadam? — io'e. — Iba'ore ğu owebe “Ikêrêat kuy oju'uk ewebewi” i'e am cebe — io'e. — Iba'ore ğu dak owebe “E'ây” i'e am cebe, “Ece'ada,” i dak — io'e. — Ka'ûma ma iba'ore owebe — io'e. ²⁴ — Soat wağo òn. Gasũ cexĩğxĩğ pa'oreat eju ocekawên eymutaybit am owebe ikêrêat'uk put ijodiat pewi iam. Deus a'òbacaap kuğ òn ijodi bima dak — io'e cebe ip.

— E'ây! Ecexĩğxĩğ cuy — Jesus o'e cexĩğxĩğ pa'oreat pe. — Cũğcũğ cuy eju — io'e. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e cebe.

²⁵ Cexĩğxĩğ pa'ore topibit o'je'ada. O'ây. Cũğcũğ ma o'e adeayũ etabutpe. Jexexecaptup o'tupu. Kuruk. “Ka'ûmğ ejo'iat xipacat,” i'e'em Deus pe bima, o'ju jeduk'a be. ²⁶ Imêneju ibo ka watwat itabêğbêğ ip o'e ijojom, o'jexĩğxĩğ puye.

— O'je'ada xeku — io'e ip. — Xĩğxĩğ o'e xeku — io'e ip.

Yağuybabi'üm ip o'e.

— Ka'ûma buk cexĩğxĩğ pa'oreat o'ğ'u'ada wuyetabutpe — io'e ip jewewebe. — Gasũ acã cexĩğxĩğ pa'oreat mu'adaap ajojojo — io'e ip jewewebe.

²⁷ Gebuje Jesus o'jêm. Porewuh. Cucum pima Levi o'jojjo. Levi dinheiro bubu'uk osunuy iecuğap peam. Ixe Levi kapikpiğ osunuy iecuğap pe teidadaap'a be.

— Ejot cuy okay — io'e Jesus. — Oweju juy ejeku — io'e.

²⁸ Imēnpuye o'ju Jesus kay. Soat o'suiwatibun Jesus eju jeku am.

²⁹ Gebuje Levi Jesus o'takoy jekōn ām jewēju. O'ju. Oajēm. Jay. Adeayū awerom osodop Levi dukta be—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū, warara'acayū dak. Jesus o'jekōn ceweju ip.

³⁰ Gebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Fariseuyū ebekitkit.

— Apēnpuye dinheiro bubu'ukayū eju eyju jekōnkōn, ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be.

³¹ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'umat ḡu cucum wuyanūḡtata'ukat kay—iwātaxipiat acā — io'e. ³² — Imēnpuxim cūḡ ma jekuku'ukayū nomuwā ām ḡu ojot—ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū nomuwā ām acā — io'e. — Ojot “Eyḡucyūḡcūḡ cuy epesop ikērēat kuḡ puye” i'e am cebe — io'e Jesus. — “Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere” i'e am tak ojot — io'e Jesus.

³³ — João eju etaybitbinayū soat em jekpiwan ma jewemureren xipat je'e am Deus xe — io'e ip Jesus pe. — Deus eju kawēnwēn tak ip soat em — io'e ip cebe. — Fariseuyū eju etaybitbinayū dak ade em ip jekpiwan ma jewemureren jekawēn ām Deus eju — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit repi'ajojom ḡu. Jekōnkōn ip — io'e ip. — Apēnpuye ip repi'ajojom ḡu? — io'e ip. Jesus muymuy ojuy osodop ip.

³⁴ — Iba'ore oweju etaybitbinayū be jekpiwan ma repi'ajo am ōn ceweju ip puye — io'e Jesus.

— Ōn iwadip puxim — io'e. — Iwadip cexe ip pima, ka'ūma ma jekpiwan ma repi'ajojom jewebumūnap epeta be tomuwa'ibiyū. Jekōnkōn acā ip — io'e Jesus. ³⁵ — Guyjom pit iwadip je'jēm cexewi ip. Ijēm puje bit, jekpiwan ma repi supi'ajo ip — io'e. — Ōn ixeyū xe'ūm pima, oweju etaybitbinayū dak jekpiwan ma repi ip supi'ajo — io'e Jesus.

³⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip. Imēn o'ḡuwēn.

— Iwuywuy'ūmat ḡu ajoinūm iokokat muwaket am — io'e. — Iwuywuy'ūmat inūm pima, kuka o'jewek. Iwuywuy'ūmat kuka o'jewa'i — io'e. ³⁷ — Uva'abidi atimuōm yaokokat'a be ḡu timun'a be tiisuati—yaisuat'a be acā — io'e. — Yaokokat'a be timuōm puje, tidai e'em — io'e. — Yaokokat'a timun'a kuka o'jeabaḡ. Uva'abidi dak kuka o'jediepyu — io'e. — Timūn'a dak kuka o'ya'ūm — io'e. ³⁸ — Imēnpit tiisuati atimōḡ yaisuat'a be timūn'a be — Jesus o'e. ³⁹ — Uva'abidi kōn puje kuyati kōn puje, tiisuati kay ḡu ace'e — io'e. — “Kuyati tiku e'em uva'abidi,” i wuyju e'em — Jesus o'e. — Imēnpuxim kuyjeat ekawēn kay bima, wekawēn kay ḡu kuka epe'e — io'e.

6

¹ Jebodoydoyap kabia be ceweju etaybitbinayū trigodadot o'tadot'uk cucum pima ku daḡ Jesus eju. ² O'tamukitikitik ip jebui be. O'ta'o'o ip.

— Apēnpuye eyju ta'uk'uḡ? — io'e Fariseuyū cebe ip. — Kapikpi wuywebe jebodoydoyap kabia be — io'e ip.

Tamukitikitikap kapikap osodop Fariseuyū xe. Imēnpuye Jesus o'jomuymuy ip.

3 – Apĕn cuk o'e Davi, ibureyũ dak, irere bima? – io'e Jesus. – Iboap ekawĕntup epetupco ĝu du? – io'e Jesus Fariseuyũ be. 4 Ixe Davi oĩm Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Pão'a o'yabu—Deus etabixe yamõĝmõĝ'ibit'a. O'ya'o. O'yaũm jebureyũ be ya'opiat'a. Paỹyũ be acã ya'o pi ĝu o'yadop – io'e. – Iboap ekawĕntup epetupco ĝu du? 5 Soat waĝo õn – Jesus o'e Fariseuyũ be. – Õn pit e'em apĕn i'epi wuywebe jebodoydoyap kabia be iap, apĕn i'epi ĝu iap tak – io'e Jesus.

6 Gebuje Jesus ibakĕrĕat o'tobuxik. Jebodoydoyap kabia be o'tobuxik. Oĩm ma'ĝuto Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Ibo'a be o'ĝutaybitbin. Ibo'a be aĝokatkat osunuy. Pũĝpa ibakĕrĕ osunuy—ibaatpa. 7 Jesus kay aĝ cĩcã o'e ip Fariseuyũ, Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayũ dak.

– Jebodoydoyap kabia be dak paxi ĝu'ada? – io'e ip jewewebe.

Fariseuyũ “Jesus Moisés ekawĕn taĝ ĝu jekukum” i'e ojuy napa ma.

8 – Omuy muy pin teyũku – io'e Jesus pit jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawĕn ibakĕrĕat pe.

– E'ã y – io'e. – Ejot cuy ijoce soat pe ejo am – io'e.

Ibakĕrĕat o'ã y. O'ju ibo'a beayũ wap.

9 Gebuje Jesus o'jekawĕn Fariseuyũ eju, Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayũ eju dak.

– Jebodoydoyap kabia be Moisés ekawĕn taĝ tu wuywebe xipan i'e am? Ikĕrĕan i'e am ĝu xe'e? – io'e. – Warara'acat taxijo am cekawĕn taĝ tu? Warara'acat aoka am ĝu xe'e? – io'e.

10 Gebuje Jesus o'jeak soat kay.

— Pacũğ ece eba — Jesus o'e ibakêrêat pe.

O'jepacũğ. Ibadip o'e. ¹¹ Imênpuye Fariseuyũ itakoma jĩã ip o'e Jesus kay, Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ dak, jebodoydoyap kabia bima o'subamudim puye. O'je'awero ip. O'jewawẽwẽ ip pẽn paxi ace'e Jesus pe i'e am.

¹² Guyjom Jesus o'ju co'a be jekawên ãm Deus eju. Ixima bun o'jekawên ceweju.

¹³ Gebuje 12 beayũ o'taẽ jewēju etaybitbinayũm. Kabia'isum ixeyũ o'taẽ.

— Wa'õbi epeju wekawên muwên ãm soat pe — io'e ixeyũ be—12 beayũ be.

¹⁴⁻¹⁶ Ibũrũn ma ip ibutet osodop: Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, wara'at Simão i, Judas i, wara'at Judas i. Ibũrũn ma ip ibutet osodop. Ibũrũn ma o'taẽ jewēju etaybitbinayũm. Tiago Alfeu ipot osunuy. Jesus Simão wara'an o'subuteta. Pedro i wara'at ibutet osunuy. Xepxep putet osunuy Simão butet. Jeipi kay jĩãat i dak ibutet osunuy. André Pedro kitpit osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Xepxep putet osunuy Judas putet. Iscariotes i dak ibutet osunuy. Ixe Judas ġuyjom Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be yaoka am.

¹⁷ Ibocewi Jesus co'a dağwi o'kop jemunaeyũ eju—12 beayũ eju.

Gebuje adeayũ oajẽm Jesus kay. Warara'acayũ kuy Jesus xe osodop ip—ceweju etaybitbinayũ. Adeayũ kawegũnat pe o'je'awero Jesus xe. Wũywi ip oajẽm. Judéia eipi dağwi oajẽm ip, Jerusalém ka bewi dak, Tiro ka bewi dak, Sidom ka bewi dak.

¹⁸ Oajẽm ip Jesus ekawên co am, jemu'ada am tak.

Ibiõgbuk kërëat kukayũ dak oajëm cekay imujëm ãm. Jesus ibiõgbuk kërëat o'gũjëmujëm ikukayũ bewi. Imënpuye Jesus mucay ojuy ip imu'ada am. ¹⁹ Ixe be imu'ada but osunuy Deus a'õbacaap kuğ puye. Soat o'gu'ada'ada iwãtaxipiayũ.

²⁰ Jesus o'jeak jewēju etaybitbinayũ kay. O'jekawën cebe ip. Koap o'jekawën tadaybotbocayũ be.

Eycokcok cĩcã eyju – io'e. – Eybubutbet ġu ġasũ. Imënpit Deus eykukukat – io'e. ²¹ – Eycokcok cĩcã eyju. Gasũ acã eyrere. Guyjom pit eybeğbeğ epesop – Jesus o'e. – Eycokcok cĩcã eyju. Gasũ acã eyju wa. Guyjom pit jewaywayway epesop. ²² Eycokcok cĩcã juy epesop warara'acat itakoma eykay bima, eywebe “Oceweju ġu juy epeku—eyju soat wağo ebekitkit puye” i'e buje dak, warara'acat eymuymuy bima dak, warara'acat eyawëğmukërërërën pima dak – io'e. ²³ – Eycokcoğ cĩcã juy epesop warara'acat warëmtağ eykuğ pima eyju webekitkit puye – io'e. – “Eycokcoğ cuy epesop,” i õn e'em eywebe – io'e. – Kabi be ade kuğ epesop idipat kuğ. Warëmtağ ma Deus ekawën muwënuwën'ukayũ kukuk'uk osodop ip eydobuyũ'ũm'ũm kuyje – Jesus o'e.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawën ibubut adeayũ be.

– Karem ġu eydadaybot epesop – io'e. – Gasũ eybubut ade – io'e. – Kapikpiğ'ũm pima dak soat kuğ eyju ġasũ ma. ²⁵ Karem ġu eydadaybot epesop. Gasũ acã eybeğbeğ. Guyjom pit eyrere epesop. Karem ġu eydadaybot epesop. Gasũ acã eyju jewaywayway. Guyjom pit wawa epe'e. Eyğucũğcũğ epesop – io'e. ²⁶ –

Karem ġu eydadaybot epesop, warara'acat xipan eymuwēnuwēn pima. Imēnpuxim xipan jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk ip osodop eydobuyū'ūm'ūm kuyje – Jesus o'e.

²⁷ Gebuje soat pe o'jekawēn.

– Ōn kawēnwēn soat eju eyweju—soat wa'ļjojoayū eju – io'e. – “Ey kay itakomaayū burem cuy epesop,” i ōn e'em eywebe – io'e. – “Xipan cuy ixeyū epejukuk,” i ōn e'em – io'e. ²⁸ – “Xipan cuy omuymuy'ukayū ejukuk,” i juy epe'e Deus pe. Deus eju juy epeyekawēn warēmtağ eykukayū beam – io'e.

²⁹ – Pūğ kadi warara'acat pe eydopaoka buje, epeyaoka ġu juy. Āğ puk wara'at kadi jeydopaoka. Warara'acat pe eyekabek pu buje, āğ cuy eyekamixa dak ju'uk. ³⁰ Eyxewi iojuy buje, epeğūm cuy soat pe. Warara'acat pe darem eybubut pu buje, “Obubut cuy epetujupit okay,” i'ūmğu juy epe'e cebe ip. ³¹ Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk – io'e.

³² – Eykayayū acā ikukpin eyxe bima, “Deus cuy xipacat je'ğūm ocewebe,” i'ūmğu juy epe'e. Cekayayū ikukpin ikērēat mujurūğrūğ'ukayū xe dak. ³³ Xipan eykayayū kuğ acā bima, “Deus cuy xipacat je'ğūm ocewebe,” i'ūmğu juy epe'e. Ikērēat mujurūğrūğ'ukayū dak xipan jekayayū kuğ – io'e.

³⁴ – Eyju darem iūmūm warara'acat pe waram tujupit okay iam eyetaybit puye. Imēn iūmūm pima, “Deus cuy xipacat je'ğūm ocewebe,” i'ūmğu juy epe'e. Ikērēat mujurūğrūğ'ukayū dak darem ma iūmūm wara'at ikērēat mujurūğrūğ'ukat pe

dinheiro buap ojuy cexewi — io'e. ³⁵ — Ikērēat mujurūgrūḡ'ukayū ekukuap puxim ḡu juy epeku! — io'e. — Warēmtaḡ ḡu juy eykay itakomaayū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk. Darem ma epeḡūm cebe ip ibubut puap ojuy ḡu. Imēn eyeku buje, ade xipacat kuḡ epesop kabi be. Deus ebek-itkiyūm epesop. Soat podi ma ya'ōbacaat ebek-itkiyūm epesop. “Ēn xipat,” i'ūmḡu e'em adeayū Deus pe. Deus pit soat em xipacat ūmūm cebe ip—soat pe—ikērēat mujurūgrūḡ'ukayū be dak. ³⁶ Wuyebay itabotaidabotbot soat kay wuykay. Ixe buxim eyju dak eyetabotaidabotbon cuy epe-sop warara'acat kay — io'e.

³⁷ — “Ekērē jījā Deus xe,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Iboap e'em'ūm pima, Deus tak “Eykērē oxe,” i'ūmḡu je'e eywebe. “Ikērēat kuḡ ēn,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikērēat kuḡ eyju,” i'ūmḡu dak je'e eywebe. Gebum ḡu juy epesop apēn cuk adi warara'acat warēmtaḡ eykuk iap kay. Gebum'ūm pima, Deus tak ḡebum ḡu je'e apēn cuk adi warēmtaḡ wara'acat epejukuk iap kay — io'e.

³⁸ — Warara'acat pe epeḡūm pima, Deus tak je'ḡūm eywebe. Apēn cuk epeḡūm iap puxim epejat. Yoboḡat epeḡūm pima, eyju dak yoboḡat epejat. Topapūn epejat—iwajem, ibikbiḡ tak, kutukutu'i ma dak, cūḡ'i ma dak. Apēn warara'acat pe eyju iūmap puxim Deus tak je'ḡūm eywebe — io'e.

³⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Ita'ūmat pe emubapuk pa'ore wara'at ita'ūmat pe — io'e. — Ita'ūmat pe wara'at ita'ūmat tu-

jowat puje, xepxem ma kuka ip o'at ipikũyũy be.
⁴⁰ Eyetaybitbin pima, eyemutaybitbin'ukat podi
 ɣu eyetaybit. Eyewemutaybitan cĩcã bima bit,
 eyemutaybitbin'ukat co'i eyetaybit epe'e – io'e.

⁴¹ – Te'e ma eyju jeakaɣ eybure eta beatõmtõm
 kay, eyeta beap'ip cocom'ũm pima. ⁴² Te'e ma
 eyju e'em cebe: “Tãpu, ma, otõmtõm'uk eta bewi,”
 i, eyeta beap'ip cocom'ũm pima. Eyju jew-
 ewemuɣuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy
 epeyop'uk. Yop'uk puje, iba'ore ɣu je'e eywebe
 tõmtõm'uk am eybure eta bewi – io'e.

⁴³ – Yoptipat'ip pe yakẽreat'a'e ɣu—yadipat'a'e
 acã. Imẽnpuxim yopkẽreat'ip pe yadipat'a'e
 ɣu—yakẽreat'a'e acã. ⁴⁴ Yajo buje, wuyetaybit
 ace'e pubeat'ip poro iam. Asão'a bubum
 wuyju widaoho'ip taɣwi ɣu—asão'ip taɣwi acã.
 Banka'a bubum wuyju arũ'ip taɣwi ɣu—banka'ip
 taɣwi acã. ⁴⁵ Imẽnpuxim xipacayũ ma xipacat
 mujurũgrũɣ. Xipat'ũmayũ bit ikẽreat mujurũgrũɣ.
 Apẽn wuyju jewaɣuyɣuy iap puxim wuyju
 kawẽnwẽn. Ikẽreat kay jewaɣuyɣuy bima, ikẽreãn
 wuyju e'em. Idipat kay jewaɣuyɣuy bima bit,
 xipacan wuyju e'em – io'e.

⁴⁶ – Eyju te'e ma e'em owebe “Ën ocekat,” i,
 wa'õ kay kũyjobit'ũm pima – io'e. ⁴⁷ – Abu-buxim
 okay ajẽmjẽmayũ iap oɣuwẽn eywebe—abu-
 buxim wa'õ kayayũ iap tak, ajo-buxim wa'õ
 daɣ jekuku'ukayũ iap tak. ⁴⁸ Itaybicat puxim
 ip—aɣokatkat puxim. Ixe aɣokatkat uk'a o'yamuy.
 Koap ipikũyũy o'sukũykot. Ikũyberen o'sukũykot.
 Wita'a o'yadobuxik badi. Uk'a'abi'ip o'yopmuy
 iɣokũy be badiat'a jeje—wita'a jeje. Cem uk'a

o'yamuy. Kabidoxixi oajēm iḡo'a kay, muba'atxiri dak. Muba'at idibi o'timuboḡ. O'tiajēm iḡo'a kay. Imēnpit o'ya'at ḡu yacem puye—wita'a jeje buye. Wa'ō kayayū ixē aḡokatkat puxim—cem jeduk'a o'yamuy'iat puxim — Jesus o'e.

⁴⁹ — Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū bit warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim—wa'ō kay'ūmayū. Wa'ļjojom ip. Inaka kūyjobit ḡu ip wa'ō kay. Warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim ip—aḡokatkat puxim. Ixē aḡokatkat uk'a o'yamuy ipi ju. Cem ḡu o'yamuy. Idibi o'tiajēm iḡo'a kay—tiboḡati. Dao ma o'ya'at. O'ya'ūm cīcā. Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū ixē aḡokatkat puxim—wa'ō kay kūyjobit'ūmayū. Cem'ūma jeduk'a o'yamuy'iat puxim ip — Jesus o'e.

7

¹ Adeayū be jekawēn epere buje, Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Oajēm. Sorarayū kukat ibo ka be osunuy. ² Ixē ibuywatwat'ukat iwātaxipi o'e—kariwa xe ikukpinat. Oe'ū pin ibuywatwat'uikat.

³ Gebuje sorarayū kukat pūḡpūḡ Judeuyū kukukayū o'ḡuju Jesus kay. O'ḡuju ip Jesus Cafarnaum ka be iam o'jekūyjo buye.

— “Ejot cuy obuywatwat'ukat mu'ada am,” i juy epe'e Jesus pe — io'e sorarayū kukat ixeyū be.

O'jēm ip. Poxerewun. Jay. ⁴ Oajēm ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Cemuojujuy juy eḡūm ixē sorarayū kukat pe — io'e ip Jesus pe. — Xipat cīcā ixē ocexe — io'e ip.

⁵ — Ocebadipyū ikukpin cīcā ixē xe — io'e ip. —

Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuyat ocewebeap'am
— io'e ip.

⁶ Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip.

Sorarayū kukat tuk'a wi wūy'ūm pima, sorarayū kukat jebureyū o'guju Jesus dopabe. O'guju ip ja'ōmuwēn ām cebe. O'jēm ip. Poxerewu. Jay. Ibureyū oajēm Jesus kay. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ocebure ocemudot ja'ōmuwēn ām ewebe — io'e ip Jesus pe. — A'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

— “Kariwa, ecewemuwa'ūm ġu juy oduk'a kay edot am,' i juy ece,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “Osūsūn emudon oduk'a be. ⁷ Cedaġ ġu emudot am oduk'a be wa'ōbuyxi'ūm puye,' i juy ece cebe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “‘Ece'ada juy,’ i ēn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada. ⁸ Ōn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay kūyjobit ip wesorarayū. Pūġ pe ōn e'em “Ejēm” i bima, je'jēm. Wara'at pe ōn e'em “Ejot” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ōn e'em: “Imēn cuy ece,” i bima, imēn je'e,' i juy ece Jesus pe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Imēn ja'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

⁹ Iboap co buje Jesus itabēġ o'e ixeyū ekawēn cocom. O'jekorepēn adeayū kay.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay iġo sorarayū kukat, Judeu ġu ma'ġu — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus kay o'guju'iaiyū o'jepit sorarayū kukat tuk'a kay. Ibuywatwat'ukat o'tobuxik ip—iwātaxipi topibit. Kuy xipat o'e Jesus a'ōbi.

¹¹ O'ju jewēju etaybitbinayū eju. Ade warara'acayū dak o'ju ceweju. Naim ka be o'ju ip.

12 Jesusyũ oajẽm ikaboĝatka exĩntabi be—Naim ka exĩntabi be. Jay.

Ibocewi aĝokat kayũ yaypan'isuat'ũm tujujẽmjẽm ip o'e ikaboĝatka bewi ikot am. Ce'uat xibuk i'it'et ġu osunuy wara'at. Jaĝepũġ ma dak osunuy ce'uat xibuk. Itop'ũm e'ũ'ibit osunuy. Adeayũ o'ju ce'uat xibuk eju ibo ka watwat.

13 Wuykukukat Jesus ite jo buje, itabotaidabotbot cĩcã o'e ce'uat xibuk kay.

— Wa ġu, tũ'ũ — Jesus o'e ce'uat xibuk pe.

14 O'ju ce'uat kay. Ce'uat tujujẽmjẽmap o'ġucay. Ce'uat tujujẽmjẽmayũ o'jecũ ip e bidase.

— Tapu — Jesus o'e. — Aĝobucẽġ ece — io'e ce'uat pe.

15 Gebuje ce'ũ topibit itabẽġ o'e. O'je'aĝobucẽġ. O'jekawẽn.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ce'ũ topibit xi eju.

— E'it waram ġuto o'jetait — Jesus o'e cebe.

16 Imẽnpit soat imu'adaap cocoayũ yaġuybabi'ũm cĩcã ip o'e.

— Ka'ũmġu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe. — Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat wuykay osodot—ya'õbuyxiat — io'e ip jewewebe. — Deus osodot jebekitkit com — io'e ip.

17 Ibocewi Judéia eipi watwat Jesus ce'uat o'ġu'ada iap awẽġ o'yawẽġtobuxik—soat ka watwat.

18 Ceweju etaybitbinayũ be Jesus ce'uat o'ġu'ada iam João mukũyjo buje, João xepxepayũ o'tomuwã jewekay—jeweju etaybitbinayũ. 19 Ixeyũ o'ġuju ja'õmuju am wuykukukat Jesus kay.

— “Deus emunaẽ ajẽmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ën tu ixẽ? Wara'at ẽu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

Poxerewun. O'jẽm ip.

²⁰ Jay. Oajẽm ip Jesus kay.

— João Batista ocemudot ekay — io'e xepxepayũ Jesus pe. — “Ën tu omuykuiat? Wara'at ẽu xe'e ocejowiwi?” i juk o'e João ocewebe — io'e ip Jesus pe.

²¹ Gasũ Jesus tak adeayũ o'ẽu'ada'ada João emumudotyũ etabutpe. Iwãtaxipipiyũ o'ẽu'ada'ada. Ibiõgbuk kẽrẽat o'ẽujẽmujẽm ikuẽayũ bewi. Ita'ũmayũ o'sutada. Ierepayũ o'ẽu'ada'ada. Jesus tak o'jekawẽn xepxepayũ eju—João emumudotyũ eju.

²² — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epe-jojoioiap cuy epeẽuwẽn João be, epeyekũyjoioiap tak — io'e. — Ita'ũm topibiyũ itate o'e ẽasũ. Ta- jere topibiyũ dak xipan ip o'e xĩẽxĩẽ ẽasũ. Ierep topibiyũ dak xipat o'e ẽasũ. Ya'õpi'ũm topibiyũ dak ya'õpipe o'e ip. Jekũyjojom ip o'e. Ce'ũ topibiyũ dak waram itait o'e ẽasũ. Itadaybotbocayũ dak kawẽn idipat cocom ẽasũ — io'e. ²³ — Imẽneju ey- cokcoẽ epesop okay eyetabut am eybu'u'ũm pima — io'e Jesus. — “Ite ẽu omuykuiat,” i'e'em pima bit, eycokcoẽ ẽu epesop — io'e xepxepayũ be—João emumudotyũ be.

²⁴ Jesus João o'ẽuwẽn adeayũ be, cemumudotyũ jẽm puje.

— João jom cuk epeku uk'a'ũmat pe — io'e Jesus. — Ipi'ũn'ũn kay kabido ajẽm puje je'ipe'adededem. Yaẽuykorerererayũ ite'ip

puxim, soat em jewaḡuymuwarururun puye. João bit yaḡuykoreren ḡu. Wita'a buxim pit ixē. ²⁵ João doti teiboḡ ḡu. Teiboḡat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ²⁶ João bit ibubut adeat ḡu—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat acā. Wara'at Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma João ya'ōbuyxi. ²⁷ Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēḡaptup:

Aḡ cuy epesop, i'e'em Deus, i. Wemumuju oḡuju ewap soat ajēm puje emuxipan am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēḡaptup — io'e. ²⁸ — Ka'ūma ma omuy João jo'i ya'ōbuyxian. Deus xe bit, yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat cebek-itkiyū'in — Jesus o'e.

²⁹ Iboap ekawēn co buje, — Cūḡ cīcā Deus — io'e soat ma, iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū dak. João ixeyū o'ḡubatisasan. ³⁰ Fariseuyū bit ibu'u jījā osodop ip Deus bikuyap taḡ jeku am, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ḡu bit o'ju João kay jemubatisan am—wara'acat acā—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū acā, wara'at ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak.

³¹ Gebuje Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Abu-buxim ḡasūacat? Ajoap oḡuwēn eywebe abu-buxim ip iap mubapuk am eywebe? ³² Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pub-utbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū kay bekitkiyū.

— “Tēḡtēḡ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Ey-daobu'u'u eyju bit da'i'in,” i'e'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcom. Eybu'u eyju bit oceweju tōn,” i'e'em ip. Ijoyū buxim ḡasūacat — Jesus o'e.

33 — João Batista oajēm eykay. Ixe jekpiwan ma irere oeku Deus eju jekawēn ãm. Eyju bit napa ma e'em ixē muwēnuwēn: “Ibiōḡbuk kērēat kukat teku,” i. 34 Soat waḡo òn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Eyju bit napa ma e'em omuwēnuwēn: “Ka'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. 35 — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e “Deus cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

36 Gebuje Fariseu Jesus o'tomuwã jeweju jekōn ãm. Simão ibutet osunuy. Jesus o'ju Fariseu duk'a be. Oajēm. Oabik jekōn ãm ceweju.

37 Gebuje ayacat oajēm Jesus kay. Ixe ayacat ibo ka wat osunuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat osunuy. Ixe itaybit o'e Jesus jekōnkōn Fariseu duk'a be iam. Imēnpuye tide'oati o'tidojot Jesus kay timūn'a be. Timūn'a waenōm muḡēḡē jo'i osunuy—alabastro muḡēḡē osunuy. 38 Oajēm Jesus kay. Xik'i osunuy Jesus nōḡpikadi, sui xe. Wa osunuy. Iḡuycūḡ osunuy juk adi ikērēat o'ḡuḡē iap kay. Jesus i o'suimubot jetadim. O'suisup jadam. O'suikōn. O'suimude'o'on tide'oatim. Imēn o'e Jesus ikukpin cīcã cexe buye. 39 Iboap o'jojoho Fariseu—Jesus emunomuwã.

Gebuje Fariseu o'jekawēn jewebe ma.

— Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu? — io'e jewebe ma. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pima, itaybit kuka o'e abu ite ayacat wuimurerem iam — io'e. — “Ejēm cuy oxewi,” i kuka o'e cebe — io'e te'e ma. — Ite ayacat ikērēat mujurūḡrūḡxiat — io'e Fariseu jewebe ma.

⁴⁰ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseu be.

— Simão — io'e. — Kawēn puk òn eweju — io'e.

— Ha'a — io'e. — Ecekawēn puk, kariwa — io'e.

⁴¹ — Xepxep aḡokatkat cewero ip osodop jekariwa eju. Pũḡ ixeyũ'in ceweroap boḡ jĩã osunuy. 500 dinheiro osunuy cewero. Wara'acat ixeyũ'in ceweroap boḡbuḡ ã osunuy. 50 dinheiro isurũḡat osunuy cewero. ⁴² Xepxem ma teida ba'ore o'e ip jekariwa be. Ixe kariwa bit o'e cebe ip: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ũmḡu ḡasũ bit je'e oweju eyeweroap,” i. Abu-xe ixe kariwa ikukpin cĩcã je'e ixeyũ'in? — Jesus o'e. — 500 dinheiro isurũḡat cewero tũibit xe xe'e? 50 dinheiro isurũḡat tũibit xe ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴³ — 500 dinheiro isurũḡat cewero tũibit xe aco'i — Simão o'e. — Cekariwa o'e ixe be: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ũmḡu ḡasũ bit je'e oweju eyeweroap,” i. Imēnpuye ixe xe aco'i cekariwa ikukpin cĩcã je'e — Simão o'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Ixe xe ma ikukpin o'e cekariwa — io'e.

⁴⁴ Jesus o'jekorepēn ayacat kay. Waram o'jekawēn Simão be bit—Fariseu be.

— Ak'i juy ece ite ayacat kay — io'e. — Eduk'a be oõm puje, ěn ma idibi etiũm ḡu wuiwuyaptim wuybabi daḡ — io'e. — Ite bit wui o'suimubot jetadim. Wui o'suisup jadam — io'e. ⁴⁵ — Ěn ma waḡobu eyaḡobukõn ḡu wuybabi daḡ. Ite bit oibu'un ḡu wuikõn ãm — io'e. ⁴⁶ — Ěn ma wa'a eyamude'on ḡu axeptim wuybabi daḡ. Ite bit wui o'suimude'on tide'oatim — io'e. ⁴⁷ — Icēmãn òn e'em ewebe. Ite ayacat ikērēat kuḡ—ade jĩãat kuḡ. Imēnpit Deus soat o'ju'uk. Ikērēat o'ju'uk cebewi,

cexe Deus ikukpin cīcā buye. Wuywebewi Deus yopīt ma ikērēat uk puje, ikukpin cīcā ġu Deus wuyxe—ikukpinpūn ā — Jesus o'e. — Ade ikērēat uk puje bit, ikukpin cīcā e'em wuyxe — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — Jesus o'e cebe.

⁴⁹ Imēneju ceweju jekōnkōnayū o'jekawēn jeweweju.

— Abu ite ikērēat'uk'uk'ukan! — io'e ip jewewebe.

⁵⁰ — Deus kuy edaxijo, cekay etabut puye — Jesus o'e ayacat pe. — Kaba'ūm cuy eguy ġasū bit — io'e.

8

¹ Ibun'ūm pima Jesus kawēn idipat o'ġuwēnuwēn. Īkabogātka daġ oeku ika'īcatka daġ tak. Deus soat kukukan je'e iap muwēnuwēn oeku. ²⁻³ 12 beayū Jesus eju oekuku ip, aoyū dak. Jesus cuk ixeyū aoyū o'ġu'ada. Ibiōġbuk kērēat tak cuk o'ġujēm cebewi ip. Maria Jesus eju oeku, Joana dak, Susana dak, ade warara'acayū dak. Madalena i osunuy wara'at Maria butet. ⁷ be ibiōġbuk kērēat cuk o'ġujēm ixē Maria bewi. Joana Cuza tayxi osunuy. Herodes pubut kukukat ixē Cuza osunuy—Galilēia eipi kukat pubut kukukat. Ixeyū aoyū jebubut'in iūmūm'uk osodop ip Jesus pe, 12 beayū be dak. Jesus eju oekukuku ip Jesus xat muġēġēm.

⁴ Ade ka bewi o'je'awero ip Jesus kay cekawēn com. Adeayū e'awero buje Jesus wuymutaybitbi- nap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

⁵ — Aġokatkat kadaida o'tamudu jekat pe — io'e Jesus. — Tamududum pima, ta'ade ġu o'ta'at e

bitako daḡ. Cũḡcũḡayũ o'tamucakucak e bitako daḡ puye — io'e Jesus.

⁶ — Ibocewi wasũyũ ixeda o'ta'o'o. Tamududum pima wara'ata o'ta'at karatũḡ'a jeje. O'jedae'ũ idibi'ũm puye. O'tanokap ḡu. ⁷ Tamududum pima wara'ata o'ta'at widaoho nuybi be. Da aypapan o'e widaoho nuybi be — io'e Jesus.

⁸ — Ibocewi widaoho kadai o'ḡu'ũm. Wara'ata bit o'ta'at katõ be. Imēnpuye xipan o'yaypan. Kadaim o'e. Pũḡ pe kadai be ta'ada jĩjã o'tadop—100 be o'tadop — io'e Jesus. — Waĩjo pin pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay — Jesus o'e adeayũ be.

⁹ Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Apēnape ibo kawēn? — io'e ip.

¹⁰ — Deus soat kukukan je'e — Jesus o'e. — Deus ibikuy eywebe eyetaybit am iboam. Imēnpuye ibapuḡ ma õn eymutaybitbin. Warara'acayũ be bit imutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn õn. Jeakaḡ ip. Inaka ijojom ḡu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip wekawēn cocom maḡu ip — Jesus o'e.

¹¹ — Apēnape ibo kawēn jeymukũyjo õn. Deus ekawēn kadaida buxim—tamudu'ibita buxim — Jesus o'e. ¹² — Deus ekawēn cocomayũ'in e bitako daḡata buxim. Deus ekawēn cocom ip. Cekawēn co'isum pit Satanás ajēmjēm cekay ip ibiõḡbuk kēreayũ kukukat. “Te'e ma eyju iboap cocom,” i napa ma e'em Satanás cebe ip. “Iboap ekawēn kay eyetabun ḡu juy epesop,” i napa ma e'em. Imēn Satanás imubu'u'un ip itabucap puxim Deus kay. Ixeyũ mubu'u'un Deus pe ixeyũ daxijoap puxim — io'e Jesus.

13 — Warara'acat karatũg'a jejeata buxim Deus ekawẽn cocomayũ — io'e Jesus. — Cekawẽn co buje, icokcok e'em ip. Wekawẽn kay jĩjã ip. Imẽnpit darem ma itabut ip tãbube'ũmat puxim. Deus kay jetabucap epereperem ip. Warara'acat ixeyũ be ikẽrẽat mujurũgat puje, ibu'un ip Deus kay jetabut am — Jesus o'e.

14 — Warara'acat widaoho dağata buxim Deus ekawẽn cocomayũ. Wekawẽn cocom ip. Guyjom pit soat em ģebum ip jemukaypin kay. Adem ibu pin ip jebubun. Jebikuyap tağ ip jeku ojuy, jemucokcokcoğ. Warẽmtağ ip jeku ojuy. Imẽnpuye ibu'u ip jetabut am Deus kay — Jesus o'e.

15 — Warara'acat katõ beata buxim Deus ekawẽn cocomayũ. Deus ekawẽn cocom ip. Cekawẽn kay jĩjã ip. Oibu'un ģu ip jetabut am Deus kay. Ixeyũ xipat Deus xe. Cũğ ma ip cexe ixeyũ. Cekawẽn muwẽnuwẽn ip warara'acayũ be imutabut am ip Deus kay. Warara'acat mutabunat kadai buxim—ya'a'eat puxim — Jesus o'e.

16 Gebuje Jesus wara'at kawẽn o'ğuwẽn.

— Imusop puje lamparina kuka ajomuy ģu ico'a'a diotpe — io'e. — Ajomuy ģu dak kuka wuyxecap tiotpe. Um kuka ajomuy uk'a be õmõm'ukayũ be kabiok tağ iõmap puxixim.

17 Imẽnpuxim soat imunẽn'ibit kuka o'tobuxik ip. Wara'acat pe ya'ĩjoap puxim kawẽnwẽn ãm tak itaybit je'e soat — io'e.

18 — Imẽnēju juy eya'õpicũğcũğ epesop wa'õ kay — io'e. — Eyağuyba'ũm ģu juy epesop wekawẽn kay. Xipan eya'õpicũğ pima, waram jeyetaybin wekawẽn. Xipan'ũm pima bit, jeyağuyba'ũm wekawẽn kay — io'e.

¹⁹ Ixi ajēm ojuy oeku Jesus kay jekawēn ãm, ikitpitpiyũ dak. Cekay yajēm pa'ore o'e ip adeayũ buye.

²⁰ – Exi omuy akiju, ekitpitpiyũ dak – io'e ip. – Ejo pin ip – io'e ip.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayũ be.

– Deus ekawēn coco'ukayũ oxi jo'i oxe, okitpitpiyũ jo'i dak – io'e. – Kũyjobicayũ oxi jo'i oxe, okitpitpiyũ jo'i dak – io'e.

²² Guyjom Jesus oõm kobe be jeweju etaybitbinayũ eju. Xik. Oabik.

– Ga'a wĩnãbu aju – io'e cebe ip.

Timudek ojuy o'ju ip. ²³ Timudekdeğ pima, Jesus o'xet. Tibicũğ pe bima kabidoxixi oajēm iodi kay. Idibi o'tiõm kobe be tipodoy buye. Kobe ipoxi o'e idibim. Jepiriğ ojuy o'e ip. Jakõmap puxixim iparara ip o'e. ²⁴ Imēnpuye ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ğuwurũğ.

– Kariwa! – io'e ip. – Akõm wuyju!

Wũrũh. O'jewurũğ. Jewurũğ puje, Jesus kabido o'subidomukorēm. Tipodoyat o'tipon. Iodi tipo o'e.

²⁵ Imēnpuye itabēğbēğ ip o'e ijojom dao ma o'tipon iap cocom.

– Apēnpuye eyetabut ğu Deus kay? – io'e Jesus cebe ip.

– Abu dak sute? Kabido kũyjobit ya'õ kay. Tipodoyat tak kũyjobit ya'õ kay – io'e ip jewewebe.

²⁶ Oajēm ip wĩnãbu—Gerasa eipi watwat kay, o'timudek puye. Gerasa eipi Galiléia eipi weğün opop. Jesusyũ oajēm.

²⁷⁻²⁹ Gebuje Jesus o'jēm kobe bewi. Oajēm ağokatkat kay. Ikaboğatka wat osunuy ixé.

Ibiõgbuk kërëat kukat osunuy ixē. Ika'uat puxim osunuy. Toti'ũm jekuku'uk osunuy kuy bin ma. Uk'a be ġu osunuy. Ce'ũ'ũayũ mõġmõġap taġ ma oeku.

— Ejēm cuy aġokatkat pewi — io'e Jesus ibiõgbuk kërëat pe.

Imēn Jesus o'e ibiõgbuk kërëat pe aġokatkat kuku'uk puye. Ixe aġokatkat daomunmun'uk osodop ip ibo ka watwat cabobum, correntebum tak kuy bin ma. Imēnpit cabobu, correntebu dak o'subudakatkat ixē. Ibiõgbuk kërëat ixē mujuju'uk osodop uk'a'ũmat pe. Jaġepũġ ma oeku uk'a'ũmat taġ.

Jesus cocom pima, o'jewāwā ixē aġokatkat. O'jēġ'aecõġcõġ Jesus wap, jexe ya'õbuyxi buye.

— Apēn ēn em owebe, Jesus? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'õbacaat ipot — io'e ya'õberen. — Ipiat esupi'ajoat ġu juy owebe — io'e cebe.

³⁰ Ibocewi Jesus o'jekawēn aġokatkat pe.

— Apēn ebutet? — io'e Jesus.

— Ade i — io'e.

Ade i ibutet osunuy ade ibiõgbuk kërëat cebe buye.

³¹ Gebuje ixeyũ ibiõgbuk kërëayũ o'jekawēn Jesus pe.

— Ocemujum ġu juy ipiat'ajojoap kay — io'e. — Dajebaroyũ be acā juy ocemujum ece — io'e ip Jesus pe.

³² Imēn o'e ip ade dajebaroyũ co'a pēnpēn taġ wũrũrũrũġ puye.

— Ha'a — io'e Jesus.

³³ O'jēm ip aġokatkat pewi Jesus a'õbi. Oõm ip dajebaroyũ be. Imēnpuye dajebaroyũ daudau ip

owat co'a pēnpēn taḡ. O'kop ip iodi be. Oakōmkōm ip. O'sūm ip. Poḡ. Oap ip.

³⁴ Dajebaroyū kukukayū iboap o'tobuxik tak. O'jenapōn ip. Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡuōm dajebaroyū be iap muwēnuwēn cekuku ip ikaboḡatka watwat pe, koḡūnpi watwat pe dak.

³⁵ Gebuje o'jekūyjo'iaiyū o'ju dajebaroyū'ūm'ūm com. Oajēm ip Jesus kay. Jay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'tobuxik ip Jesus xe. Xik'i osunuy Jesus xe. Totite o'e. Yaḡuysat o'e. Yaḡuyba'ūm o'e ip oajēm'iaiyū. ³⁶ Imēnpuye o'jojo'iaiyū ma Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm iap o'ḡuwēn soat pe. ³⁷ Ibo eipi watwat pit Jesus o'ḡujēm jeka bewi—Geresa eipi watwat. Jesus o'ḡujēm ip jeparara pibun.

O'jēm Jesus ixeyū xewi. Porewuh. Oōm kobe be waram timudek am. Xik. Oabik.

³⁸ Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit oajēm tak Jesus kay.
— Āḡeweju oju — io'e Jesus pe. — Eweju ma ojeku — io'e.

³⁹ — Ap! Obu'u. Oweju ḡu juy. Ecepit cuy eduk'a be — io'e ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit pe. — “Deus xipan cuk okuk,” i juy ece cebe ip eduk'a beayū be — io'e cebe.

Gebuje ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'jepit jeduk'a kay. Soat kaka daḡ oeku.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi — i'e'em oeku.
Jesusyū dak waram o'timudek.

⁴⁰ Waram Jesus epit puje, Galiléia eipi watwat icokcok o'e iwiwim ip puye. Aḡokatkat oajēm Jesus kay. ⁴¹ Jairo i ixē aḡokatkat putet osunuy. Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat osunuy ixē.

O'jêg'aecõgcoğ Jesus topabe Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

⁴² — Ejot cuy oduk'a kay — io'e Jesus pe. — Odaxit ce'ũ pin — io'e.

Doze koato Jairo daxit osunuy. Wara'at taxit ka'ũmğu. Pũğ ma osunuy.

— Ga'a — Jesus o'e.

E dağ cucum pima, adeayũ o'ju ip Jesus nomuju. Jesus o'ğukuğukuğ ip, ade buye.

⁴³ E dağ cucum pima ayacat oajēm Jesus kay. Jesus tõğpikadiwi oajēm. Ixe ayacat iwãtaxipi o'e. Doybucukcuğ ğu osunuy 12 koato bun. Imēnpuye jedinheiro o'ğu'ũm januğtataapteim. Dinheiro kuğ ğu o'e. Ka'ũma ma kuka o'ğu'ada ayacat.

⁴⁴ Jesus esay ukpu o'ğucay ixe. O'toybucuk ğebu je bit. O'je'ada.

⁴⁵ Ğebu je Jesus o'e:

— Abu omucay? — i.

— Ōn ğu — io'e soat.

— Kariwa — Pedro o'e. — Adeayũ ekuğukuğ — io'e. — Akokoreren ip ade — io'e.

⁴⁶ — Pũğ'in ixeyũ'in omucay — io'e. — Wetaybit iboam. Deus a'õbacaap o'jēm owebewi — io'e.

⁴⁷ Imēneju ayacat o'e jewebe ma:

— Wemunēm pa'ore oce — i.

Ixe dak oajēm Jesus dopabe. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. Tũybe Jesus omukorēm iãn o'e. O'jêg'aecõgcoğ Jesus topabe.

Ğebu je ixe ayacat je'adaap o'ğuwēn soat etabun.

— Esay oğucay omu'ada am — io'e Jesus pe. — Eekabek ukpu mucay buje, oce'ada — io'e cebe.

48 – Tũ'ũ – Jesus o'e. – Ece'ada, okay etabut puye. Kaba'ũm cuy eguy ġasũ bit – io'e ayacat pe.

49 Aġokatkat oajēm tak Jairo kay—Jesus xeat kay. Jairo duk'a bewiat oajēm. Oajēm ayacat pe Jesus kawēnwēn pima.

– Edaxit'ũm kuy oe'ũ – io'e. – Kariwa Jesus eġuwa'ũm ġu juy – io'e.

50 Jesus pit iboap co buje, o'jekawēn Jairo eju.

– Eġuycũġ ġu juy eguy – io'e Jesus cebe. – Etapun cuy eguy okay – io'e. – Etabut pima, je'ada, oe'ũ ma'ġu edaxit – io'e.

51 Gebuje Jesus oajēm Jairo duk'a kay. Pũġpũġ ã o'ġuõmat jewēju. Pedro oõm ceweju, João dak, Tiago dak, yaypan'isuat'ũm ebay dak, ixi dak. 52 Soat ibo'a beayũ dak wawa ip osodop yaypan'isuat'um cocom. Jewãwãwãm ip osodop. Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

– “Wawa ġu juy epesop,” i õn e'em – io'e cebe ip. – Ixe ce'ũ ġu—ixet acã – io'e Jesus.

53 Waram ġuto oġu'ada iam itaybit puye, “Ixet acã” io'e. Imēnpit Jesus o'jowayway ip, ixe'ũm oe'ũ iam itaybit ip puye uk'a beayũ.

54 Gebuje Jesus Jairo daxit'ũm pa o'subaixik.

– Tũ'ũ, aġobucēġ ece – io'e cebe.

55 O'ġu'aġobucēġ ġebuje bit waram ġuto o'jetait puye. Itabēġ ma o'e ġasũ bit.

– Ixat epeġũm cebe i'o am – Jesus o'e.

56 – Ak'i – io'e ip cebay. – Waram ġuto o'jetait – io'e ip.

– Waram ġuto imutaicap cuy epeġuwēn ġu warara'acayũ be – Jesus tak o'e cebay be. Icocok cĩcã o'e waram o'jetait puye.

9

1-2 Waram pima Jesus 12 beayũ o'tomuwã jew-eju etaybitbinayũ. Ja'õbacaap o'gũm cebe ip.

— Ibiõgbuk kërêat cuy epeğujẽm wa'õbi — io'e cebe ip. — Iwãtaxipipiyũ juy epeğu'ada wa'õbi — io'e cebe ip. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e soat pe — io'e.

³ Ixeyũ mujum pima o'jekawẽn ceweju ip.

— Ade ġu juy epetujowat eyjuap tağ — io'e cebe ip. — Eyba'ip ġu epeyoptujowat, dinheiro mũn tak ka'ũma, eyxat tak ka'ũma, dinheiro dak ka'ũma. Eyekamixa dak pũğ ma epetujowat — io'e.

⁴ — Ağoka be eyajẽm puje, wara'at'a bebebe ġu juy epesop—pũğ'a be ma — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat ibu'u eykuğ pima, juy epejẽm ibo ka bewi. Wara'at ka kay juy epeju. Eyjẽm puje ka'wi epeğudu eyei bewi “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'õ kay'ũm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe — io'e.

⁶ Imẽneju 12 beayu o'jẽm. Soat kaka dağ oekuku ip. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn oekuku ip. Iwãtaxipipiyũ mu'ada'adam oekuku ip.

⁷ Guyjom Herodes Jesus e'eap o'ya'ĩjojo—Galiléia eipi kukat. Tũybe Jesus waram ġuto o'jetaitiat iãn o'e ip adeayũ. Tũybe Jesus João Batista iãn o'e ip pũğpũğayũ.

— João Batista waram ġuto o'jetait je'ũap tomukadi — i te'e ma o'e ip Jesus muwẽnuwẽn.

⁸ Tũybe Elias'ũm waram o'jebapuk ijodi je'ũap tomukadi iãn o'e ip warara'acayũ. Tũybe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat'ũm waram ġuto o'jetait—kuyjeat'ũm iãn o'e ip warara'acayũ. Imẽnpuye Herodes yağuy'ũm o'e Jesus e'eap co buje.

9 – Abu sute? – io'e Herodes jewebe ma. – Õn ma João oya'ukat – io'e. – Soat ip ite e'eap muwēnuwēn – io'e jewebe ma.

Imēneju Herodes Jesus co pin cīcā osunuy.

10 Jesus emumujuyū epit puje, soat o'ḡuwēn ip Jesus pe. Apēn cuk adi o'e'e ip iap o'ḡuwēn ip cebe.

Ibocewi Jesus ip o'tujowat jeweju.

O'jēm ip adeayū xewi. O'ju ip Jesus eju Betsaida ka kay. 11 Adeayū bit o'ju Jesus nomuju, kuy o'jēm iam itaybit ip puye. Oajēm ip adeayū.

Gebuje Jesus icokcok o'e jenomuju iju buje ip. Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e iap o'ḡuwēn cebe ip. Iwātaxipiyayū o'ḡu'ada. 12 Imēnpit katpuje jījā o'e. Imēnpuye 12 beayū o'ju kawēn ām Jesus eju.

– Ajo kuka o'jo'o ip? Ka'ūmḡu puybit ijoce – io'e ip Jesus pe. – Eḡuypit cuy ip tomukay ma. Ikatēḡatka kay juy ip eḡuju ixat pu am – io'e ip cebe. – Ixeyū juy eḡuju ixet am – io'e ip. – Ijoce bit ya'ūmḡu uk'a ixet am ip – io'e ip.

13 – Eyju ma ixat epeḡūm cebe ip – io'e Jesus pit jeweju etaybitbinayū be.

– Apēntak suteyū xan acejat? – io'e ip Jesus pe. – Cinco be ma pāo'a kuḡ oceju. Axima kuḡ tak xepxep ma oceju – io'e ip. – O'e ḡu kuka cebeam ip. Pomawi dak puybit suteyū xan acejat? – io'e ip Jesus pe.

14 Imēn o'e ip ade jījā buye. 5000 aḡokatkayū osodop ip Jesus ekawēn cocom.

– Adeayū epeḡuabik – Jesus o'e cebe ip.

– Ha'a – io'e ip.

15 Soat oabik ip. Kaxikxik'i ip o'e.

16 Gebuje Jesus ixat o'jat. Akoh. Pão'a o'yabu—cinco beat'a. Axima o'jat xepxepat. Ixe dak o'jeapũn kabi kay. Apũn.

— Bay, xipat cĩcã ěn — Jesus o'e Deus pe. — Ocxan eġubapuk ocewebe i'o am — io'e.

Ixat o'takatkat jebum. Pão'a o'yadakatkat. Pan. O'yaũmũm 12 beayũ be yaũm ãm adeayũ be. Iũmũm pima o'ġu'acoġ axima. 12 beayũ ixat o'ġũmġũm adeayũ be. Soat ip o'jo'o. Ibeġbeġ ip o'e. 17 12 beayũ cepoyat o'ġuxipan. O'jomõġ ip ico be. 12 be ico o'ġunopapũn ip cepoyan. Imẽn Jesus yopĩcat o'ġu'acoġ adeayũ xan.

Gebuje Jesus adeayũ o'ġuypit tuk'a kay. Irerem ġu ip o'ġuypit—ibeġbeġ acã.

18 Waram pima Jesus o'jekawẽn Deus eju. Jaġepũġ ma kawẽnwẽn o'e ceweju. Ceweju osodop ip 12 beayũ.

Gebuje Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju.

— Abu dak õn adeayũ xe? — io'e Jesus cebe ip.

19 — ěn João Batista pũġpũġayũ xe — io'e ip. — “Teku João Batista,” i te'e ma e'em ip. “Teku Elias,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip. — “Teku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat—waram ġuto o'jetaitiat,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip.

20 — Pãm eyju? Abu dak õn eyxe? — io'e.

— ěn Cristo ma — io'e Pedro. — Deus pe wuydax-ijo am taẽ'ibit ěn — Pedro o'e.

21 — Iboap pit cuy epeġuwẽn ġu warara'acayũ be — Jesus o'e cebe ip. 22 — Soat waġo õn. Õn pit ipiat osupi'ajo — io'e. — Paĩyũ kukukayũ itakoma

jĩã je'e okay, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ kukukayũ dak. Waoka ojuy je'e ip. Waoka ip ġuyjom. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetaít — Jesus o'e.

²³ Gebuje Jesus o'jekawẽn soat eju—cekawẽn cocomayũ eju.

— Oweju jeku pin pima eybikuyap tağ ġu juy epeku—obikuyap tağ acã — io'e. — Wekawẽn tağ cuy epeku — io'e. — Eybu'um ġu juy epesop eye'ũ âm owebeam — io'e. ²⁴ — Obikuyap tağ eyeku buje, soat em Deus xe eyetaít epesop eye'ũ buje — io'e. — Eybikuyap tağ eyeku buje bit, wũy ma Deus wi epesop — io'e. ²⁵ — Eye'ũ buje soat em wũy ma Deus wi epesop pima, te'e ma eyju soat pupum ijodi eybubun. ²⁶ Soat wağo òn. Waram ojet ijodi Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ eju—ikêrêat kuğ'ũmayũ eju. Waram ojet webay a'òbi. Soat je'e owebe: “Ka'ũmğũ ejo'iat ya'òbuyxiat,” i. “Ka'ũmğũ ejo'iat idipat,” i dak. Okay eybu'u bima, òn tak obu'un ma oce eykay wedot puje. Wa'ĩjo am eybu'u bima, òn tak obu'un ma oce eya'ĩjo am — io'e. ²⁷ — Icēmãn òn e'em eywebe — io'e. — Deus soat kukukan je'e. Pũğpũğ puk ijodiacat je'ũ ġu iboap com'ũm pima — Jesus o'e.

Jesus imẽn waram jedocap o'ğuwẽn cebe ip.

²⁸ 8 xet kap puje, Jesus o'ju Pedro eju, João eju dak, Tiago eju dak. O'ju ip co'a kay jekawẽn âm Deus eju.

²⁹ Oajēm ip. Jay. Jesus o'jekawẽn Deus eju. Kawẽnwẽn pima o'jedopaewarurun. Iekabek irut cĩcã o'e. Isopsep cĩcã o'e. ³⁰ Xepxep ağokatkayũ dak o'jekawẽn Jesus eju—kuyayũ, kuy oe'ũ'iyũ.

Moisés o'jekawēn, Elias dak. ³¹ Idip cīcā osunuy cebapukap. O'jekawēn ip jeweweju.

— Jesus je'ū Jerusalém ka be Deus bikuyap tağ — io'e ip jewewebe.

³² Imēnpit Pedro o'xet, Tiago dak, João dak. O'xet ip itaxet pinpin ip puye. Jewurũğ puje, Jesus o'jojojo ip. Idip cīcāat o'jojojo ip. Ixeyũ dak xepxep ağokatkayũ o'jojojo—Jesus eju kawēnwēnayũ.

³³ Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju xepxepayũ cēm pima.

— Kariwa! — io'e Pedro. — Xipat cīcā wuyju ijoceam. Xijap cuy ocejomõğ ebapũğ — io'e. — Pũğ ewebeam je'e, wara'at Moisés peam je'e. Wara'at Elias peam je'e — io'e.

Pedro imēn o'e itaybit'ũm apēn oce iam puye. Yağuybabi'ũm o'e.

³⁴ Kabikerereat tak Pedro o'ğuba'arēm, Tiago dak, João dak. Kabidiğ pe ip o'e. Iparara ip o'e kabidiğ pe jeba'arēm puye.

³⁵ Gebuje kabikerereat pewi Deus ekawēn ip o'ya'ĩjojo.

— Xeku okpot — io'e Deus. — Wemunaē zeku — io'e. — Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay — io'e Deus.

³⁶ Ibocewi Jesus acā o'jojojo ip. Kuy o'jēm xepxepayũ. Warara'acat pe ğu apēn cuk o'jojojo ip iap o'ğuwēn ip—jewewebe acā. O'jojojo ma'ğu ip. O'ğuwēn ğu bit ip.

³⁷ Kuyaje Jesus co'a bewi o'kop ebapũğayũ eju.

³⁸ Adeayũ oajēm Jesus kay. Ağokatkat o'jekawēn Jesus eju—ceparakpeat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Okpot cuy esubuywan! ³⁹ Pũğ ma okpot. Axik pe ikukuk puje,

pipim imuy'at'an ipi ju, jewāwāwām ya'ōberen, ibidopabokbek e'em, imuwerikweriḡ — io'e. — Ibu'u o'e cēm cebewi — io'e. ⁴⁰ — “Axik cuy epeḡujēm okpot pewi,” i kuy oce eweju etaybitbinayū be. Imēnpit imujēm pa'ore o'e cebe ip — cebay o'e Jesus pe.

⁴¹ — Tāh! — io'e. — Eyetabut'ūm cīcā okay — io'e Jesus iboceayū be. — Xīpat ḡu eyju — io'e. — Puḡūn tak oḡuy eyxe? Ibun ma okpiceḡē eyetabut'ūmap cocom! — Jesus o'e. — Ekpot cuy etojot okay — Jesus o'e cebay be.

⁴² Gebuje axik pipim aḡokatkat'it'it o'ḡuy'at Jesus kay ajēmjēm pīma. O'ḡuwerik cīcā.

— Ejēm cuy aḡokatkat'it'it pewi — io'e axik pe.

Aḡokatkat'it'it pewi o'ḡujēm. Waram ḡuto o'ḡūm cebay be.

⁴³ — Soat podi ma Deus ya'ōbaca — io'e ip soat o'jojjo'iaiyū.

Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju. Adeayū itabēḡbēḡ ip o'e ijojom, axik o'ḡujēm puye. Gebum osodop ip apēn Jesus o'ḡujēm iap kay.

⁴⁴ — Eyaḡuyba'ūm ḡu juy wa'ō kay — io'e cebe ip. — Soat waḡo ōn. Warara'acayū oūm okay itakomaayū be — io'e. — Gebum cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip.

⁴⁵ Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e ceweju etaybitbinayū xe.

— Apēḡape dak cekawēn? — io'e ip jewewebe ma. Imēnpit isūsūn ip o'e “Apēḡape dak ekawēn?” i'e am cebe.

⁴⁶ Ibocewi jewa'ōxixxiḡ o'e ip ceweju etaybitbinayū.

— Abu omuy ya'õbuyxiat wuy'in warara'acat podi ma? — io'e ip jewewebe.

⁴⁷ Jesus itaybit osunuy yağuy ip iam. Imēnpuye bekicat o'tojot jexe am.

⁴⁸ Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Cexe okukpin puye xipan ite bekicat kuğ pima, xipan okuğ tak epe'e — io'e. — Xipan okuğ pima, omudocat kuğ tak xipan epe'e — io'e. — “Õn pit wa'õbuyxi” i'e'em'ũmat ya'õbuyxi Deus xe — io'e Jesus.

⁴⁹ Gebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ağokatkat cuk ocejojojo. A'õbi ma ibiõğbuk kērēat mujēmjēm'Uk osunuy — io'e. — “Imēn ğu bit cuy,” i juk oce cebe, wuyweju'ũm puye — io'e João.

⁵⁰ — Imukorēmrmēm ğu juy — io'e Jesus pit. — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — Jesus o'e.

⁵¹ Kabi kay waram Jesus euap ekabia ajēm pin pima: — Jerusalém ka kay juy oju — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be. Iju pin o'e ibo ka kay.

⁵² Ja'õdujowacayũ o'ğuju jewap. O'ju ip. E dağ pima ağoka be oajēm ip Jesus nuyap'a muxipan am—Samaria eipi watwat ka be.

⁵³ Ibo ka watwat pit Jesus kay ğu o'e, Jerusalém ka kay cum puye. Ibu'u o'e ip imu'abiğ jeka be.

⁵⁴ Imēnpuye Tiago o'jekawēn Jesus eju, João dak.

— Kariwa — io'e ip. — Ebikuy du ocewebe daxa mudot am kabi bewi ijop ka watwat muy'ũ âm? — io'e ip.

⁵⁵ — Ap — io'e Jesus pit cekay ip jekorepēn puje. — Epeğuy'ũ ğu juy ip — io'e. O'jēm ip ibo ka bewi.

56 Soat kaka daḡ oekuku ip wara'atka daḡ. 57 E daḡ cucum pima, aḡokatkat oajēm Jesus kay.

— Soat ka daḡ ojekuku eweju ejuap taḡ — io'e Jesus pe.

58 — Oweju du eku pin? — io'e Jesus. — Kak ikūykēy — io'e. — Wasū topipe. Soat waḡo òn. Imēnpit ya'ūmḡu odopdopap'a. Eku pin tu oweju? — io'e cebe.

59 Gebuje Jesus oajēm wara'at aḡokatkat kay.

— Oweju juy ejeku — io'e cebe.

— Gasū ḡu. Guyjom acā — io'e. — Āḡ webay'ūm ojokot — io'e cebe.

60 — Āḡ Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot — io'e. — Ēn pit oweju juy ejeku — io'e. — Deus soat kukukan je'e i'e'e'ukan cuy eḡuy — io'e cebe.

61 Wara'at aḡokatkat oajēm Jesus kay.

— Kariwa, eweju juy ojeku — io'e. — Oduk'a beat pe buk òn jekawēn. “Cum puk òn,” i buk oce cebe ip — io'e Jesus pe.

62 — Biopak kuḡ ipi kotkon pima cekorepēn puje, ipi kocap wakēnwakēn'i kuka o'e — io'e Jesus pit. — Imēnpuxim etabut am ebu'u bima, te'e ma kuka ece Deus soat kukukan je'e iap ekawēn muwēnuwēn'ukan — io'e Jesus.

10

1 Iboap tomukadi wuykukukat Jesus 70 beayū o'taē kawēn idipat muwēn ām adeayū be. Xepx-epxem ma ip o'ḡuju jewap.

— Soat kaka daḡ cuy epeju — io'e cebe ip. — Òn tak oju eynomuju — io'e cebe ip. 2 — Jeymuju òn apēn aḡokatkat jekat peat'a bum jebuywatwat'ukat mujuap puxim — io'e. — Apēn

ya'ade opop kat pe kadai'a yaopat'a iap puxim ade opop ipi ju Deus ekawēn itaybit'ūmayū. Ade ġu bit Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy epeyekawēn—Deus eju. “Adeayū juy eġuju ekawēn muwēn ām,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³ — Epeju juy ġasū — io'e. — Ōn ma dak jey-muju. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, ovelha'it'it puxim epesop—widayū pidaseat puxim, ikēreāt kay jġāayū pidase buye — io'e.

⁴ — Sacola ġu juy epetujowat eyjuap taġ, din-heiro mūn tak ka'ūma, eyeiuk tak ka'ūma — io'e. — Ibun ġu juy epesop kawēnwēn warara'acat eju e bidase — io'e.

⁵ — Uk'a be eyōm puje, “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i juy epe'e — io'e. ⁶ — Xipan jewewekuġ ip pima, kaba'ūm ip jeedop iġo'a watwat. Jewewekay itakoma ip pima bit, te'e ma “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i epe'e — io'e cebe ip.

⁷ — Iġo'a be ma epesop uk'a be — io'e. — Soat cuy epejo'o ajo ip o'ġūm eywebe iap. Soati juy epetikōn ajo ip o'tiūm eywebe iapti. Eysūsūn ġu juy epesop eyxat pu am cexewi ip. Cekapikaptei juy ateida kapikpik'ukat pe — Jesus o'e.

⁸ — Aġoka be eyajēm puje juy ajo ip o'ġūm eywebe iap epejo'o xipan ip eykuġ pima. ⁹ Iwātaxipipiyū juy epeġu'ada—ibo ka watwat. “Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e cebe ip — io'e.

¹⁰ — Aġoka be eyajēm puje, “Epeōm cuy oduk'a be,” i'e'em'ūm ip pima uk'a ukpibubu daġ cuy

epeju. ¹¹ “Ka'wi opop ocei eju—eyka beat ka'wi,” i juy epe'e cebe ip. “Ka'wi mududum ocei bewi eyukpiwat puye, Deus ekawēn co pin'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip. “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e. “Eyetarybit ġu iboam, wekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye — io'e Jesus.

¹³ Gebuje Jesus wara'at kaka watwat o'ġuwēn.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epe-jojojiap cuk adi oġubapukpuk eyetabutpe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūġrūġap o'jepere ip ibo ka watwat. Itabut kajuk ip o'e Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ġuōm ip jedotim. Daxadaypi be dak kajuk o'e ip kaxixkik'i. Imēn kajuk o'e ip oceġuycūġ cīcā ikērēat kuġ puye iap mubapuk am jebureyū be, ġasū bit ikērēat aġujurūġ ġu iap mubapuk am tak — io'e.

¹⁴ — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Ixeyū be iat podi ma bit eywebe ipiat supi'ajoat — io'e Jesus.

¹⁵ — Cafarnaum ka watwat — io'e. — Deus jeymuyu ġu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiat'ajojoap kay — io'e.

16 – Eyekawēn kayayū wekawēn tak ip cekay – io'e jewēju etaybitbinayū be. – Eykay'ūmayū ōn tak ip okay ġu. Okay'ūmayū omudocat tak ip cekay ġu – Jesus o'e. – Epeju juy ġasū – io'e. – Wekawēn cuy epeġuwēnuwēn soat ka watwat pe – io'e.

– Ha'a – io'e ip.

Ibun cīcā ip oekuku kawēn idipat muwēnuwēn.

17 Gebuje icokcok cīcā ip o'jepit Jesus kay – 72 beayū. O'jekawēn ip Jesus eju.

– Kariwa, ibiōġbuk kērēayū kūyjobit oca'ō kay, a'ōbi oceju jekukum puye – io'e ip Jesus pe.

18 – Hm hm – io'e Jesus. – Kabi bewi Satanás at'anap ojojoho. Dao ma o'at xiriririkiat puxim – Jesus o'e.

19 – Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay – Jesus o'e. – Wa'ōbacaap cuy oġūm eywebe. Wa'ōbi juy epeku soat em. Puybu epesubumucak tūypiatpu. Dat tak epeġucak. Ka'ūma bit jeyaoka. Eykay itakomaayū dak o'e ġu eywebe, wa'ōbi eyju jekukum puye. ²⁰ Imēnpit eycokcoġ cuy epesop ibiōġbuk kērēat cēm cēm eya'ōbi iap kay ġu—kabi beatup pe eybutet ibararak opop iap kay acā – Jesus o'e.

21 Jesus Ibiōġbuk xipacat a'ōbi icokcok cīcā o'e ġebuje bit.

Gebuje Jesus o'jekawēn Deus eju.

– Bay – io'e. – Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipi juacat kukukat tak – io'e. – Jewexe itaybit cīcāayū xewi eġunēmiap eġubapuk itaybit'ūmayū be – io'e. – Ixeyū be acā iboap eġubapuk, imēn ebikuy buye, xipat exe buye dak – io'e Deus pe.

22 — Soat ma juk webay o'gũm owebe — io'e. — Warara'acat ġu itaybit cĩcã abu Deus ipot iam—cebay acã. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit cĩcã abu ipot ebay iam—ipot acã. Iboap mubapuk am ipot ibikuy bima acã, warara'acat itaybit je'e abu Deus ipot iam — Jesus o'e cebe ip.

23 Gebuje Jesus jebidadam o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju warara'acat pe ya'ĩjoap puxim.

— Eycokcok wekawēn cocom puye — io'e. 24 — Kuyje ajo eyju ijojomap co pin cĩcã osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ, ika kukukayũ dak. Imēnpit o'jojajo ġu ip. Eymukũyjojomap co pin cĩcã ip osodop. Imēnpit o'jekũyjo ġu ip — Jesus o'e.

25 Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju cekawēn puyxijo ojuy.

— Kariwa — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onuy ãm? — io'e.

26 — Apēn e'em wuyawēwēap ekawēntup? Apēn iboaptup wuymutaybitbin exe? — Jesus o'e.

27 — Imēn e'em wuyawēwēaptup — io'e aġokatkat.

— Deus kay jĩjã juy epesop, i. Ixe Deus eykukukat, i. Ixe bikuyap taġ jekukum pima, ixe kay jĩjã epesop; soat em xipacat kay ġebum pima dak; ya'õ kay kũyjobit pima dak; ixe aġuy daġ jewaġuyġuy bima dak, i. Imēn cuy epeku, i. Xipan cuy eyxeat epejukuk eyewekukap puxim, i.

Imēn e'em wuyawēwēap ekawēntup — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

28 — Icēmãn ěn e'em — Jesus ma o'e. — Imēn eku buje, soat em Deus xe ecesũy etait — io'e.

29 — Abu oxeat pit? — io'e ixe bit jewedayo ojuy.

³⁰ Imēnpuye Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn abu wuyxeat iam imutaybit am.

— Aḡokatkat kopkom o'e Jerusalém ka bewi — Jesus o'e cebe. — Ixe aḡokatkat cu ojuy Jericó ka kay. Judeu osunuy. Cucum pima ibukurukayū ixe o'topabijuk e daḡ.

— Oajēm ip cekay. Toti o'ju'uk ip. Soat o'jat ip cexewi ibubut. O'yaokaka jījā ip. Je'ūje'ūm ip o'suiwat ebidakpe.

³¹ — Paī cucum o'e ixe e daḡ. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ. O'subuywan ḡu — Jesus o'e. ³² — Imēntak paī buywatwat'ukat oajēm ixe e daḡ cucum pima. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ—paī buywatwat'ukat. O'subuywan ḡu — io'e.

³³ — Gebuje bit Samaria eipi bewiat oajēm cucum pima ixe e daḡ. Samaria eipi watwat Judeuyū kay'ūm cīcā ip. Ixe jo buje, itabotaid-abotbot o'e je'ūje'ūmat kay. O'ju cekay taxijo ojuy. ³⁴ Posūḡti o'timōḡ werowero be—uva'abidi, ixepi dak. Werowero o'jomūnmūn paḡōm.

— Je'ūje'ūmat o'tujowat powatwat ajēmjēmap'a kay. Jejumento akpi jeje o'tujowat. Xipan ixe o'jukuk iḡo'a be.

³⁵ — Kuyaje xepxep jedinhoiro o'jat isurūḡat, teiboḡat, prata muḡēḡē. O'ḡūm uk'a iwat pe je'ūje'ūmat kukapteim.

— “Xipan cuy ite ejukuk,” io'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. — “Ijop edinheiro'ūm pima, wara'at oḡūm ewebe wedinhoiro wepit puje,” Samaria eipi bewiat o'e — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

36 — Ebpũğayũ je'ũje'ũmat
o'jojojo—ibukurukayũ emuaokaka — io'e. — Abu
xipan o'jukuk jexeat kukap puxim? — Jesus o'e.

37 — O'subuywan'iat — io'e Jesus pe.

— Ixe ekukuap co'i juy ejeku — Jesus o'e. —
Warara'acat puywatwat'ukan cuy eğuy — io'e
Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat pe.

O'jẽm Jesus xewi.

38 Waram pima Jesus oõm ağoka be jewēju etay-
bitbinayũ eju. O'ju ip ayacat kay—Marta kay.

— Oduk'a be juy epesop — Marta o'e Jesusyũ be.

— Ma — io'e ip.

39 Marta duk'a be ip osodop. Marta kubit tak uk'a
be osunuy. Ikubit putet Maria i osunuy.

Gebuje Maria Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo jĩjã jew-
mutaybin ojuy. Maria ma xik'i osunuy Jesus xe
cekawẽn cocom. 40 Marta bit kapikpiğ osunuy
ixat tatam, ixat tojotjon tak. Yağuybabi'ũm o'e
jekapikap kay cekapikap ade buye.

Gebuje Marta o'jekawẽn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ak'gu du ẽn okay? Okibit
oibu'un obuywat am. Wağepũğ ma õn wuyxat
tatam, wuyxat tojotjon — io'e. — “Ewağo juy esub-
uywan,” i juy ece cebe — io'e Jesus pe.

41 — Ap — io'e Jesus Marta be. — Gebum cĩcã
ẽn wuyxataap kay—ekapikap kay. Ağuykoreren
soat kay ekapikap kay. 42 Maria bit wekawẽn co
pin cĩcã. Soat em ğu wuyxat dopdom. Soat em pit
Maria ğebum wekawẽn kay jeenuy — io'e Jesus.

11

1 Waram pima Jesus o'jekawẽn Deus eju. Perek.
O'jepere.

Gebuje ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju—12 beayū'in.

— Kariwa — io'e. — João kuy jeweju etaybitbinayū o'gutaybin kawēn ām Deus eju. Imēnpuxim oceju dak cuy ocemutaybin ece — io'e Jesus pe.

² — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima — Jesus o'e.

— “Bay, soat cuy ip jeedop ibuyxim ebutet kuḡ,” i juy epe'e Deus pe—kabi beat pe — io'e. — “Gaxīn ma juy soat kukukan eḡuy,” i dak cuy epe'e cebe — io'e.

³ — “Soat kabia ocexan cuy eḡūmḡūm ocewebe,” i dak.

⁴ — “Oceju ḡebum ḡu apēn wara'acat cuk adi warēmtaḡ ocekuapi kay,” i dak. “Imēnpuye ḡebum ḡu juy eḡuy apēn cuk adi ikērēat oceḡujurūḡrūḡ iap kay,” i dak cuy epe'e cebe.

— “Oca'ōmubacacan cuy eḡuy ocewebe ikērēat kukap puxim,” i dak cuy epe'e — io'e.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwēn pima — Jesus o'e.

⁵ Gebuje Jesus waram adeayū o'gutaybin.

— Apēn kuka epe'e powatwat ajēm puje pāo'a kuḡ'ūm pima? — io'e. — Cum aco'i eyju eybure kay iximadakpe. “Obure, pāo'a kay ōn pūḡ'a ma,” i aco'i epe'e cebe. ⁶ “Wara'at obure oajēm oduk'a be jekuap taḡwi,” i aco'i epe'e cebe. ⁷ “Ya'ūmḡu pāo'a. Ya'a'e bima oyaūm kajuk,” i aco'i epe'e cebe. Ixe eybure je'e eywebe badiwi: “Okaykay ḡu juy,” i. “Kuy oduk'a exīntabi otomodip,” i du je'e? “Webekitkit kuy ixexet,” i du je'e eywebe? “Kuy ōn po'i” i du je'e? “Okop pa'ore yaūm ām ewebe,” i du je'e? Imēn tu je'e eywebe? — Jesus o'e. ⁸ —

Ka'ũma! Imẽn ġu je'e – io'e. – Eybure je'kop yaũm ãm eywebe. Eybure buye ġu yaũm eywebe. Ibun eyju yaojuyjuy buye bit kuka o'yaũm – io'e.

⁹ – Icēmãn òn e'em eywebe – io'e. – Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xĩntabi be taġtaġtaġ'iap puxim. Xĩntabi be taġtaġtaġ'i bima, tomudip'uk ip eymuõm ãm. ¹⁰ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xĩntabi be taġtaġtaġ'iat pe xĩntabi tomudip'uk ip – io'e.

¹¹ – Puybu ġu juy epesubuũm eyipotpot pe “Axima kay òn” i'e buje. ¹² “Sapokay dopsa kay òn” i'e buje, dat epeġũm ġu cebe. ¹³ Eyju ma xipacat ùmũm eyipotpoyũ be ikērēat kuġ ma'ġu eyju. Eyju xipacat ùmũmap podi ma eyebayat pit xipacat ùmũm eywebe—kabi beat. Ibiõġbuk xipacat je'ġũm soat pe jexewi iojuyjuy'ukat pe – io'e Jesus. Imẽn Jesus ijodiacat o'ġutaybin.

¹⁴ Gebuje Jesus ibiõġbuk kērēat o'ġujēm aġokatkat pewi. Ixe ibiõġbuk kērēat aġokatkat muyde'ũm'ũm'uk osunuy. Cekawẽn pa'ore osunuy aġokatkat.

Aġokatkat pewi ibiõġbuk kērēat cēm puje bit, xipan o'jekawẽn. Imẽnpuye adeayũ icokcok cĩcã ip o'e. ¹⁵ Warara'acayũ bit o'jekawẽn ip jewewebe.

– Belzebu a'õbi Jesus ibiõġbuk kērēat mujēmjēm cebewi—ibiõġbuk kērēayũ kukat a'õbi—Satanás a'õbi – io'e ip napa ma.

¹⁶ – Ka'ũma buk ocejojojoiap cuy eġubapuk ěn Deus a'õbi ibiõġbuk kērēat mujēmjēm iap muba-

puk am ocewebe – io'e ip warara'acat warẽmtağ cekuap ojuy.

¹⁷ Imēnpit Jesus itaybit osunuy apēn ixeyũ jewağuyğuy iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

– Pũğ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Imēnpuxim pũğ'a watwat uk'a watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip – io'e. ¹⁸ – Imēnpuxim Satanás ebekitkit jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Jawaoka buje, ikoro ġu ip je'e. Imēnpuye “Belzebu a'õbi ēn ibiõğbuk kērēat mujēmjēm ijodiat pewi,” i eyju e'em napa ma owebe – io'e. ¹⁹ – Belzebu a'õbi õn ibiõğbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'õbi dak eyebekitkiyũ imujēmjēm ip? Jewemuğuykukukum eyju iap mubapukpuğ cĩcã eyebekitkiyũ. ²⁰ Belzebu a'õbi ġu õn ibiõğbuk kērēat mujēmjēm—Deus a'õbi acã. Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuğ õn eywebe imujēmjēm pima – io'e Jesus.

²¹ Gebuje Jesus meğapekawēnku boku iap o'ğubapuk cebe ip.

– Ibacaat nobano kuğ jeduk'a wiwim pima, ibukurukat pe iõm pa'ore tuk'a be ibubut pu am.

²² Ibacaat podiat ajēm puje bit ixekuka kuka ibacaat o'ğuwun pipim jeõm ãm. Ibaca jĩjãat o'e kuka cebe. Cenobano kuka o'jat. Soat ibubut kuka o'jat. Ibubut kuka o'ğue'ẽ jebureyũ be – io'e.

²³ – Okay'ũmat itakoma okay. Imu'awerom obuywatwat'uk'ũmat imuyypõğpõğpõğ – io'e.

²⁴ – Ağokatkat pewi ibiõğbuk kērēat cēm puje, idibi'ũmat tağ jekukum jebodoyap kudadam. Je-

bodoyap tobuxik'ũm pima kuka o'e jewebe ma
 “Jepin ma òn kuy bima onuyap kay,” i – Jesus o'e.

25 – Jepitpin. Yajēm puje, ixē aḡokatkat
 tobuxikxiḡ. Ka'ũmḡu ibiōḡbuk kērēat opop
 ixē aḡokatkat pe ḡasũ. Ixē aḡokatkat uk'a
 buxim—yabi'ōḡ'ōḡat'a buxim—yaxipanat'a
 buxim – io'e.

26 – Ibocewi ixē ibiōḡbuk kērēat cēm cēm
 maḡuto. 7 beayũ dobuxikxiḡ—ibiōḡbuk kērēayũ
 dobuxikxiḡ—cebodi ma xipat'ũmayũ dobuxikxiḡ.
 Ixeyũ dak òmòm ixē aḡokatkat pe 7 beayũ. Kuy
 bima ixē aḡokatkat tadaybot osunuy. ḡasũ bit
 ibodi ma tadaybot o'e – Jesus o'e.

27 Iboam i'e buje ayacat o'jewāwā Jesus
 kay—adeayũ parakpe at.

– Icocok cĩcā juy exi—emukapat—emuytitit'ukat!
 – io'e Jesus pe.

28 – Hm hm – Jesus o'e. – Deus
 ekawēn coco'ukat pit oxi cocokap podi ma
 icocok—cekawēn taḡ jekuku'ukat tak – io'e.

29 Gebuje Jesus o'jekawēn adeayũ
 be—jakokoreren je'aweroromayũ be.

– Xipat'ũm cĩcā ḡasũacat! – io'e Jesus. – “Ka'ũma
 buk ocejojoioiap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju
 e'em owebe – io'e. – “Ēn Deus a'ōbi jekukum iap
 cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju te'e ma e'em. Ade
 ḡu oḡubapuk eywebe epejojo ḡu buk iap. 30 Pũḡ
 ma oḡubapuk eywebe. Jonas kay juy ḡebum epe-
 sop. Kuy bima Deus Jonas o'ḡuju Deus soat podi
 ma ya'ōbaca iap mubapuk am Nĩnive ka watwat pe.
 Deus Jonas waram ḡuto o'ḡutait ce'ũap tomukadi
 soat podi ma wa'ōbaca iap mubapuk am iḡo ka

watwat pe. Imēnpuxim Deus omudot eykay ġasū dak. Ōn soat waġo – io'e.

31 – Kaxi etajoreġatka kukat je'bapuk soat etabixe—ayacat – io'e. – “Teyūku ikērēat kuġ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, ixex ka kukat je'bapuk – io'e. – Ġasūacat tak je'bapuk ixex kabia be. “Ikērēat kuġ eyju Deus xex,” i je'e ibo ka kukat ixeyū be. Ixex ayacat oajēm wūyatka bewi Salomāo ekawēn co am—itaybit cīcāat ekawēn co am. Ōn eyxex ġasū. Salomāo etaybicap podi ma ōn wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wekawēn kay ġu – Jesus o'e.

32 – “Teyūku ikērēat kuġ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, Nínive ka watwat je'bapuk soat etabutpe. Ixeyū je'e ġasūacat pe: “Eyju ikērēat kuġ Deus xex,” i. Nínive ka watwat oibu'un ikērēat mujurūġ am. Ikērēat mujurūġrūġap o'jepere ip Jonas pe Deus ekawēn muwēn puje. Ōn eyxex ġasū. Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn am. Imēnpit eyju wekawēn kay ġu – Jesus o'e.

33 – Imusop puje, lamparina aġunēm ġu ico diotpe. Ipikūykūy be ġu ajomuy. Um acā ajomuy uk'a be ōmōmayū be soat co am – Jesus o'e. 34 – Imēnpuxim wuyeta lamparina buxim. Wuyetadip pima, soat ijo but wuywebe. Kabia daġ ajeku. Wuyetakērē bima, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taġ ajeku. Kabiok taġ jekukuap ikērēat mujurūġrūġap puxim. 35 Aġ cuy epesop ikērēat mujurūġrūġap puxim. 36 Ikērēat mujurūġrūġ'ūmap kabia be jekukuap puxim. Ikērēat mujurūġrūġ'ūm pima, kabia buxim wuyju – Jesus o'e.

³⁷ Jesus ekawēn epere buje Fariseu o'jekawēn ceweju.

— Ejot cuy oduk'a be jekōn ām — io'e.

O'ju ceweju. Oabik jekōn ām. ³⁸ Jekōn pima Jesus Judeuyū babi daḡ ḡu o'jewebuwy. Imēnpuye Fariseu itabēḡ o'e ijojom.

³⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Fariseuyū — io'e. — Kacūḡkadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabiokok cīcā. Prato buxim eyju dak eyokok, eyetabikuku jījā buye, ikērēat mujurūḡxi buye dak — io'e. ⁴⁰ — Eyaḡuyba'arēm! Kacūḡkadiat o'ḡuḡēiat badiat tak o'ḡuḡē. ⁴¹ Eybubut'in cuy epeḡūm tadaybotbocayū be. Iūmūm pima, xipat epesop Deus xe — io'e.

⁴² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — Jesus o'e Fariseuyū be. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be. Pūḡat ūmūm eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, arrudadup ūmūm tak, posūḡ puximatup ūmūm tak, puybit peaptup ūmūm tak. Xipat eywebe iboap ūm ām Deus pe. Imēnpit cedaḡ ḡu warara'acat kuḡ eyju—warēmtaḡ ma! Deus ikukpin ḡu eyxe. Imēn xipat ḡu! Xipan cuy warara'acat epejukuk. Ikukpin cuy Deus epejukuk — io'e.

⁴³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyju abik ojuy ya'ōbuyxiat tūyap pe Deus eju kawēnwēnap'a be. Eycokcok cīcā warara'acat pe ibuyxim eykuk am soat etabutpe — io'e.

⁴⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyetaybit Judeu be ce'ūat etaypi

jeje cexĩgĩgĩpi iam. Eyju wuyjuyũ'ũm'ũm etaypi buxim iba'arēmat puxim. Wuyju itaypi dağ kapkam itaypi opop ijoce iam wuyetaybit'ũm puye. Imēnpuxim eyju warara'acat pe ikērēat mujurũğan — io'e.

⁴⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ēn oceju dak ocemukorēm̄rēm̄ imēn e'em Fariseuyũ be bima — io'e.

⁴⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Eyju dak karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Warara'acat ukxabi be ipoxiat mōgmōḡat puxim eyju. Eyju e'em warara'acat pe: “Moisés ekawēn tağ cuy epeku—soat tağ” i. Imēnpit soat tağ ğu eyju dak jekukum ixē ekawēn tağ — io'e.

⁴⁷ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Eydobuyũ'ũm'ũm ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm o'yaoka. Ixeyũ'ũm'ũm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a yadipat'a.

⁴⁸ Iğo'a muymuy bima, “Ocedobuyũ'ũm'ũm cũğ ma oekuku,” i eyju e'em napa ma. Ixeyũ'ũm'ũm ekukuap tağ eyju dak warēmtağ ma jekukum.

⁴⁹ Imēnpuye kuyje Deus o'e:

Wekawēn muwēnuwēn'ukayũ juy oğuju cekay ip wa'ōdujowatwat'ukayũ dak, i. Pũğpũğ ip yaoka ixeyũ'in, i. Ipiat supi'ajoat ip warara'acayũ be dak, i — Jesus o'e.

— Imēn Deus o'e kuyje, itaybit soan puye.

⁵⁰⁻⁵¹ Deus ipiat supi'ajoat ğasũacat pe cekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm o'yaoka buye. Kuy jĩjã ixeyũ'ũm'ũm o'yaoka ip. Deus ipi mujurũğ puje, ixeyũ'ũm'ũm o'yaoka ip. Koap Abel'ũm o'yaoka ip. Kanomũm Zacarias'ũm o'yaoka ip.

Deus eju kawēnwēnap'a be bima o'yaoka ip, iōhō mupikupikap xe bima. Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ ip puye — io'e.

⁵² — Karem ma ipiat epesupi'ajo — Jesus o'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ be. — Eyju warara'acat muḡuykukukum kawēn icēmān itayb-icap puxim ip. Eyetabut ḡu kawēn icēmat kay. Eyju warara'acat mubu'u'un tak kawēn icēmat kayap puxim — io'e.

⁵³ Ibocewi Jesus cēm puje itakoma jījā o'e ip Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ, Fariseuyũ dak. Jesus o'jomuymuy ip. Jewa'ōmukorēm̄rēm̄ o'e ip. Ixe ekawēn cocom cīcā ip o'e. Yawēḡmukērērēn ojuy ip. Cekawēn puyxijo ojuy ip. ⁵⁴ Ixe warēmtaḡ e'em pima, kuka o'jomuymuy ip. Warēmtaḡ e'em pima, kuka o'yawēḡmukērērēn ip.

12

¹ Tak ḡu ip o'ju Jesus kay—ade jījā. Jewemucakucakan ip o'e, ade buye.

Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ be—12 beayũ be.

— Aḡ cuy epesop Fariseuyũ be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Ixeyũ emumutaybitbinap pāo'a muyuhuhaptōm puxim. Ixeyũ emumutaybitbinap taḡ ḡu juy epeku — io'e. — Jewexe ip xipat. ² Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe. ³ Kabiok taḡ epeyekawēn iap ya'ļjojo ip kabiam. Badiat'a be eybidadadam epeyekawēn iap ḡuwēn ip soat a'ōpiju — io'e. —

Imēneju warara'acat muḡuykukukum ḡu juy epe-sop xipat oceju iam. Fariseuyũ ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e.

⁴ — Obureyũ — io'e. — Eyaoka ojuyayũ buxim ḡu juy eypararam epesop. Ixeyũ be eyaoka but ma. Guyjom pit eybiōḡbuk mu'ũm pa'ore cebe ip.
⁵ Deus buxim acã juy eypararam epesop. Ixe be bit wuyaoka pi ḡu. Wuye'ũ buje dak ipiat'ajojoap pe wuybiōḡbuk xik put cebe. Imēneju juy ixē buxim eypararam epesop — io'e.

⁶ — 5 be pidiwe dei tei'ĩt ma—pũḡ centavo ma. Deus pit yaḡuyba'ũm ḡu wasũyũ kay. Pũḡ kay dak yaḡuyba'ũm ḡu. ⁷ Deus itaybit wuyadap pebũrũdap iam. Deus xe teiboḡ ḡu wasũdei. Imēnpit aḡ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aḡ soat em. Imēneju eyaḡuybabi'ũm'ũm ḡu juy epesop — io'e.

⁸ — Icēmãn òn e'em eywebe. Soat waḡo òn. Eyju “Jesus ebekitkiyũ oceju,” i'e'em pima, òn tak “Teyũku webekitkit,” i oce Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ be. ⁹ Eyju e'em warara'acayũ be “Jesus bure ḡu oceju,” i bima, òn tak “Iteyũ bure ḡu òn,” i oce Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ be. ¹⁰ Soat waḡo òn. Omuy muy bima, eyju ikērēat kuḡ Deus xe. Deus iboap ju'uk eywebewi ikērēat. Ibiōḡbuk xipacat muy muy bima bit, Deus iboap ju'uk ḡu eywebewi ikērēat — io'e.

¹¹ — Warara'acayũ jeydujowat Deus eju kawẽnwẽnap'a be ipi kukukayũ dopabe dak, iecuḡap dopabe dak. Eydujowat puje, eyaḡuybabi'ũm ḡu juy epesop eyewedayo am. “Pẽn paxi oce,” i'ũmḡu juy epe'e — io'e. ¹² —

Ixeyũ dopabe eydujowat puje Ibiõğbuk xipacat jeymukũyjo jekawẽn ãm — io'e.

¹³ Gebuje ağokatkat o'jekawẽn Jesus eju adeayũ parakpeat.

— Tapu — io'e. — “Ebay'ũm pubut cuy eğu'ẽ'ẽ ekitpit pe,” i juy ece owağo be — io'e Jesus pe.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Deus cuk omudot eykay eyemãmãap coco am ğu, ce'ũat pubut mu'ẽ'ẽ ãm ğu dak — io'e.

¹⁵ — Eyetabikukum ğu juy epesop! Soat em Deus xe wuyetait acesop ade wuybubut pupum puye ğu—cekay wuyetabut puye acã — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn aweromayũ be.

— Ibutut adeat kat katõ be osodop. O'jewa'ada jĩjã. Ya'ade o'e — io'e. ¹⁷ — Imẽnpuye ibubut adeat o'jekawẽn jewebe ma.

— “Okat pewiat mũn'a yaboğ ğu,” io'e. “Apẽntak oce? Je'e ğu, ya'ade jĩjã buye,” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Imẽn ma oce. Okat pewiat mũn'a oyamuy'at—yaboğbuğat'a. Yaboğat'a oyamuyat,” io'e jewebe ma. “Yamuyisuat'a be okat pewiat oğuxipan, soat obubut tak,” io'e jewebe ma. ¹⁹ “ ‘Ocockoğ oğuy, ade obubut puye,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Soat kuğ oğuy,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Kapikpiğ ğu oğuy jebodoydoy acã, jekõnkõn acã dak, tikõnkõn acã dak,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma ibubut adeat — Jesus o'e.

²⁰ — Imẽnpit Deus o'jekawẽn ixex ibubut adeat pe.

— “Ağuyba'arẽm!” io'e. “Ade jĩjã juk adi eğuxipan ewebeam ma,” io'e Deus. “Ijop kabiok

ma ece'ũ," io'e. "Abu je'jat ebubut e'ũ buje?" io'e Deus — io'e Jesus.

²¹ — Pũğpũğayũ soat em ġebum apẽn xe'e wara'at'in ojat obubun iap kay. Deus kay ġebum ġu ma'ġu ip. Ixe aġokatkat puxim ip—yadaodaoat puxim — Jesus o'e.

²² — Imẽnpuye eyaġuy'ũm ġu juy epesop eybubut kay — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — "Ajo paxi acejo'o?" i'ũmġu juy epe'e — io'e. — "Ajo paxi aceġuõm wuydotim?" i'ũmġu dak cuy epe'e. ²³ Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Ibodi ma bit xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁴ — Gebum cuy epesop wasũ iokat kay — io'e. — Taidadam ġu ip. Jeku beat pupum ġu dak ip. Jeku bewiat mũn'a'e ġu ip. Imẽnpit Deus ixat ũmũm cebe ip—wasũyũ be. Deus xe teiboġ ġu wasũ. Imẽnpit aġ cekay ip. Wuykay dak aġ soat em ma. ²⁵ Ade koato mabuk wetabẽġ oġuy iap kay ġebum cĩcã bima, eyetabẽġ xe'e? Ka'ũma. Gaxĩn ma aco'i epe'ũ. ²⁶ Iboap iba'ore eywebe bima, te'e ma eyaġuy'ũm ijodiap kay—eydoti kay, eyxat kay dak — io'e.

²⁷ — Gebum cuy epesop koġũnpi daġatit kay, apẽn dit aypapan iap kay. Kapikpiġ ġu tũmũntitit. Jedoti muġẽġẽm ġu dak ip. Icẽmãn õn e'em eywebe. Salomão ibubut adeat osunuy. Idip cĩcãat kuġ osunuy jesay kuġ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taġatip. ²⁸ Gasũ ma tũmũntitit titetabẽġ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Deus a'õbi titip. Ja'õbi dak eyemukaypinput je'ġũm eywebe eyetabutsũ ma'ġu cekay — io'e Jesus.

29 — “Ajo paxi acejo'o,” i'ũmḡu juy epe'e, “Ajo paxi aceḡuõm,” i dak — io'e. ³⁰ — Deus kay itabut'ũmayũ yaḡuy'ũm iboap kay. Wuyebayat pit itaybit wuyju ikuḡ'ũm pima iam—kabi beat. ³¹ Gebum cuy epesop Deus acã wuykukukat iap kay. Iboap kay ḡebum pima, Deus soat je'ḡũm eywebe. Eyxan je'ḡũm, eydotim tak — io'e.

³² — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wuyebay Deus eykukukat ovelha kukuk'ukat puxim. Ixe ibikuy eywebe jekukan — Jesus o'e.

³³ — Eybubut'in cuy epeteidaat eyedinheiro bu am — io'e. — Ixe dinheiro juy epeḡũm tadaybotbo-cayũ be. Iũmũm pima eybubut ade epe'e kabi be. Eybubut iwekwek ḡu je'e kabi beat. I'ũm ḡu dak. Ka'ũmḡu ibukurukat kabi be eybubut tujupa'um am. Kopi'i eybubut jo'o ḡu kabi be. ³⁴ Eybubut ijodi bima, soat em ḡebum epesop eybubut kay. Kabi be bima bit ḡebum epesop kabi beat kay — io'e.

³⁵⁻³⁶ — Kariwa ajẽmap wiwimap puxim cuy epesop wajẽmap wiwim — io'e. — Ixe kariwa juk o'ju jewebumũnap epeta kay. Cepicat wiwim ibuywatwat'ukayũ. Lamparina kuḡ ip—isopsepat kuḡ. Jekariwa ajẽmap wiwim ip xĩntabi nomudip'uk am cebeam yajẽm puje, cetaḡtaḡ puje. ³⁷ Aḡ ip tobuxik puje icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ jekariwa ajẽm puje. Icẽmãn õn e'em eywebe. Ixe kariwa jeõm jeduk'a be. Ixat je'ḡũm cebe ip. “Ga'a acekõn,” i je'e jebuywatwat'ukayũ be. ³⁸ Iximadak pe, iximadak pepu i aco'i jajẽm. Yajẽmap wiwim ip tobuxik puje, icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ. ³⁹⁻⁴⁰ Imẽnpuxim cuy aḡ epesop wepicap wiwim—soat waḡo epicap

wiwim. Ocepit eyju wepicap wiwim'ūm pima, aḡ'ūm pima dak. Ibukurukat ajēmap ehoram itaybit pima, jeduk'a kajuk o'yaiwat ḡu uk'a iwat. O'yaiwat ḡu puyxibut'ūm iōmap puxim. Imēnpuye juy aḡ epesop wepicap kay – io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

– Kariwa – io'e. – Ēn ijop ekawēn muwēnuwēn ocewebe ya'ījo am acā du? Soat pe ya'ījo am ḡu xe'e? – io'e.

⁴² – Ōn ijop ekawēn muwēnuwēn xipan jekariwa bubut kukayū be ya'ījo am—itaybicayū be ya'ījo am – io'e. – “Obubut kukukan cuy ece,” i'e'em kariwa cebe ip. “A'ō kay jeedop ip kūyjobin warara'acayū obuywatwat'ukayū,” i'e'em kariwa. “Ixeyū xan cuy eḡūmḡūm,” i'e'em cebe, cedaḡ kapikpiḡ puye – io'e. ⁴³ – Jekariwa a'ō kay kūyjobin pima, ixē ibuywatwat'ukat icokcok je'e jekariwa ajēm puje. ⁴⁴ Icēmān ōn e'em eywebe – io'e. – “Obubut kukukan cuy ece,” i je'e kariwa ixē jebuywatwat'ukat pe. ⁴⁵ – “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e buje bit, ḡebuje'isum ma jajēm cekariwa. Kapikpiḡ'ūm pima jajēm. Ixē ibuywatwat'ukat warara'acayū kaykay bima, jajēm. Jekpiwan ma jekōnkōn cīcā bima jajēm. Ika'o bima, jajēm. ⁴⁶ Jebuywatwat'ukat yajēmap wiwim'ūm pima jajēm, yajēmam itaybit'ūm pima dak. Imēnpuye cekariwa ipiat supi'ajoat jebuywatwat'ukat pe. Jebuywatwat'ukat ḡuju kūyjobit'ūmayū dopap pe jenuy am. ⁴⁷ Apēn jekariwa ibikuy osunuy jekapikam iam itaybicat yoboḡ ipiat supi'ajojo jewemuxipan'ūm pima, kūyjobit'ūm pima dak. Yoboḡ ipiat supi'ajojo

itaybit puye. ⁴⁸ Apēn jekariwa ibikuy osunuy iam itaybit'ūmat pīt yopīt ma ipiat supi'ajojo kūyjobit'ūm pima. Yopīt ma ipiat supi'ajojo itaybit'ūm puye. Ade ikuḡat cuy ade je'ḡūm warara'acat pe. Ade o'jatiat xewi juy ade acejoojuy – io'e.

⁴⁹ – Daxa buxim okop ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuy ām – Jesus o'e. – Iboap wekapikap. Wekapik epere ojuy ōn. ⁵⁰ “Warara'acat ipiat supi'ajoat ewebe,” i juk o'e Deus owebe. “Aokam ip,” i juk o'e. Deus bikuyap taḡ weku pin cīcā soat em. Soat em ḡebum ōn iboap kay. ⁵¹ Tūybe teku osodot kaba'ūm wuydop am iān eyju e'em. Imēḡām ḡu ojot. Ojot ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku am. ⁵² Ibadipyū wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ōn ojot puye. Xepxepayū pūḡ taḡ ma jeku ip. Ixeyū badipyū bit wara'at taḡ ma jeku ip ebapūḡayū. ⁵³ Cebay ma okay je'e. Ixe ipot pit okay ḡu je'e. Ixi ma okay je'e. Ixe'it pit okay ḡu je'e. Yuktayxi ma okay je'e. Ixe ayacat uktayxi bit okay ḡu je'e. Imēneju wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ip – Jesus o'e.

⁵⁴ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn adeayū be.

– Kaxi'acap pewi kabikerereat ebapuk puje “Muba'at omuyku,” i eyju e'em. Icēmān ajēmjēm. ⁵⁵ Kaxietajoreḡat pido ajēm puje “Kaxiepi jījā ḡasū,” i eyju e'em. Icēmān kaxiepi je'e. ⁵⁶ Eyetaybit muba'at ajēm iam kabi kay aḡ puye. Eyetaybit kaxiepi je'e iam kabido jojom puye. Imēnpit eyetaybit ḡu ajo ḡuyjom je'bapuk eywebe iam wekawēn cocom ma'ḡu eyju. Wekawēn pa'arēm eyxe – io'e.

57 — Eyju jewawêwēm ġu dak cedaġ ma eyeku am. 58 Eykay itakomaat e'em eywebe “Eyweroap cuy epeteida owebe,” i. “Teida'üm pima, jeydujowan òn ibimãmāyũ ekawën coco'ukat kay,” i. Imën i'e buje, ixex juy epeġudin e daġ pima. E daġ pima itakomaat mudin'üm pima, ixex jeydujowat ibimãmāyũ ekawën coco'ukat kay. Ibimãmāyũ ekawën coco'ukat tak jeydujowat sorarayũ kay. Sorarayũ jeymuòm daomünmünap'a be. 59 Soat ġu eyeweroap teida'üm pima, jeymujēm ġu ip daomünmünap'a bewi — Jesus o'e.

13

1 Gebuje pũġpũġayũ o'jekawën Jesus eju.

— Iecuġap Pilatos Galiléia eipi watwat'in o'yaokaat — io'e ip. — O'yaokaat ip Deus eju kawënwënap'a be bima, wünca ümüm pima paï be imupik an Deus etabixex — io'e ip.

2 — “O'yaokaat ixeyũ aġokatkayũ warara'acat podi ma xipat'üm puyex—Galiléia eipi watwat podi ma,” i du eyju e'em? 3 Imën ġu juy epe'e'e! Icēmān òn e'em eywebe. Ikërëat epere'üm pima, Deus kay eyetabut'üm pima dak, ipiat'ajojoap kay epeju eyju dak — io'e. 4 — Waram pima oap ip Siloé ka watwat 18 beayũ. Oap ip uk'a o'je'aedu buyex—umat'a. O'ġucak ip. “Oap ip soat podi ma xipat'üm puyex—Jerusalém ka watwat podi ma,” i du eyju e'em? Imën ġu juy epe'e'e! 5 Ikërëat epere'üm pima, Deus kay eyetabut'üm pima dak, ixeyũ buxim epeju ipiat'ajojoap kay eyju dak — io'e Jesus.

6 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ġuwën adeayũ be—figueira'ip ekawën.

– Aġokatkat figueira'ip o'yoptaida jekat pe, uvadip pe – io'e Jesus. – Oajēm figueira'ip kay figo'a kudadam. ⁷ O'yadobuxik ġu. Imēnpuye o'jekawēn uvadip wiwi'ukat pe – io'e.

– “Tapu, ebapūḡ koato juk adi oajēm ija'ip kay figueira'ip kay”, io'e cebe – io'e. – “Yaopap ekaxi bima juk adi oajēm figo'a kudadam,” io'e – io'e. – “Ya'ūmḡu. Oyadobuxik ġu. Te'e ma ijop'ip omuy. Eyopxik cuy,” io'e uvadip wiwi'ukat pe – io'e.

⁸ – Gebuje tipwiwi'ukat o'jekawēn tip iwat pe – io'e Jesus.

– “Kariwa, jewebuyxijo buk,” io'e. “Ijop koato ġu eyopxikat,” io'e. “Oyokobidoḡ cuy yokobi koreren. Tūmūntūntūn otūnmōḡ yokobi koreren,” io'e. ⁹ “Wara'at koato bima ya'a'e bima, xipat je'e. Ya'a'e'ūm pima bit oyopxik,” io'e tip iwat pe – Jesus o'e.

¹⁰⁻¹² Waram pima Jesus Deus eju kawēnwēnap'a beayū o'ḡutaybin. Sábado bima ip o'ḡutaybin jebodoydoyap kabia bima. Jesus ayacat o'jojojo iḡo'a be. Ixe ayacat ikokpiwakun osunuy ade koato—18 koato bun. İkokpiwakun osunuy ibiōḡbuk kērēat a'ōbi. Ce'aḡobucēḡ pa'ore osunuy ibiōḡbuk kērēat a'ōbi. Jesus ixe o'ḡudot jekay.

– Tū'ū – io'e. – Ōn jemu'ada – io'e.

¹³ O'jewebumōḡ ixe jeje. O'ḡu'ada ḡebuje bit. O'sukokpimucūḡ. O'sukokpimudim. İkokpicūḡ o'e.

– Bay, xipat cīcā ēn owebeam – io'e Deus pe.

¹⁴ Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat pit itakoma o'e Jesus kay, jebodoydoyap kabia bima ayacat o'ḡu'ada buye. Tūybe imu'ada pi jebodoydoyap

kabia be iãn o'e. Imu'adaap kapikap co'i osunuy cexe.

— Seis kabia bima cũğ ma wuywebe wuyekapik am — yakukuk'ukat o'e iğo'a beayũ be. — Jebodoydoyap kabia be bit epesot ğu jemu'adaan—wara'at kabia be acã — io'e cebe ip.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawẽn iğo'a beayã be.

— Tũybe imu'ada pi wuywebe iãn eyju e'em — io'e. — Jebodoydoyap kabia bima epeğuwekap ğu du ehõyõ—biopak? — io'e. — Jumento dak epeğuwekap ğu du tujujẽm ãm korara bewi idibi kõn ãm? Soat eyju eyõhõ muwekapkam soat kabia bima—jebodoydoyap kabia bima dak. ¹⁶ Imẽnpuye cedağ ma owebe ixeye ayacat mu'ada am ğasũ. Abraão naxeğebit puxim itabut ixeye. 18 koato bun Satanás ixeye ayacat kokpi muwakunkun'uk osunuy—ibiõğbuk kërēayũ kukukat — io'e Jesus.

¹⁷ Cekay itakomaayũ ma isũsũn o'e ip Jesus edeap co buje. Warara'acayũ bit icokcok o'e ip Jesus kay.

— Ka'ũma buk ocejojoioiap mubapukpuğ Jesus wuyetabutpe — io'e ip. — Idip cĩcãat mubapukpuğ wuyetabutpe — io'e ip.

¹⁸ Gebuje Jesus waram wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn.

— Apẽn je'e Deus soat kukukan pima? — io'e. — Apu ekawẽn tak oğuwẽn iboam eymukũyjo am? — io'e.

¹⁹ — Ağokatkat mostardada o'taida jekat pe. Mostardada ta'it ma. O'yaypan cĩcã bit. Mostarda'im o'e. Yoboğ o'e. Wasũyũ jedopi o'jomõğmõğ takũ dağ. Imẽnpuxim koap Deus

ade'ũmayũ kukukan je'e. Guyjom pit soat kukukan je'e — Jesus o'e.

²⁰ — Apu ekawẽn tak oġuwẽn waram eymukũyjo am Deus soat kukukan je'e iam? — io'e. ²¹ — Trigonõm kuġ osunuy ayacat—ebapũġ copo. Ixe ayacat pão'a muyuhuhaptõm o'tõmpu. O'tõmõġ trigonõm pe. O'tõmupinã. Soat taġ o'jenõmepõġpõġ trigonõm taġ. Imẽnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awẽġ coco — io'e.

²² Gebuje Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Cum pima soat ka daġ oekuku—ika'ĩcatka daġ, ik-aboġatka daġ tak. Soat kaka daġ imutaybitbin oekuku.

²³ Gebuje aġokatkat o'jekawẽn Jesus pe.

— Kariwa, taxijojõ'ibiyũ xepxep ma du je'e? — io'e. ²⁴ — Tapu, okay eyetabucap xĩntabi be wuyõmap puxim. Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Kabi kayat exĩntabi itokboġ gu—itok'ĩt ma — io'e. — Soan cuy epe'e kabi be eyõm ãm! Icẽmãn õn e'em eywebe. Adeayũ õm ojuy je'e. Imẽnpit iõm pa'ore je'e ip. ²⁵ Uk'a iwat je'kop xĩntabi nomudim. Tomudip puje, eyõm pa'ore epesop. Kacũġkadi epesop. Xĩntabi be taġtaġtaġ'i epesop. “Kariwa, ocewebe xĩntabi etomudip'uk oceõm ãm,” i epe'e. Imẽnpit kariwa je'e eywebe “Wetaybit ġu pomawiacat eyju iam,” i — Jesus o'e. ²⁶ — “Jekõnkõn tak ocesop eweju,” i epe'e cebe. “Ocemutaybitbin cuk ejeku oceka daġ,” i epe'e. ²⁷ Imẽnpit kariwa je'e eywebe: “Icẽmãn õn e'em eywebe. Wetaybit ġu dak pomawiacat eyju iam,” i. “Eyõm pa'ore ijoce eyju ikẽrẽat kuġ oxe buye. Epejẽm,” i je'e — io'e Jesus. ²⁸ — Gebuje epetõtõn. Eyġuycũġcũġ cĩcã ma epesop. Deus soat kukukan pima, Abraão

cexe jeenuy, Isaque dak, Jacó dak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak Deus xe jeedop ip. Wũy wi ixeyũ epejojojo. “Wũy ma juy epesop owi,” i je'e Deus eywebe. ²⁹ Adeayũ jajēm soat eipi daḡwi—kaxijēmap kadiwi, kaxi'acap kadiwi dak, kaxijēmapcoreḡwi dak, kaxiejoreḡwi dak. Soat ip jabik jekõn ãm Deus ka be Deus soat kukukan pima — Jesus o'e.

³⁰ — Koapayũ kanomũmayũm je'e. Imēnpuxim kanomũmayũ koapayũm je'e — Jesus o'e.

³¹ Gebuje isum ma Fariseuyũ oajēm Jesus kay.

— Aoka ojuy Herodes—oceipi kukat — io'e ip Jesus pe. — Ecenapõn cuy ijocewi ixē be aokaap puxim — io'e ip.

— Ocenapõn ḡu — io'e. — Deus ibikuy bima acã oje'ũ. Herodes eymuḡuykukuku'ukat kak puxim — Jesus o'e. — Epeju juy cekay. Wa'õ juy epeya'õmuwēn cebe. ³² “Gasũ, kuyaje dak ibiõḡbuk kērēat oḡujēmjēm ijodiat pewi,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Iwãtaxipipiyũ oḡu'ada'ada,” i juy epe'e. “Kuyajebusu wekapikap oḡu'ũm,” i.

³³ “Oje'ũ. Imēnpit wekupinap taḡ ojeku ḡasũ, kuyaje dak, kuyajebusu dak,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Eka be ḡu oje'ũ, Jerusalém ka be acã,” i juy epe'e Herodes pe — io'e Jesus.

³⁴ — Jerusalém ka watwat, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ aokakam eyju — io'e Jesus. — Yabuḡbuḡ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eḡebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ḡu. Eybu'u jĩjã eyetabut am okay, eykukpin cĩcã a'ḡu oxe — Jesus o'e.

³⁵ — Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Jeywat õn aḡokatkat jedukã iwacap puxim — Jesus

o'e. — Icēmān ōn e'em eywebe. Waram ojo ġu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puje, “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

14

¹ Jebodoydoyap kabia bima Jesus o'ju aġokatkat tuk'a kay—Fariseu duk'a kay—ya'ōbuyxiat tuk'a kay. Sábado bima o'ju. Jekōn ām ceweju o'ju.

² Iyehuhuat Jesus xe osunuy. Uk'a beayū o'jeak Jesus kay. Tūybe imu'ada pi osunuy jebodoydoyap kabia be iān o'e ip. Imu'ada buje, kuka o'jomuymuy ip.

³ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak.

— Wuyawēwēap ekawēn taġ tu iwātaxipiat mu'ada am jebodoydoyap kabia bima? Cedaġ ġu xe'e? — Jesus o'e.

⁴ Ya'ōbu'u osodop ip jedem. Mūġ ma ip osodop.

Gebuje Jesus iyehuhuat o'subaixik. O'ġu'ada. Iyehuhu ġu o'e. Xipat o'e. O'ġuypit tuk'a be.

⁵ Gebuje waram o'jekawēn Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

— Soat eyju kapikpiġ jebodoydoyap kabia be — io'e. — Ipiġkūy be eyipot at puje, epeju'uk ġu du kuka jebodoydoyap kabia bima? Eyeōhō biopak at puje dak, epeju'uk ġu xe'e kuka? Dao ma kuka epeju'uk! Imēnpuye te'e ma eyetakoma okay — io'e.

⁶ Ya'ōbu ba'ore o'e ip cebe.

⁷ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn jekōn ām takoy'ibiyū be. Ixeyū takoy'ibiyū kariwa boġat nuyap pe abik ojuy ip o'e. Imēnpuye ijop ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

8 — Jewebumñap epeta be eydakoy buje, kariwa yoboğat tūyap pe ġu juy epabik—ka'ũmaap tūyap pe acã — io'e. — Kariwa yoboğat aco'i o'takoy ip—eybodiat. 9 Kariwa yoboğat tūyap pe eyabik puje, eydakoyat jajēm eykay. “Wedē'i ece. Ēn kariwa ġu,” i je'e eywebe — io'e. — “Igo bit kariwa. Igo abik pin enūyap pe,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eysūsūn epe'e. Jeymuabik ka'ũmaap tūyap pe — io'e. 10 — Eydakoy buje juy epeju. Ka'ũmaap tūyap pe juy epabik. Eydakoyat pe iboap co buje, jajēm eykay. “Obure, kariwa yoboğat tūyap pe juy abik, ēn kariwa buye,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eyweju jekōnkōnayū xe eya'ōbuyxiayūm epe'e — io'e. 11 — Eya'ōbuyxian pin pima, Deus xe eya'ōbuyxi ġu epesop. Eya'ōbuyxian pin'ūm pima bit, cexe eya'ōbuyxiayūm epesop — io'e Jesus.

12 Gebuje Jesus o'jekawēn jedakoyat pe.

— Peta muğēğēm pima, ibubut adeayū acã ġu juy etomuwã. Ibubut adeayū acã ġu juy etomuwã, ebureyū acã ġu dak, ewağoyū acã ġu dak, ebadipyū acã ġu dak, eduk'a xecat kariwaat acã ġu dak. Ixeyū waram cuy jenomuwã apēn cuk ixeyū enomuwãap puxim. Apēn cuk eğūm iap puxim ejat. 13 Peta muğēğēm pima tadaybocayū dak etomuwã, taokērēayū dak, taojereayū dak, ita'ūmayū dak. 14 Ixeyū be waram iūm pa'ore ewebe apēn cuk cebe ip eğūm iap puxim. Deus pit xipacat je'ğūm ewebe. Waram ġuto cūğ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm etait puje, Deus xipacat je'ğūm ewebe — io'e.

15 Ceweju jekōnkōnat o'jekawēn Jesus eju ibo

ekawẽn co buje.

— Deus soat kukukan pima icokcok cĩcã je'e ceweju cekõn'ibit — io'e.

16 — Hm hm — Jesus o'e. — Abuyũ jekõn Deus eju iap oġuwẽn eywebe — io'e. — Aġokatkat petaboġ o'ġuġe. Jebureyũ o'tomuwã—ibubut adeayũ — io'e.

17 — Soat ixipan pima jebuywatwat'ukat o'ġuju jemunomuwayũ dakoy am. O'ju.

— “Kuy soat ixipan,” io'e. “Epesop cuy wekariwa epeta be,” ibuywatwat'ukat o'e tomuwã'ibiyũ be — io'e Jesus.

18 — Imẽnpit tomuwã'ibiyũ “Ocedaobu'u,” io'e ibuywatwat'ukat pe. O'taobu'un ip peta kay.

— “Ipi ojat okat mõġ ãm,” io'e ibuywatwat'ukat pe — io'e Jesus. — “Cum puk õn ipi jom,” io'e. “Imẽnpuye odaobu'u ekariwa epeta be,” io'e. “Imẽn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus. 19 — “10 be ojat biopak,” wara'acat o'e. “Cum puk õn ibuyxijom ip,” io'e. “Imẽnpuye odaobu'u ekariwa epeta be. Imẽn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

20 — “Kapsu ma juk ocewebumũn ayacat eju,” wara'acat o'e. “Oju ba'ore ekariwa epeta be. Imẽn cuy ece cebe,” io'e — io'e Jesus.

21 — Imenjeju ibuywatwat'ukat o'jepit jekariwa kay—peta iwat kay. Taobu'u'uayũ aõ o'yaõmuwẽn jekariwa be — Jesus o'e. — Iboap co buje cekariwa itakoma jĩã o'e. — “Tadaybocayũ juy etojot wepeta kay taobu'u'uayũ dieġ,” io'e jebuywatwat'ukat pe. “Cexĩġxĩġ pa'oreayũ juy etojot, taokẽrẽayũ dak, ita'ũmayũ dak,” io'e. “Dao ma eju ikaboġatka kay,”

io'e. "Uk'a ukpibubu daḡ cuy eju, e daḡ tak," io'e. "Soat ip etojot wepeta kay," io'e cebe — io'e Jesus.

22 — O'ju ikaboḡatka kay. Tadaybocayũ o'tojot jekariwa duk'a be.

— "Kariwa," io'e. "Otojojot ip a'õbi," io'e. "Imẽnpit eduk'a be wuydop pun mabuk," io'e — io'e Jesus.

23 — "Waram cuy eju tadaybocayũ kay," io'e cebe. "E daḡ cuy eju, kogũnpi daḡ tak. Eḡuõm ip oduk'a be yamuporan am. 'Epesot cuy wekariwa epeta be,' i juy ece cebe ip," io'e — Jesus o'e. 24 — "Õn soat kukukan pima koap tomuwã'ibiyũ jekõn ḡu oweju—pũḡ tak ka'ũma," io'e peta iwat — io'e Jesus.

Imẽn Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ḡuwẽn jewēju jekõnkõnat pe.

25 Waram pima Jesus o'jekawẽn adeayũ be. Ceweju jekuku'uk osodop ip. O'jekawẽn ceweju ip.

26 — Oweju eyeku pin pima, okay jĩjã ma juy epesop — io'e. — Eyebay kayap podi ma okay'ũm pima, webekitkin ḡu epe'e, eyxi kayap podi ma dak, eytayxi kayap podi ma dak, eyebekitkit kayap podi ma dak, eywaḡo kayap podi ma dak, eykibit kayap podi ma dak, eykipit kayap podi ma dak. Jewekayap podi ma okay'ũm pima dak, webekitkin ḡu epe'e — io'e. 27 — Owebeam je'ũ ãm eybu'u bima, webekitkin ḡu epe'e, oweju jekum eybu'u bima dak — io'e Jesus.

28 — Yaberenat'a muy pin pima, koam kuka yamuyapte epeḡuweḡũn — io'e. — "Je'e paxi wedinheiro?" i juy epe'e eyewewebe ma.

29 Imuweḡũn'ũm pima yamuy epere ba'ore kuka o'e eywebe. Imuweḡũn'ũm pima eyedinheiro

kuka oi'üm ipi kayat muy buje. Ipi kayat'a jojoayũ kuka eywaywayway — io'e. ³⁰ — “Ak'i juy epe'e iġo'a kay,” i kuka o'e ip. “Yaberenat'a muy ojuy. Imēnpit o'yamuy ġu cedinheiro oi'üm puye,” i kuka o'e ip eywaywayway — io'e Jesus.

— Uk'a muy pin pima wuyju e'em “Je'e paxi wed-inheiro?” i. Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ipiat'ajojom pima paxi kuka ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma — io'e Jesus.

³¹ — Wara'at ka kukat eju jenopaġōġō ojuy bima, aġoka kukat koam kuka o'jewawē jebureyũ eju—itaybit cīcāayũ eju. “Wuyesorarayũ adesũ—10,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “Wuykay itakomaayũ esorarayũ bit ade jġjā—20,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “O'e paxi wuywebe ixeyũ mu'üm ām?” i kuka o'e — io'e. ³² — Itaybit cīcāayũ be: “Iba'ore wuywebe” i'e buje, ipi kukukat iparara kuka o'e. Oibu'un kuka jenopaġōġōm. Jexewi wūy bima, jebekitkit kuka o'ġuju cekay ip jekay itakomaayũ mudin am — io'e. — “Ga'a juy acenopaġōġōm ġu,” i kuka o'e cebe — io'e Jesus.

— “O'e paxi wesorarayũ be itakomaayũ mu'üm ām?” i'e'em ipi kukukayũ. ³³ Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Guyjom paxi ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma. Soat eybubut iwan eybu'u bima, webekitkin ġu epesop — Jesus o'e.

³⁴ — Kawta xipat. Imēnpit takō'ōm puje, te'e ma kuka atakuk. ³⁵ Tamuyun pa'ore wuywebe. Taxik am acā xipat. Imēnpuxim okay eybu'u bima, te'e ma kuka epe'e: “Cristo ebekit òn,” i. Wekawēn a'ġjo pin pima juy xipan epeya'ġjo.

15

¹ Gebuje iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayũ o'ju Jesus kay, warara'acayũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ dak. O'ju ip Jesus ekawēn com.

² Gebuje Fariseuyũ Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Ite aḡokatkat ikērēat mujurũḡrũḡ'ukat purem. Jekõnkõn ceweju ip — io'e ip.

³ Iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip jemuyumuyayũ be.

⁴ — Eyju 100 be eyõhõ kuḡ aco'i—ovelha kuḡ — io'e. — Pũḡ oitabidao bima, wara'acat eyõhõ kuka epesuiwat kogũnpi daḡ itabidaoat kuda am. Tobuxik'ũm pima kuka epeju itabidaoat kuda am. Epejokuda kuka tobuxik puje. ⁵ Tobuxik puje, eycokcok kuka epe'e. Eya'õpi'a jeje kuka epe-jomõḡ. Eyduk'a be kuka epetujuxe. ⁶ Eyduk'a be eyõm puje, eybureyũ kuka epetomuwã, eyduk'a xeyũ dak. “Oceõhõ ocetobuxik! Eycokcoḡ cuy oceweju,” i kuka epe'e cebe ip — io'e. — “Ovelha ocetobuxik—tabidao oekuiat,” i kuka epe'e. ⁷ Icēmãn õn e'em eywebe. Itabidao oekuiat puxim ikērēat mujurũḡrũḡḡap o'jepere iat—ovelha buxim — io'e. — Imēnpuye Deus icokcok e'em ade cũḡayũ kay. Imēnpit jekay ikērēat mujurũḡrũḡ'ukat etabun puje, ibodi ma icokcok e'em Deus, ikērēat mujurũḡrũḡḡap epere buje dak — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁸ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Ayacat 10 be dinheiro kuḡ—isurũḡat kuḡ—teiboḡat kuḡ—prata muḡēḡḡe kuḡ. Pũḡ ma

o'jepa'ũm. Imēnpuye ixe ayacat lamparina o'gusop jedinheiro kuda am.

— Jedinheiro o'jokudada. Jedukā o'yabi'õg jedinheiro kudadam. Tobuxik'ũm pima ikudadam mabuk — io'e.

⁹ — Tobuxik puje, jebureyũ o'tomuwā ayacat, jeduk'a xeyũ dak. “Wuycokcoğ cuy ajop wedinheiro otobuxik puye—isorũğat—cepa'ũm'ibit,” i'e'em ixe ayacat cebe ip.

¹⁰ — Icēmān õn e'em eywebe — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayũ icokcok e'em pũğ ma itabun Deus kay buje—ikērēat mujurũğrũğap epere buje dak. Ixe ayacat cokcokap puxim icokcok e'em — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayũ be.

¹¹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

¹² — Ağokatkat xepxep ipotpot kuğ osodop. Ikitpit o'jekawēn jebay be. “Bay,” io'e. “Ebubutei'in cuy eğũm owebe obubuteim,” io'e. “E'ũap wiwim ğu õn obubut pu am,” io'e jebay be — io'e Jesus. — Imēnpuye cebay jebubutei o'ğ'u'ẽ'ẽ jekpotpoyũ be—xepxepayũ be. Ade ma o'ğũm cebe ip — Jesus o'e.

¹³ — Ibun'ũm pima ikitpit jebubut o'jat. O'ğuxipan. Oibu'un jebay xe. O'jenapõn jebay xewi. Poxerewun. O'jēm jebay duk'a bewi. O'ju wũyatka kay. Jay. Oajēm. Ibo ka be te'e ma jebubut o'ğ'u'ũm. ¹⁴ Ũm. O'ğ'u'ũm. Warēmtağ ma o'ğ'u'ũm soat — Jesus o'e. — Muba'at'ũmğ'u oeku. Ibun cĩcā oeku. Imēnpuye ibo ka watwat irere jĩjā ip o'e.

¹⁵ Ikitpit tak ire jĩjā o'e ibubut oi'ũm puye — Jesus o'e. — Ikitpit o'ju ibo ka beat kay. O'jekapik ixe

aḡokatkat eju. Ixe aḡokatkat ikitpit o'ḡuju jeōhō muykōn ām—dajebaro muykōn ām — Jesus o'e. ¹⁶ — Ikitpit dajebaro xat'a kay o'e jexat'am, reren cīcā buye. Imēnpit o'ḡūm ḡu cebe — Jesus o'e. ¹⁷ — Gebuje ikitpit o'yaḡuysan. O'jewāḡuy. O'jekawēn jewebe ma.

— “Webay eju kapikpik'ukayū ma soat kuḡ jexat kuḡ,” io'e jewebe ma. “Ōn pit ijoce oje'ū repibun!” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Jepin puk ōn webay kay,” io'e jewebe ma. “Ocekawēn webay eju,” io'e. “ ‘Bay,’ i juy oce cebe. ‘Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak,’ i juy oce cebe,” io'e. ¹⁹ “ ‘Ōn ekpot. Imēnpit ekpon ḡu juy oce ḡasū bit, a'ōmubuyxi'ūm'ūm ojeku buye. Eweju ocekapik acā dinheiro bu am,’ i juy oce webay be,” io'e ikitpit jewebe ma — io'e Jesus.

²⁰ — Gebuje o'jēm wūyat ka bewi. O'jepit jebay kay. Cebay duk'a wi wūy bima, cebay bit ikitpit o'jojojo. Tadaybot cīcā o'e jekpot ibubut kuḡ'ūm puye. Itabotaidabotbot cīcā o'e jekpot kay — io'e.

— Gebuje cebay o'jedau jekpot kay. O'topabijuk. O'yakobot. O'yaḡobukōn jecokcokap kuḡ. ²¹ Ipot o'jekawēn jebay eju. “Bay,” io'e. “Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak, a'ōmubuyxi'ūm'ūm ojeku buye,” io'e. “Ekpon ḡu oce ḡasū bit. Eweju ocekapik acā,” io'e ipot jebay be — io'e Jesus. — “Ka'ūma!” io'e cebay bit. “Okpon ma ēn soat em,” io'e — io'e Jesus. ²² — Cebay o'jekawēn jebuywat-wat'ukayū be ḡebuje bit. “Daosuw!” io'e. “Xipacat cuy oḡūm okpot pe,” io'e cebay. “Iekabek cuy epetojot—xipacat,” io'e. “Epeḡuōm cuy okpot pe,” io'e cebay. “Ibumūn cuy epeḡuōm ibu be,” io'e. “Suiyuk cuy epeḡuōm sui be,” io'e cebay.

23 “Biopak'it'it cuy epejat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “Epeyaoka juy,” io'e. “Ga'a peta aḡuḡẽ,” io'e. “Ga'a acewemucokcoḡ,” io'e. 24 “Tũybe okpot'ũm oe'ũ iãn cuk oce,” io'e. “Gasũ bit wetaybit oce itabẽḡ ma iam,” io'e. “Warẽmtaḡ ma oeku wũyat ka daḡ,” io'e. “Gasũ bit cexe,” io'e cebay. “Ga'a peta aḡuḡẽ,” io'e. Icokcok cĩcã o'e ip — Jesus o'e. — Petatam o'e ip. Jeda'i'in o'e ip — io'e.

25 — Tuk'a be jewemucokcoḡ ip pima, wara'at ipot tak jekat pe osunuy kapikpiḡ—koapat. Oexe jebay duk'a be. Uk'a wi wuy'ũm pima, cedarukrekat'a a'õ o'ya'õdobuxik, da'i'iyũ a'õ dak. 26 Jebay eju kapik'uk'ukat o'tomuwã. “Ajo pẽnpẽn i'eayũ?” io'e iwaḡo cebe. 27 “Petatam ip ekitpit oexe buye,” io'e kapik'uk'ukat. “Ebay biopak'it'it o'yaokaat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “O'yaokaat, xipan oexe buye,” io'e — Jesus o'e.

28 — Imẽnpit iwaḡo itakoma o'e. Taobu'u jĩjã o'e uk'a be jeõm ãm jekitpit tobede am — Jesus o'e. — Gebuje cebay oajẽm jekpot kay akiju—koapat kay. “Eõm cuy,” io'e cebay jekpot pe—koapat pe — io'e Jesus. 29 — “Ap!” io'e. “Ade koato juk adi ocekapik'uk'ukat cĩcã eweju,” io'e. “Puju oḡuy kũyjobit'ũm a'õ kay? Soat em cuk adi a'õ kay oḡuy,” io'e. “Imẽnpit cuk bode'it'it eyaokaat ḡu owebe peta muḡẽ ãm obureyũ beam,” io'e jebay be iwaḡo — io'e Jesus. 30 — “Ite ekpot peam pit eyaoka,” io'e. “Soat edinheiro o'ḡu'ũm yapoyũ eju jepoaptem,” io'e jebay be — io'e Jesus. — “Cexe buje bit, ãn peta muḡẽḡẽm!” io'e. “Biopak'it'it aokakam ãn,” io'e iwaḡo — Jesus o'e.

31 — “Tapu,” io'e. “Soat em ãn oweju. Obubut

ebubun je'e soat," io'e. ³² "Tũybe okpot'ũm oe'ũ ekitpit'ũm iãn cuk oce," io'e. "Gasũ bit wetaybit oce itabẽg ma iam. Warẽmtağ ma oeku wũyatka dağ," io'e. "Gasũ bit xipan oexe," io'e. "Imẽneju cedağ ma wuywebe peta muğẽ ãm, wuymucokcok am tak," cebay o'e – Jesus o'e. – Ikẽrẽat mujurũğrũğap o'jepereiat jebay kay o'jepit'iat puxim – io'e Jesus. Imẽn Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn Fariseuyũ be, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ be dak.

16

¹ Gebuje Jesus wara'at ekawẽn o'ğuwẽn jewēju etaybitbinayũ be.

– Ibubut adeat jedinheiro o'ğũm ağokatkat pe imuxipan am jewebeam – io'e.

– "Warẽmtağ ebubut mu'ũmu'ũm edinheiro kukat," io'e ibureyũ ibubut adeat pe – Jesus o'e.

² – Imẽnpuye ibubut adeat jekaxero o'tomuã. "Warẽmtağ ebubut mu'ũmu'ũm edinheiro kukat,' i'e'em obureyũ owebe," io'e ibubut adeat – io'e Jesus. – "Cũğ ğu ĩn oubut kuğ," io'e. "Imẽnpuye soat ip cewero oweju iaptup etupmubararak omutaybit am," io'e. "Gasũ bit ĩn kapiğ ğu oweju," io'e – io'e Jesus. – "Wara'at ma ojomuy edieğ," io'e. Cekaxero o'jẽm.

³ – Gebuje cekaxero o'jekawẽn jewebe ma.

– "Apẽntak oce ğasũ bit?" io'e jewebe ma. "Wekariwa o'e owebe 'Gasũ bit ĩn kapiğ ğu oweju,' i," io'e jewebe ma. "Iba'ore owebe kapik am kat pe, obaca'ũm puye," io'e. "Osũsũn oce warara'acat xewi dinheiro ojuy am," io'e jewebe ma. "Wetaybit apẽn oce iam," io'e. ⁴ "Wekariwa oğuguykuku,"

io'e jewebe ma. “Ixe eju òn kapikipig'ũm pima, warara'acayũ je'e owebe: ‘Eòm cuy oduk'a be eguy am,’ i,” io'e jewebe ma cekaxero — io'e Jesus.

⁵ — Imēneju cekaxero ceweroap kuḡayũ o'tomuwã. Pũḡpũḡpũḡ ma ip o'tomuwã. Pũḡpũḡpũḡ ma ip ceweju o'jekawēn.

— “Pebũrũ eweroap wekariwa eju?” io'e koap oajēmiat pe.

⁶ — “Ade jĩjã omuyku ixepiti weweroap teida am—100 be bahi'uk,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu,” io'e. “Ade ḡu omuyku bahi'uk ixepitim weweroap teida am—50 ma iam cuy egubararak tup pe,” io'e cekaxero koap oajēmiat pe — Jesus o'e.

⁷ — “Pãm ěn? Pebũrũ eweroap wekariwa eju?” io'e warara'acat pe.

— “Ta'ade omuyku weweroap teida am trigoda—1000 be trigoda,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu. “Ade ḡu omuyku weweroap teida am trigoda—800 be iam cuy egubararak,” cekaxero o'e cebe — Jesus o'e.

⁸ — Imēnpuye kaxero itaybit cĩcãat osunuy jekariwa xe, imuḡuykuku'uk ma'ḡu — io'e Jesus.

— “Etaybit cĩcã,” io'e cekariwa jekaxero be — Jesus o'e. — Itaybit cĩcã ḡu Deus ekawēn kayayũ jebubut kuḡ. Cekawēn kay'ũmayũ bit itaybit cĩcã jebubut kuḡ — Jesus o'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁹ — Ceweroap teibubu'ukat ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e Jesus. — Eybubut'in cuy epeḡũm tadaybotbocayũ be iburem am ip. Cebe ip iũmũm pima, ixeyũ eybureyũ jeydobede kabi be eyexe

buje. Soat em kabi be epesop — Jesus o'e. ¹⁰ — Eyju cedağ yopĩcat kuğ pima, cedağ ma yoboğat tak epejukuk. Warẽmtağ yopĩcat kuğ pima bit, warẽmtağ ma yoboğat tak epejukuk — io'e. ¹¹ — Eyju warẽmtağ ijodiap kuğ pima—dinheiro kuğ, Deus kabi beat je'ğũm ğu eywebe—idip cĩcãat. ¹² Eyju warẽmtağ wara'acat pubut kuğ pima, ka'ũma ma wara'at je'ğũm eywebe eybubun. ¹³ Pũğ'a be uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayũ beam kapik am. Kariwawayũ wara'at tağtağtağ e'em pima, itakoma kuka o'e pũğ kay jekariwa kay, wara'at jekariwa ikukpin cĩcã bima. Kũyjobit kuka o'e pũğ a'õ kay wara'at a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Imẽnpuxim dinheiro kay jĩjã bima, Deus kay jĩjã ğu kuka epe'e — io'e Jesus.

¹⁴ Soat Fariseuyũ iboap o'ya'ĩjojo. Ixeyũ Jesus o'jowaywayway dinheiro kay jĩjã ip puye.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawẽn Fariseuyũ eju.

— “Cũğ ma oceju Deus xe,” i napa ma eyju e'em warara'acat pe — io'e. — Deus pit itaybit ajo kay eyju ğebum iam. Ijodiat xe xipat cĩcãat Deus xe xipat ğu — io'e.

¹⁶ — Moisés ekawẽn tağ jekuku'uk osodop ip kuyjeayũ, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Guyjom pit João Batista o'e'e adeayũ be: “Deus soat kukukan je'e,” i. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ imẽnpuxim imuwẽnuwẽn ğasũ dak soat ip. Ğasũ adeayũ ibikuy Deus pe jekukan. ¹⁷ Kabi i'ũm, i'pi dak. Deus pe wuyawẽwẽap ekawẽn pit i'ũm ğu—pũğ em tak ka'ũma — io'e. — Soat em cedağ cĩcã wuywebe wuyeku am ixekawẽn tağ — io'e Jesus.

18 — Ağokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am jetayxim, ikērēat kuḡ Deus xe. Imēnpuxim cepere'ibit eju jewebumūn puje, ikērēat kuḡ Deus xe ağokatkat — io'e cebe ip.

19 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Ağokatkat jexat o'jo'o'o—iku jījāat o'jo'o'o — io'e. — Ibutut adeat osunuy. Ixat ku jījā osunuy. Jesay idip cīcāat kuḡ osunuy. 20 Tadaybocat tak oabik ixe ibubut adeat tuk'a exīntabi be—aḡokatkat. Xīntabi xe abikbik'uk osunuy soat kabia. Lázaro i tadaybocat putet osunuy. Ade werowero kuḡ osunuy ixe Lázaro daḡ soat taḡ. 21 Oabik iboce ibinōmnōm kay itabiku buye, cemesa be jedudumat o pin puye. Imēntak akuriceyū oajēm cewerowero kōnkōn ām.

22 — Lázaro'ūm e'ū buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat ixe'ūm o'tujuu Abraão kay—Deus xeat kay. Iku jījāat o'om osunuy Abraão eju. Ixe ibubut adeat'ūm pit oe'ū. Ağokatkayū ixe'ūm o'jokot.

23 — Gebuje ibubut ade osunuyiat Abraão o'jojojo wūy wi. Ipiat'ajojoap pewi o'jojojo. Lázaro dak o'jojojo Abraão xe.

24 — “Ajoj!” io'e ibubut ade tūibit Abraão be. “Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay,” io'e ya'ōberen. “Lázaro juy eḡudot okay idibi be ibu'abi muakōm ām okō mucuk am idibim,” io'e. “Ipiat'ajojom cīcā ōn daxa be,” io'e.

25 — “Ka'ūma, oḡuju ḡu,” io'e Abraão bit. “Etabēḡ pima, ade idip cīcāat kuḡ cuk adi eḡuy. Lázaro bit ikērēat kuḡ cuk adi osunuy itabēḡ pima. Ēn ma ecokcok cuk adi eḡuy. Ixe bit tadaybot osunuy.

Gebum cuy eḡuy iboap kay. Gasũ bit ixē ma icokcok. Ēn pit ipiat'ajojom,” io'e.

²⁶ – “Imēntak katek omuy wuypidase. Itediacat pe iju ba'ore iḡodi kay eykay. Ibodiacat pe dak tot pa'ore ijodi ocekey. Iba'ore cebe ip katek puye,” Abraão o'e.

²⁷ – “Ajoj,” io'e Abraão be. “Eya'opicũḡ cuy wa'õ kay! Lázaro juy eḡuju webay duk'a kay, okitpitpiyũ kay,” io'e. ²⁸ 5be opop ip webay duk'a be. Eḡuju ixeyu mukũyjo am ipiat'ajojoap pe tocap puxim,” io'e.

²⁹ – “Ka'ũma,” io'e. “Oḡuju ḡu,” io'e Abraão. “Ekitpitpiyũ Moisés ekawēntup kuḡ, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup kuḡ tak,” io'e. “Kũyjobin cuy ekitpitpiyũ jeedop ibo dup a'õ kay,” io'e.

³⁰ – “Ajoj, ebu'um ḡu juy ixē muju am,” io'e. “Ce'ũat tomukadi waram o'jetait'iat co buje bit, iḡuycũḡ je'e ip ikērēat kuḡ puye,” io'e. “Ikērēat mujurũḡrũḡap jepere ip,” io'e ibubut ade tũibit.

³¹ – “Ka'ũma. Oḡuju ḡu,” Abraão o'e. “Ekitpitpiyũ kũyjobit'ũm Moisés a'õ kay. Kũyjobit'ũm tak ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ a'õ kay. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewiat tobuxik puje dak, waram ḡuto o'jetait'iat tobuxik puje, itabut ḡu je'e ip. Imēnpuye oḡuju ḡu cekay ip,” Abraão o'e – Jesus o'e.

Gebum ḡu juy epesop apēn ixē juk adi ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ iap kay iap ekawēn

17

¹ Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Adeayũ wuymubu'un wuyetabucap epere am — io'e. — Imēnpit Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajojoap kay. ² Warara'acat pe okay itabut'isuat mubu'un puje, ikērēat kuḡ ip Deus xe. Imēnpuye imutabut'ũm awap xipat kuka wuywebe ixeyũ aoka am—yaḡobu eju wita'a mukirik am yapoxiat'a mukirik am ticoḡ pe imuakõm ãm. Xipat ġu wuye'ũ ãm. Ibodi ma xipat ġu wuyju am ipiat'ajojoap kay. Ikērēm ġu juy epesop eye-webe—idim acã — io'e.

³ — Eybure be ikērēat mujurũḡ puje juy epeḡukũyjo. Ikērēat kay iḡuycũḡ pima, ḡebum ġu juy epesop apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurũḡ iap kay. ⁴ Sete em aco'i ikērēat mubapukpuḡ eywebe pũḡ kabia. ⁷ em tak “Oḡuycũḡ ikērēat oḡubapuk ewebe buye” i'e buje, juy ḡebum ġu epesop apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ iap kay — io'e Jesus.

⁵ Gebuje cemumujuyũ o'jekawēn jekukukat eju—Jesus eju.

— Ocebuywan cuy ece biḡ ma ocetabut am Deus kay — io'e ip cebe.

⁶ — Deus kay eyetabutbũt pima, eyemuojuy je'ḡũm eywebe — io'e. — “Ixe-ip cuy eyop'uk tãbu daḡwi” i'e buje cebe, Deus yop'uk. “Eyoptaida juy ticõḡ pe” i'e buje, Deus yoptaida — io'e.

⁷ — Eya'õpuruḡ eybuywatwat'ukat kuḡ—eykat kotkot'ukat kuḡ—eyõhõ kukuk'ukat kuḡ—ovelha kukuk'ukat kuḡ — io'e. — Jekapikap pewi yajēm puje, “Xik'i buk. Ecebodoy,” i'ũmḡu eyju e'em cebe. ⁸ “Oxan cuy ejoda,” i'e'em eyju cebe. “Dao ma eḡudot okay,” i dak. “Wekõn epere buje acã ecekõn,” i'e'em eyju cebe. ⁹ Eybuywatwat'ukat eya'õ daḡ kapikpiḡ pima, “Xipat cĩcã eyju,” i'ũmḡu

eyju e'em cebe. ¹⁰ Deus a'õ dağ jekukum pima, “Xipat cĩcã oceju,” i'ũmğu juy epe'e eyju dak. “Ocekukat a'õ dağ oceku,” i acã juy epe'e – Jesus o'e.

Imẽn Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju.

¹¹ Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Kapkam o'e Galiléia eipi dağ, Samaria eipi dağ tak.

¹² Gebuje 10 be ierepayũ Jesus o'topabijuk ağoka be yajēm pima. Kacũğcũğ'i osodop ip bosusu cewi.

¹³ – Jesus! Kariwa! – io'e ip y'õberen. – Etabotaidabotbon cuy eğuy ocekey! – io'e ip Jesus pe.

¹⁴ Ixeyũ jo buje, o'jekawẽn ceweju ip.

– Epeju juy paĩ kay, ixē be eyjo am – io'e ierepayũ be.

O'ju ip.

Jeju buje ip o'je'ada ierep topibiyũ. Xipat o'e ip.

¹⁵ Gebuje pũğ ma o'jepit Jesus kay ixeyũ'in je'adaap tobuxik puje.

– Deus, ĩn xipat cĩcã – io'e.

¹⁶ O'jẽğ'aecõğcõğ Jesus topabe ya'õbuyxi jexe buye.

– Xipat cĩcã ĩn, Kariwa – io'e. – ĩn omu'ada – io'e ya'õberen.

Samaria eipi beat osunuy ixē o'jepitiat.

¹⁷ Gebuje Jesus o'jekawẽn ceweju.

– Dez be ģu du oğũ'ada? – io'e. – Pu warara'acayũ—9 beayũ? – io'e Jesus. ¹⁸— 9 beayũ ģu o'jepit “Xipat cĩcã ĩn omu'ada” i'e am Deus pe. Ite Samaria eipi beat acã o'jepit – io'e jexeayũ be.

¹⁹ – E'ã y – Jesus o'e cẽğ'aecõğcõğ'ibit pe. – Őn emu'ada, etabut okay buye – io'e.

²⁰ Waram pima Fariseuyũ o'jekawẽn Jesus pe.

– Puḡũn Deus soat kukukan je'e? – io'e ip.

– Ixe soat kukukan pima, ibapuk ḡu je'e wuyxe – io'e. ²¹ – “Bomaku Deus soat kukukan,” i'ũmḡu ace'e, “Jodiku Deus soat kukukan,” i'ũmḡu dak – io'e. – Ibapuk ḡu warara'acat xe. Deus wuykukukan pima, wuywebe nuynuy – io'e Jesus.

²² Gebuje Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

– Guyjom ojo pin cĩcã epesop—soat waḡo jo pin. “Ocebikuy jĩjã ḡaxĩn ma soat waḡo jajẽm ocekey,” i epe'e – io'e. – “Ocebikuy pũḡ kabia ocexe am,” i epe'e – io'e Jesus. – Imẽnpit eyxe ḡu oḡuy – Jesus o'e.

²³ – Warara'acayũ napa ma je'e eywebe “Ak'i juy epe'e,” i, “Soat waḡo o'jepit,” i, “Bomaku omuy,” i. “Soat waḡo o'jepit,” i je'e ip eywebe. “Joceku omuy,” i napa ma je'e ip. Epeju ḡu juy okudadam ya'õbi ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyũ a'õ kay – Jesus o'e.

²⁴ – Wepit puje, eyetaybit epesop—soat waḡo epit puje – io'e. – Xiririkiat soat taḡ kabiam. Jodi-wiku kabiam, bodiwidaku. Soat ijodiat xiririkiat cocom. Imẽnpuxim soat ijodiat wepicap jojo.

²⁵ Imẽnpit koam cuy ipiat osupi'ajo – io'e. – Ade ḡasũacat okay ḡu je'e – io'e.

²⁶ – Wepit puje, ijodiat jeku apẽn Noé kabia be juk adi oekuku ip iap puxim. ²⁷ Jekõnkõn'uk osodop ip Noé itabẽḡ pima, tikõnkõn'uk tak, jewebumũnmũn'uk tak. Aḡ'ũm pima, dao ma muba'atxiri oajẽm – io'e.

– Kobexixi be Noé õm puje, muba'atxiri oajẽm soat kay ipi juacat kay. Soat ipi juacat o'ḡu'ũm.

Oe'ũ'ũ ip – io'e. ²⁸ – Imēnpuxim ip oekuku Ló itabēḡ pima – io'e. – Jekōnkōn'uk osodop ip, tikōnkōn'uk tak, jebubut pupu'uk tak, teidada'uk tak, taidada'uk tak, uk'a muymuy'uk tak. Sodoma ka watwat aḡ'ũm pima dao ma Deus daxa o'ḡudot i'ḡo ka kay. ²⁹ Sodoma ka bewi Ló jēm puje, Deus daxa isopat o'ḡudot kabi kadiwi daxa daxik tak. Soat ibo ka watwat'ũm'ũm o'ḡu'ũm – io'e. ³⁰ – Soat waḡo ñn. Wepit puje ka'ũma ma wepicatp wiwim je'e. Apēn kuyje oekuku ip iap puxim jeku ip ijodiat – io'e.

³¹ – Wepit puje, jeduk'a be ḡu juy jeōm akijuat yabeat pu am – io'e. – Jepit ḡu juy jeduk'a kay jekat peat. ³² Gebum cuy epesop Ló tayxi epit ojuyap kay – io'e. ³³ – Oburemap tomuju eybu'u je'ũm pima, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje. Je'ũm eybu'u'ũm pima bit, soat em Deus xe epesop eye'ũ buje – io'e.

³⁴ – Wepicap exima be xepxepayũ ixet ip jeedop pũḡ pe ma kama be. Deus pũḡ ma tujowat jewēju. Wara'at pit suiwat. ³⁵ Imēnpuxim xepxep aoyũ tadedem ip jeedop. Deus pũḡ ma tujowat jewēju. Wara'at pit suiwat. ³⁶ Xepxep aḡokatkat jekat pe kapikpiḡ ip je'e. Deus pũḡ ma tujowat jewēju. Wara'at pit suiwat – io'e.

³⁷ – Poma ip tujowat, Kariwa? – io'e ip Jesus pe. – Urupuyũ je'awerorom iḡēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus ja'jēm ipiatpi'ajoan ikērēat murũḡrũḡ'ukayũ be – io'e Jesus.

18

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jewēju etaybitbinayũ be soat em cuy

epyekawēnwēn Deus eju iam ixeyū mutaybit am, eybu'un ġu juy epesop Deus eju jekawēn ām iam tak.

² — Ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat osunuy ik-aboġatka be — io'e Jesus. — Tūybe Deus ya'ōbuyxi ġu iān o'e. Warara'acat kuġ tak ibuyxim ġu osunuy — Jesus o'e.

³ — Itop'ūm e'ūibit ade em ma ajēmjēm ixē ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat kay — io'e. — O'taobu'un ġu cekay. — “Obuywan cuy ece okay itakomaat pe okaykayap puxim,” io'e'e itop'ūm e'ūibit — Jesus o'e.

⁴ — Ade kabia ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat ibu'u osunuy itop'ūm e'ūibit puywan. Guyjom pit o'jekawēn jewebe ma. “Deus ya'ōbuyxi ġu oxe,” io'e jewebe ma — io'e. — “Warara'acat tak ibuyxim ġu ojukuk,” io'e jewebe ma — io'e. ⁵ — “Imēnpit ixē itop'ūm e'ūibit cuy osubuywan ixē be omu'ukpiceġēġap puxim,” io'e jewebe ma — io'e. — “Ibuywan'ūm pima, soat em kuka oajēmjēm okay, omu'adaodao kuka,” io'e jewebe ma — Jesus o'e.

⁶ — Ixē ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat itop'ūm e'ūibit o'subuywan jemu'ukceġēap puxim cūġ ġu ma'ġu jekukum — io'e. ⁷ — Pām Deus? Eyxe Deus ibu'u du jemunaēhēyū buywan—soat kabia, soat ixima be dak jekay jewāwāwā'ukayū buywan— “Obuywatwan cuy ece” i'e'e'ukayū buywan? ⁸ Ibu'u ġu ixeyū buywan — io'e. — Soat em aġ cekay ip. Gaxīn ma ixeyū buywan — io'e. — Soat waġo ōn. Ocepit cuy ijodi. Wepit puje Deus kay itabucayū xe'e otobuxik? Tobuxik pin cīcā oxe. Imēnpuye juy eybu'un ġu epesop Deus eju jekawēn ām — Jesus o'e.

⁹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jewexe xipacayũ be—warara'acat mubuyxi'ũm'ũmayũ be— “Oceju acã xipat Deus xe” i'e'e'ukayũ be.

¹⁰ — Xepxep aḡokatkat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboḡat'a kay — io'e. — Oajēm ip Deus eju jekawēn ãm. Pũḡ Fariseu osunuy. Wara'at iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat osunuy — io'e.

¹¹ — Gebuje Fariseu o'jekawēn Deus eju. Jaḡepũḡ ma cũḡ'i osunuy. Jewexe ya'õbuyxi jĩã osunuy. Imēn o'jekawēn:

— “Deus,” io'e. “Ocokcok oce warara'acat puxim ḡu ãn etabixe buye,” io'e. “Ixeyũ ma itabikuku warara'acat pubut kay. Õn pit ka'ũma,” io'e. “Ixeyũ ma warēmtaḡ ma jekukum. Õn pit ka'ũma,” io'e. “Ixeyũ ma jepopom warara'acat tayxi eju. Õn pit ka'ũma,” io'e. “Iḡo buxim ḡu dak ãn—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat puxim ḡu,” io'e. ¹² “Pũḡ semana be xepxep kabia okpiwat ma ãn jewemur-eren kawēn ãm eweju,” io'e Deus pe. “Wedinheiro'in ãn iũmũm ewebe,” io'e. “10 be ikuḡ pima, pũḡ ma ãn iũmũm ewebe,” io'e — Jesus o'e.

¹³ — Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pit cũḡ'i osunuy wũy ma Fariseu wi. Isũsũn osunuy kabi kay jeak am ya'õbuyxi'ũm cexe buye. Yatoro ma o'jekawēn Deus eju. O'jewekũmpio kaka jeḡuycũḡap pibun, ikērēat kuḡ puye — io'e. — “Deus,” io'e — io'e. — “Ikērēat kuḡ ãn,” io'e — io'e. — “Imēnpuye etabotaidabothon cuy eḡuy okay,” io'e — io'e Jesus.

¹⁴ — Icēmãn ãn e'em eywebe — Jesus o'e. — Jeduk'a be ixeyũ epit puje, Fariseu ḡu cũḡ ma o'e

Deus xe—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat acã — io'e. — Eya'õbuyxian pin cĩcã bima, eya'õbuyxian ḡu epesop Deus xe. Eya'õbuyxian pin'ũm pima bit, eya'õbuyxian epesop cexe — Jesus o'e.

¹⁵ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ warara'acat o'ḡukorẽm. O'ḡukorẽm ip Jesus kay mucayan bek-itkit tojtjon puye. ¹⁶ Imẽnpit:

— Ebekitkit cuy epetjot okay — io'e Jesus cebayũ be ip.

Gebuje Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

— Bekitkit mubu'un ḡu juy okay imudot am — io'e. — “Epeju ḡu juy Jesus kay,” i'ũmḡu juy epe'e cebe ip. Deus ixeyũ buximayũ kukukan je'e soat kukukan pima. ¹⁷ Icẽmãn õn e'em eywebe. Bek-itkit ibu'u ḡu Deus pe jekukan. Imẽnpuxim Deus pe eykukan eybu'u'ũm pima, cexe epesop ixẽ soat kukukan pima — io'e.

¹⁸ Gebuje aḡoka kukat oajẽm Jesus kay. O'jekawẽn Jesus eju.

— Tapu — io'e. — Ën xipat, cedaḡ ocemutaybitbin puye — io'e. — Apẽntak oce soat em Deus xe onũy ãm? — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Apẽnpuye dak ãn e'em owebe “Ën xipat,” i? — Jesus o'e. — Ka'ũmḡu xipacat—Deus acã — io'e. ²⁰ — Etaybit Deus pe wuyawẽwẽap ekawẽn — io'e. — “Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop,” io'e Deus. “Warara'acat epeyaoka ḡu juy,” i dak. “Eyetabikum ḡu juy warara'acat pubut kay,” i dak. “Napa ḡu juy epe'e,” i dak. “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak,” i dak o'e Deus wuywebe — Jesus o'e.

21 — Soat tağ ibiat ekawēn tağ cuk adi ojekuku bekin piman ma — io'e.

22 Iboap co buje, Jesus waram o'jekawēn cebe.

— Pũğ ma buk omuy ewebe i'e am — io'e. — Soat ebubut cuy eteida dinheiro bu am. Dinheiro juy eğũm ikuğ'ũmayũ be — io'e. — Iũm puje, ebubut ade ece'e kabi be — io'e. — Gebuje juy ejot. Oweju juy ejeku — io'e Jesus.

23 Iğuycũğ cĩcã o'e iboap co buje, ade jĩjã ibubut puye. Tacup osunuy. Ibu'u o'e jebubut ũm taday-botbocayũ be. Xerewun. O'jēm Jesus xewi.

24 Ağoka kukat cemap co buje, Jesus o'jekawēn jewegu etaybitbinayũ eju—iğuycũğat cēmap co buje.

— Iba'ore jĩjã ibubut adeat Deus pe jekukan — io'e Jesus. 25 — Iba'ore camelo be ikap am awi daobi'atoğ. Imēnpuxim iba'ore jĩjã ma ibubut adeat Deus pe jekukan, ibu'u ip puye — io'e.

26 — Abu be dak kuka o'e taxijo but? — io'e o'ya'ĩjojo'iayũ.

27 — Ijodiat pe jewedaxijo ba'ore — io'e. — Deus pe bit iba'ore ğu soat ma — Jesus o'e.

28 Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

— Oceju bit soat ocesuiwat ewegu am — Pedro o'e Jesus pe.

29 — Icēmãn ãn e'em eywebe — Jesus o'e. — Deus bikuyap tağ eybadip iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyduk'a beayũ aco'i epesuiwat, eytayxi dak, eywağo dak, eyebay dak eyxi dak, eyebekitkit tak. 30 Deus bikuyap tağ iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eytait pima Deus xipacat je'ğũm eywebe. Eye'ũ

buje dak waram ġuto epeyetai — io'e. — Soat em Deus xe epesop — Jesus o'e.

³¹ Adeayũ parakpewi Jesus 12 beayũ o'tujowat. O'jekawẽn ceweju ip.

— Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip. — Jerusalēm ka kay aju — io'e. — Soat waġo õn. Kuyjeayũ emudupmubararakup ekawẽn taġ adeayũ warẽmtaġ ma ip okuk — io'e. ³² — Ixeyũ oũm Judeu'ũmayũ be okay itakomaayũ be. Owaywayway ip je'e. Warẽmtaġ ma ip okuk. Omuxixuxi ip. Omupokupok ip. ³³ Oaoka ip. Imẽnpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetai — io'e Jesus cebe ip—12 beayũ be.

³⁴ Imẽnpit 12 beayũ xe cekawẽn pa'arēm osunuy Jesus ekawẽn.

— Apẽnape ite e'em? — io'e ip jewewebe. — Cekawẽn pa'arēm ocewebe — io'e ip.

³⁵ Jericó ka be Jesus ajēm pima, ita'ũmat dinheiro o'joojuy kapkapayũ xewi. ³⁶ E bitako daġ xik'i bima kapkapayũ daobiwẽġ cocom ixē ita'ũmat.

— Apẽnpuye eyju kapkam ijoma? — io'e kapkapayũ be.

³⁷ — Jesus ijoma kapkam puye—Nazaré ka be-wiat — io'e ip cebe.

³⁸ Gebuje ita'ũmat o'jewāwā Jesus kay.

— Jesus! — io'e. — Davi naxeġebit ěn! — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e ya'õberen.

³⁹ Imẽnpuye kapkapayũ ita'ũmat o'ġukorēm.

— Ecemũġ cuy! — io'e ip.

Imẽnpit biġ ma o'jewāwā ya'õberen.

— Jesus! — io'e ma'ġuto. — Davi naxeġebit ěn! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁰ Jesus oajēm ita'ũmat kay. O'jecũ e bidase.
 – Ixe ita'ũmat epetojot okay – io'e jexeacat pe.
 O'tojot. O'jekawēn cebe, yajēm puje.

⁴¹ – Ajo-kay ēn oxewi? – io'e—Jesus o'e.

– Wetadam ece – io'e.

⁴² – Jetada õn – io'e Jesus. – Etate ece'e Deus kay
 etabut puye – io'e.

⁴³ Jesus iboap e isum ma o'jewetada. Jecoatcoan
 o'e. Ixe dak o'ju Jesus eju.

– Ka'ũmġu ejo'iat xipacat – io'e Deus pe.

Imēneju soat o'jojajo'iaiyũ:

– Ka'ũmġu ejo'iat xipacat – io'e ip Deus pe.

19

¹ Jesus oajēm ikaboġatka kay—Jericó ka kay.
 Kapkam oeku ibo ka daġ. ² Ibo ka be aġokatkat
 osunuy. Ibutet Zaqueu i osunuy. Iecuġap peam
 dinheiro bubu'ukat osunuy. Ibutut adeat osunuy.

³ Ixe dak Jesus co ojuy o'e. Imēnpit Jesus co
 ba'ore osunuy taoapĩn puye. Ijo ba'ore osunuy
 adeayũ Jesus akokoreren oekuku buye.

⁴ Imēnpuye Zaqueu o'jedau Jesus topabe. Jesus
 co am o'jeu figueira'ip eju. O'jeu ijop'ip tēġ ma
 je'kap iam itaybit puye.

⁵ Ibo'ip tiotpe yajēm puje, Jesus o'jeapũn Zaqueu
 kay.

– Zaqueu – io'e. – Ekop cuy! – io'e. – Daosuw!
 – io'e. – Eduk'a be õn cum – Jesus o'e.

⁶ Zaqueu dao ma o'kop ip ejuwi. Icocok o'e
 Jesus tuk'a be cu ojuy buye.

– Ejot cuy oduk'a be – io'e Jesus pe.

⁷ Iboap o'jojajo'iaiyũ Jesus o'jomuymuy ip jew-
 eweju.

— Jesus o'ju Zaqueu duk'a be — io'e ip jewewebe.
 — Ixe Zaqueu ikērēat mujurūgrūgxi! — io'e ip jewewebe.

⁸ Gebuje Zaqueu o'jekawēn Jesus eju jeduk'a be.

— Kariwa — io'e. — A'ōpicūg cuy eḡuy. Ikērēat cuk adi oḡujurūgrūgiap cuy ocepere. Obubut'in oḡūm ikuḡ'ūmayū be. Ipidase oḡūm cebe ip — io'e. — Adeayū muḡuykukukum cuk adi oḡuy dinheirom — io'e. — Ebadipdip dinheiro juy oḡūm pūḡ dinheiro ojat'iat pe soat pe — io'e Zaqueu.

⁹ — Zaqueu, Deus edaxijo ḡasū bit — io'e Jesus. — Xipat ixe be edaxijo am ēn Abraão naxeḡebit puye.

¹⁰ Soat waḡo ōn. Ijodi ojot ikērēat mujurūgrūg'ukat kudada am. Ixeyū daxijo am ojot — io'e Jesus.

¹¹ Adeayū be iboap co buje, Jesus wuymutay-bitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip. Jerusalém ka be Jesus oajēm pin. Tūybe ḡaxīn ma Deus soat kukukan je'e iān o'e ip adeayū. Imēnpuye iboap ekawēn o'ḡuwēn Jesus.

¹² — Kariwa yoboḡat cu ojuy wūyatka kay — io'e Jesus. — Wūyatka watwat ixe kariwa yoboḡat muy ojuy jekukan. ¹³ Iju'ūm pima 10 beayū o'ḡudot jewekay jebuywatwat'ukayū. Pūḡpūḡpūḡ ma o'ḡūm soat pe dinheiro isurūḡat. Soat ip pūḡpūḡpūḡ o'e ikuḡ. “Ōn ijoce'ūm pima, epeyekapik ijop kuḡ dinheiro kuḡ wara'at pu am—dinheiro bu am,” io'e ixe kariwa cebe ip. ¹⁴ Imēnpit cebekitki-tyū'in itakoma osodop ip jekariwa yoboḡat kay. Imēnpuye itakomaayū jebureyū o'ḡuju jekariwa nomuju jekawēn ām ceweju. E daḡ ip o'e cebe: “Ekay ḡu oceju,” i. “Ocekukat pin ḡu ewebe,” io'e ip cebe e daḡ — Jesus o'e.

15 – Gebuje o'ju wūyat ka kay – io'e. – Wūyatka be bima ibo ka watwat ixē kariwa yoboġat o'jomuy jekukan. Ade ka kukan ip o'jomuy. O'jēm wūyatka bewi. Jay. Oajēm ġuto jeka be – io'e. – Jebuywatwat'ukayū o'tomuwā jewekay. 10 be dinheiro o'ġūmġūm cebe'iaiyū o'tomuwā. Itaybit pin o'e pebūrū paxi ip dinheiro o'jat wara'at iam – io'e Jesus.

16 – Gebuje ibuywatwat'ukat oajēm jekariwa kay – io'e. – “Kariwa,” io'e. “Pūġ dinheiro eġūm owebe isurūġat. 10 be ojat wara'at,” io'e – Jesus o'e.

17 – “Xipat ěn,” io'e. “Xipan cīcā juk adi ecekapik,” io'e. “Xipan cuk adi ecekapik pūġat kuġ ewebe oġūm'iat kuġ—dinheiro kuġ—yopīcat kuġ,” io'e. “Imēnpuye 10 be aġoka kukan ecesūy,” io'e kariwa cebe – Jesus o'e.

18 – Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat – io'e. – “Kariwa,” io'e. “Ixaat kuġ pima, 5 be ojat wara'at,” io'e wara'acat – Jesus o'e.

19 – “5 be ikaboġatka kukan ecesūy—wūyat eipi ka kukan,” io'e kariwa cebe – Jesus o'e.

20 – Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat – io'e. – “Juku, kariwa,” io'e. “Edinheirom. Pūġ ma,” io'e. “Ocekapik ġu wara'at pu am. Oġuekabek pit paġōm,” io'e. 21 “Oparara ebuxim, ěn warara'acat mudadaybotbon puye,” io'e. “Ěn ibubum warara'acat xewi iūmūm ġu ma'ġu,” io'e. “Ěn ibubum cexewi ip taidadam ġu ma'ġu,” io'e ibuywatwat'ukat – Jesus o'e.

22 – “Xipat'ūm cīcā ěn,” io'e kariwa. “Ajo pēġap ġu ěn?” kariwa o'e ya'ōberen jebuywatwat'ukat

pe. “ ‘Ocekapik ġu wara'at pu am,’ i ěn e'em owebe. ‘Oġuekabek paġõm,’ i ěn e'em owebe,” io'e. ‘Ěn warara'acat mudadaybotbon,’ i ěn e'em owebe,” io'e. ‘Ěn ibubum warara'acat xewi iũmũm ġu ma'ġu,’ i ěn e'em owebe,” io'e. “ ‘Ěn ibubum cexewi ip taidadam ġu ma'ġu,’ i ěn e'em owebe,” io'e. ²³ “Apẽnpuye dak dinheiro eġũm ġu dinheiro muxipanpan'ukat pe ixe be wara'at pu am? Ixe be iũm puje, wara'at kuġ kajuk ece'e dinheiro kuġ,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁴ — “Pũġ ma ikuġat pui bewi juy cedinheiro epejat,” io'e kariwa jexeayũ be. 10 be ikuġat pe juy epeġũm,” io'e — Jesus o'e.

²⁵ — “Kariwa, imẽn ġu bit,” io'e ip. “Teku kuy 10 be ikuġ!” io'e ip kariwa be.

²⁶ — “Imẽn ma õn e'em,” io'e kariwa bit. “Adeat kukat pe wara'at je'ġũm ip. Ade'ũmat kukat xewi bit je'jat ip,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁷ — “Okay itakomaayũ juy epetojot ijoce,” io'e. “ ‘Ocekukat pin ġu ewebe,’ i juk o'e ip owebe,” io'e. “Ixeyũ juy epetojot ijoce,” io'e. “Ixeyũ ma epeyaoka wetabixe,” io'e kariwa — Jesus o'e. Imẽn Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ġuwẽn cebe ip.

²⁸ Jesus iboap e buje, o'ju Jerusalém ka kay. Jeweju etaybitbinayũ wap o'ju Jesus. ²⁹ Oajēm ip Betfagé ka xe, Betânia ka xe dak, co'a xe. Co'a butet Oliveira dip'a i osunuy. Ajēm pima xepxepayũ o'ġuju wara'atka be jeweju etaybitbinayũ.

³⁰ — Epeju juy aġoka kay—wuywapatka kay — io'e xepxepayũ be. — Iboce jumento'it'it

epetobuxik—ikirikat—yakpi jeje'ibit'ūmat. Ixe jumento'it'it epeḡuwekap — io'e cebe ip. ³¹ — Ixe juy etojot ijoce — io'e. — “Apēnpuye dak eyju jumento'it'it muwekapkam?” i'e buje ip, “Ocekariwa cekay, ikuḡ'ūm puye,” i juy epe'e cebe — io'e cebe ip.

³² O'ju ip xepxepayū.

Oajēm ip jumento'it'it kay. O'tobuxik ip apēn cuk Jesus o'e iap taḡ. ³³ Imuwekapkam pima ōhō iwat o'jekawēn cebe ip.

— Apēnpuye eyju jumento'it'it muwekapkam? — io'e ōhō iwat.

³⁴ — Ocekariwa cekay, ikuḡ'ūm puye — io'e xepxepayū.

— Ha'a — io'e.

³⁵ O'tujowat ip Jesus kay. Oajēm. Jumento'it'it akpi jeje jeekabek o'jomōḡ ip. Ceweju etaybithinayū Jesus o'ḡuju jumento'it'it akpi jeje—iekabek ceje. ³⁶ Jerusalém ka xe Jesus ajēm pima, adeayū jeekabek o'ḡupayapaya ip Jesus wap e daḡ ya'ōbuyxi cexe ip puye. ³⁷ Jesus o'tobede jījā ip ḡebuje. Icocok cīcā ip o'e Oliveira dip'a pēnpēn taḡ kopkom pima—soat cebekitkit. O'jewāwā ip Jesus kay.

— Deus xipat cīcā — io'e ip ya'ōberen. — Teku ka'ūma buk ajojojoiap mubapukpuḡ jekukum — io'e ip. ³⁸ — Wuykukukat omuyku Deus a'ōbi — io'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ixē jo'iat idipat! — io'e ip. — Kaba'ūm jeedop ip kabi watwat — io'e ip. — Deus cuy xipacat je'ḡūm cebe — io'e ip Jesus cocom pima.

³⁹ Imēnejū Fariseuyū o'jewāwā Jesus pe adeayū parakpewi.

– Tapu – io'e ip. – “Epeyemũğ cuy,” i juy ece eweju etaybitbinayũ be, warẽmtağ ma ip e'em puye – io'e ip.

⁴⁰ – Iteyũ mũğ'i bima, wita'a ma kuka o'jeawãwã odobede am – io'e.

⁴¹ Jajẽm puje, Jerusalẽm ka kay o'jeak Jesus. O'tõn ika jojom pima ade ika watwat kũyjobit'ũm puye. O'jekawẽn ika jojom pima.

⁴² – Jerusalẽm ka watwat, Deus omudot eydax-ijoap ojuy kaba'ũm eydop am – io'e Jesus. – Obikuy jĩjã ġasũ ma eymutaybit am iboam. Eyju bit eybu'u ixẽ be eydaxijo am. Imẽnpuye wekawẽn ba'arẽm eyxe – io'e. ⁴³ – Imẽnpuye ġuyjom eykay itakomaayũ korara jo'iat jomuy ip eyka koreren jeõm ãm eyaokaka am – io'e. – Ka'wi muğẽğẽ ip jomuy. Jeymukoreren ip eyenapõnap puxixim. Jeyakodip ip – io'e. ⁴⁴ – Jeymu'ũm ip. Soat eyka watwat ġu'ũm ip. Ka'ũma ma jepoyat. Ikaboğatka sukamu'ũm cĩcã ip. Wita'a yamudu ip—soat'a uk'a muğẽğẽap'a. Pũğ'a iwat ġu ip wara'at'a jeje. Deus omudot eydaxijo am. Eyju bit okay ġu. ġasũ ocedaxijo pin Deus iam eyetaybit ġu. Imẽnpuye soat ip jeymu'ũm. Pũğ tak epeyepoyat ġu. Soat ip jeymu'ũm – io'e Jesus.

⁴⁵ Jesus oajẽm Deus eju kawẽnwẽnap'a kay—yaboğat'a kay. Ya be oõm. Ağokatkayũ o'ğujẽm uk'a ekorara bewi—õhõ deidada'ukayũ.

⁴⁶ – Imẽn e'em Deus ekawẽntup: “Oduk'a bit cuy yanuy Deus eju kawẽnwẽnap'am” i – io'e cebe ip. – Eyju bit epeyamuwexat ibukurukayũ munẽmap'am – io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus adeayũ mutaybitbin osunuy soat kabia Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboġat'a be.

Gebuje paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy oeku ip—Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, warara'acayũ dak—Judeuyũ kukukayũ. Jesus aoka ojuy osodop ixeyũ ma.

⁴⁸ Adeayũ bit Jesus ekawẽn kay jĩã osodop. Imẽnpuye Jesus aoka ba'ore o'e cekay'ũmayũ be.

20

¹ Jesus imutaybitbin pima paĩyũ kukukayũ oajẽm cekay. Oajẽm ip Jesus kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboġat'a be. Oajẽm ip Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak. ² Soat ip o'jekawẽn Jesus eju.

— Abu-a'õbi juk ija'a beayũ egujẽm? — io'e ip.
— Abu-a'õbi ãn jekukum? — io'e ip. — Iboam cuy ocemukũyjom ece — io'e ip.

³ — Eyju ma omukũyjom cuy epe'e — Jesus o'e. ⁴ — Abu-a'õbi ġu juk João ijodiat mubatisasan oeku? Deus a'õbi du? Ijodiat a'õbi ġu xe'e? Iboam cuy epe'e omukũyjom — io'e cebe ip.

⁵ Gebuje o'jewa'õxixkik ip jeweweju.
— Apẽn xe'e acejede? — io'e ip. — “Deus a'õbi” i'e buje cebe, “Apẽnpuye juk eyetabut ġu João kay?” i je'e Jesus wuywebe — io'e ip. ⁶ — “Ijodiat a'õbi,” i'e buje bit cebe, adeayũ wuyabuġbuġ je'e wita'am, ixeyũ xe João Deus a'õbi juk adi oeku buye — io'e ip jewewebe.

⁷ Imẽnpuye:

— Ocetaybit ġu abu-a'õbi juk João ijodiat mubatisasan oeku iam — io'e ip cebe.

8 – Ōn tak jeymukũyjo ġu abu-a'ōbi ōn jekukum iam – io'e Jesus.

9 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayũ mukũyjo am Deus a'ōbi ōn jekukum iam.

– Aġokatkat ibune'ĩcatpune o'taida uvabune – io'e Jesus. – Ixe uvadip iwat aġokatkayũ o'jomuy tip wiwi an. “Wekadaidip cuy epetipwiwi,” io'e cebe ip. O'ju wara'at ka be ixeyũ aġokatkayũ tip wiwim pima. Ibun cĩcã osunuy wara'at ka be – io'e. ¹⁰ – Yaopap ekaxi bima tip iwat uva'a kay o'e. Jebuywatwat'ukat o'tomuwã.

– “Eju juy wekadaidip kay,” io'e. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e. Imēn jebuywatwat'ukat o'ġuju uva'a bum. O'jēm. Jay. Oajēm uvadip pe. Imēnpit tip wiwi'ukayũ ibuywatwat'ukat o'yamupãupã tip iwat buywatwat'ukat. O'ġujēm ip tip pewi. Ibui puġ ma o'ġujēm ip. Pũġ'a dak ip o'yaũm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit tip iwat pe – Jesus o'e.

¹¹ – Ibocewi tip iwat wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat.

– “Eju juy uvadip kay wekadaidip kay,” io'e wara'at pe. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e.

– Xerewun. O'jēm ibuywatwat'ukat. Jay. Oajēm uvadip pe. Imēnpit ixe wara'acat tak o'ġujēm ip. Ixe dak ip o'yaokaka jĩjã. Warēmtaġ ma o'jukuk ip. Ibui puġ ma o'ġujēm ip. Pũġ'a dak ip o'yaũm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit kadai iwat pe – io'e.

¹² – Ibocewi wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat. Ixe wara'acat oajēm tip pe. Ixe dak ip o'yamupãupã. Ixe dak o'ġujēm ip tip pewi. Jebui puġ ma o'jepit tip iwat pe – io'e.

— Imēn kadaidip wiwi'ukayū ebaṗūḡayū o'ḡujēm tip pewi. Tip iwat buywatwat'ukayū o'ḡujēm ip. Ebaṗūḡ em ip ibui puḡ ma o'ḡuyṗit kadaidip iwat kay.

13 — Imēneju tip iwat o'jekawēn jewebe ma.

— “Apēn paxi oce?” io'e jewebe ma. Okpot cuy oḡuju tip kay yabum,” io'e. “Oxe ikukpin cīcāat cuy oḡuju. Ibuyxim ma ip okpot jukuk,” io'e jewebe ma.

14 — Kadaidip tip iwat jekpot o'ḡuju tip kay. Xerewun. O'jēm. Jay. Oajēm tip pe. Imēnpit ipot co buje, tip wiwi'ukayū o'jekawēn jewewebe.

— “Ga'a tip iwat ipot ayaoka,” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ū buje, teku soat je'jat jebay'ūm pubut,” io'e ip. “Tip kukan je'e,” io'e ip. “Ga'a ayaoka. Wuyju ma ibubut ajat. Wuyju ma tip kukan ace-sop,” io'e ip jewewebe.

15 — Tip iwat ipot o'tujujēm ip tip pewi. Kacūḡ kay o'tujowat ip. Ipot'ūm o'yaoka ip — io'e Jesus imutaybitbin.

— Apēn je'e tip iwat jekpot'ūm o'yaoka'iaiyū be? — io'e Jesus ja'ļjojomayū be. 16 — Oḡuwēn eywebe. Kadaidip iwat je'ju tip wiwi'ukayū kay. Yaoka ip. Warara'acayū jomuy ixeyū'ūm'ūm tieḡ jekadaidip wiwi an — io'e.

— Cēm tu? — io'e Jesus ekawēn cocoayū. — Imēn xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

17 — Icēmān — io'e Jesus. — Omuwēḡaptup imēn e'em:

“Ite'a wita'a xipat ḡu,” io'e uk'a muymuy'ukayū jewewebe, i. Ite'a o'yaxik ip, i. Imēnpit o'yaxikiat'a xipat cīcāat'am o'e, i. Wara'at'a muycemap'am o'e ce'aeduap puxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup—omuwēḡaptup — io'e Jesus. ¹⁸ — Iḡo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iḡo'a at puje, tōm ā kuka o'e ip — io'e.

Iboap ekawēn o'ḡuwēn Deus a'ōbi ōn jekukum iam ixeyū mukūyjoap ojuy.

¹⁹ O'ya'ījojo'iayū oitakomān Jesus kay ibo ekawēn cocom puye—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, paīyū kukukayū dak.

— Jesus ijop ekawēn o'ḡuwēn wuymukorēm ām — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye Jesus pu ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip adeayū buxim. ²⁰ Ixeyū dak dinheiro o'ḡūm aḡokatkayū be Jesus ekawēn puyxijo am.

— Jewexe juy Jesus ekawēn kay epeku — io'e ip. — Ixe dobatban cuy epeku — io'e ip cebe. — Ixe ekawēn puyxijom cuy epeku — io'e ip. — Warēmtaḡ ma aco'i jekawēn — io'e ip. — Warēmtaḡ ma cekawēn puje, iecuḡap kay juy atujowat — io'e ip. — Iecuḡap a'ōbi acā yaoka but wuywebe — io'e ip.

O'ju ip Jesus kay. Jay. Oajēm ip.

²¹ — Tapu — io'e ip. — Ocetaybit cedaḡ ma ēn kawēnwēn iam. Cedaḡ ma ēn ocemutaybitbin tak — io'e ip cebe. — Kocūḡ kadi kay ḡu ēn aḡ—badiat kay acā — io'e ip.

Imēn o'e ip ya'ījojoayū muḡuykuku ojuy Jesus kay oceju iam.

²² — Cedaḡ tu exe wuywebe dinheiro ūm ām soat xe ya'ōbuyxiat pe—wuyeipi kukat pe—César be? Aceḡūm ḡu xe'e? — io'e ip Jesus pe.

²³ Jesus pit o'e jewebe ma: — Iteyū wekawēn puyxijo ojuy — i.

24 – Dinheiro isurũğat cuy epetojot okay – io'e Jesus cebe ip—jedobatbanayũ be—jekawẽn puyx-ijoyo ojuyacat pe.

– Juku – io'e ip.

O'ğubapuk cebe.

– Abu-biõğbuk ija cebe? – io'e. – Abu-butet tak? – io'e.

– César biõğbuk—soat xe ya'õbuyxiat biõğbuk – io'e ip. – Ixe butet tak opop cebe – io'e ip.

25 – César emukaypin cuy epeğũm cebe – io'e. – Deus emukaypin pit cuy epeğũm cebe – io'e Jesus.

26 Jesus ekawẽn puyxijo ba'ore o'e cebe ip soat etabun. Cede ba'ore o'e ip. Mũğ ma osodop ip.

– Itaybit cĩcã teku jede am – io'e ip. – Ya'õmuypit pa'ore wuywebe – io'e ip jewewebe.

27 Saduceuyũ oajẽm Jesus kay. Saduceuyũ Judeuyũ dak osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje acejetail'ũma waram iãn o'e ip. O'jekawẽn ip Jesus eju.

28 – Tapu – io'e ip. – Moisés Deus pe wuyawẽwẽaptup cuk adi o'tupmubararak ocewebeaptum – io'e ip. – Imẽn e'em ibodup:

Ağokatkat wağo'ũm e'ũ buje, ikitpit puk cuy jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. Jewebumũn cuy imu'ukreğ am, bekicat muaypan am jewago'ũm tieğ, i.

29 Imẽn Moisés o'tupmubararak – io'e ip.

Gebuje 7 beayũ o'ğuwẽn ip Jesus pe—ikitpitpiyũ.

– Koapat o'jewebumũn. Ixe koapat'ũm oe'ũ jekpotpet'ũm pima ma – io'e ip. ³⁰ – Gebuje jewago'ũm tomujuat o'jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ũm oe'ũ jekpotpet'ũm pima ma'ğuto – io'e ip. ³¹ – Ibocewi warara'acayũ o'jewebumũnmũn jewago'ũm tayxibuk eju 5

beayũ—koapat tayxibuk eju—pũğ eju ma. Soat ip o'jewebumũnmũn ceweju. Jekpotpet'ũm pima ma oe'ũ'ũ ip soat ma — io'e ip. ³² — Soat ip ce'ũ buje, ayacat'ũm tak oe'ũ. ³³ Soat o'jewebumũnmũn ceweju 7 beayũ. Imẽneju waram wuyetait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

³⁴⁻³⁵ Gebuje Jesus o'jekawẽn Saduceuyũ be.

— Ijodiat ma jewebumũnmũn — io'e. — Waram o'jetait'iaiyũ bit jewebumũnmũn ġu. Deus ixeyũ o'ğutait ce'ũap tomukadi. Jewebumũnmũn ġu ip. ³⁶ Waram o'jetait'iaiyũ waram ġu je'ũ, Deus ekawẽn tojotjot'ukat puxim ip puye. Deus ipot-poyũ ip, Deus ixeyũ o'ğutait ce'ũap tomukadi buye — io'e Jesus. ³⁷ — Napa ma eyju e'em “Waram acejetait ġu,” i. Waram epeyetai — io'e. — Waram acejetait wuye'ũ buje iam cuk adi o'ğutaybitbin Moisés — io'e. — Ixe Moisés tipsopat ekawěntup o'tupmubararak. “Deus Abraão kukukat, Isaque kukukat tak, Jacó kukukat tak,” i juk o'e Moisés, ce'ũ'ũ ip puje. ³⁸ Deus ce'ũat kukukat ġu—itaicat kukukat acã. Imẽnpuye wuyetaybit ixeyũ'ũm'ũm waram o'jetait ce'ũap tomukadi iam. Soat itait Deus xe—itaicayũ, waram o'jetait'iaiyũ dak — Jesus o'e.

³⁹ — Etaybit cĩcã ma jede am — io'e Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat.

⁴⁰ Ya'õbabi'ũm ip o'e Jesus a'õbu am.

⁴¹ Jesus pit o'e cebe ip:

— Addeayũ e'em “Deus emunaẽ Davi naxeğebit,” i — io'e Jesus cebe ip. ⁴² — Imẽn e'em Davi Salmodup pe:

Deus o'e okukukat pe: “Xik'i abik oba'at kadi,” i.
⁴³ “Ekay itakomaat a'ōbacaap oḡu'ūm,” i. Kūyjobit jeedop ip a'ō kay, i – io'e.

⁴⁴ — Imēn Davi e'em Salmodup pe—jebibododonaptup pe – io'e. — Davi o'e Deus emunaē be “Okukukat” i. Imēnpuye Deus emunaē Davi naxeḡebit acā ḡu osunuy. Davi kukukat tak osunuy – io'e Jesus cebe ip.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju. 12 beayū eju o'jekawēn adeayū a'ōpiju.

⁴⁶ — Eyday'em'um cuy epesop Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū be eymuḡuykukuap puxim – io'e. — Tūybe soat podi ma oca'ōbuyxi iān e'em ip – io'e. — Jesay ukpi wēnēḡwēnēḡān ip jekukum soat pe jejojoan. Icocok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabutpe – io'e. — Kariwa yoboḡat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Peta kabia be dak cucum ip kariwa yoboḡat tūyap kay yabikap ojuy.

⁴⁷ Aḡokatkat'ūm e'ū buje, itayxibuk pubut pupum ip. Cekawēn wa'ūm cīcā ip Deus eju warara'acat pe “Eyetaibit cīcā Deus eju kawēn ām” i'e am cebe ip. Jewexe Deus eju ip kawēnwēn. Deus xe ḡu ip ya'ōbuyxi—jewexe acā. Imēnpuye soat podi ma ipiat supī'ajo ip – io'e Jesus.

21

¹ Gebuje Jesus o'jeak dinheiro mūn'a kay—isurūḡat mūn'a kay. Dinheiro mūn'a Deus eju kawēnwēnap'a be o'yanuy. Ibutut adeayū dinheiro mōḡmōḡ ip o'e iḡo'a be. Xeresu ḡu o'jomōḡmōḡ ip ya be.

2 Gebuje Jesus ayacat o'jojojo—itop'üm e'uibit—tadaybocat. Ixe ayacat dinheiro isurũgat o'jomõg iğo'a be—xepxep ã o'jomõg. Xepxepatei teiboğ ğu osodop—tei'it ma.

3-4 — Icēmãn òn e'em eywebe — Jesus o'e jex-eayũ be. — Ibutut adeayũ ma ade o'jomõgmõg ip. Yopit ma bit jexewiat'in o'jomõgmõg ip ya be jedinheiro'in. Ixe ayacat pit soat jexewiat o'jomõg jedinheiro. Ka'ũma ma o'jepoyat cexe. Tei'icat o'jomõg. Inaka soat o'jomõg jedinheiro. Jexat pu ojuyap tak o'jomõg. Imēnpuye Deus xe ayacat teiboğ o'jomõg tei'it ma'gu wuyxe. Deus xe warara'acat podi ma o'jomõg — io'e Jesus.

5 Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ak'i juy ece — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a yadip cĩcã! — io'e ip. — Wita'a muğēğē'a yadip cĩcã! — io'e ip. — Adeayũ juk adi jedinheiro o'ğũmğũm yamudipateim — io'e ip.

6 — Icēmãn — io'e Jesus cebe ip. — Yadip cĩcã ğasũ. Gaxĩn ma bit soat'a je'aedu. Xepxep'a jewa'awebotbon ğu je'e wita'a — io'e Jesus.

7 — Tapu, puğũn xe'e je'aedu? — io'e ip. — Ajo je'bakuk ğasũ je'aedu iam ocemutaybit am? — io'e ip.

8 — Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuğuykukuap puxim! — io'e. — Napapa'ukayũ jajēm. “Cristo òn,” i napa ma je'e ip warara'acat pe. “Ijodiat taxijojoukan Deus emunaē òn,” i napa ma je'e ip. “Gaxĩn ma Deus soat kukukan je'e,” i napa ma je'e ip. Eyetabun ğu juy epesop ixeyũ ekawēn kay — io'e. 9 — Soat kaka dağ nopagõğõm

je'e ip—ijoxĩn ma, wũy dak. Nopağõğõmap awẽğ to-buxik puje, eyağuykorereren ğu juy epesop. Imẽn cuy je'e koam. Imẽnpit soat i'ũmap kabia oajẽm ğu buk.

10 — Pũğ eipi watwat nopagağõğõm je'e wara'at eipi watwat eju. Pũğ ka watwat nopagağõğõm je'e wara'at ka watwat eju. 11 Soat kaka dağ ipi jexixi. Soat ka dağ je'e reap. Soat ka dağ je'e iwãtaxipipi ade. Xipat'ũm cĩcãat je'bapuk. Wuymu-parararanap tak je'bapuk kabi be — io'e.

12 — Iboap ebapuk awap itakomaayũ jeydaomũn. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Jeydujowat ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be Judeuyũ be eymuymuy am. Daomũnmũnap'a be ip jeymuõm. Jeydujowat ip iecugağ dopabe ika kukukayũ dopabe dak, okay eyetabut puye. 13 Ixeyũ dopabe bima juy kawẽn idipat epeğuwẽn cebe ip — io'e. 14 — “Apẽn paxi oce'e cebe ip?” i'ũmğũ juy epe'e. “Apẽn paxi ocedewayo?” i'ũmğũ dak cuy epe'e. Eyağuybabi'ũm'ũm ğu juy epesop apẽn paxi ocedewayo iap kay. 15 Õn ma jeymutaybin jedem ixeyũ dopabe bima. Eya'õmuypit pa'ore je'e cebe ip eykay itakomaayũ be — io'e. 16 — Eyebay ma jeyũm eykay itakomaayũ be eyaoka am, eywağoyũ dak, eybadipyũ dak, eybureyũ dak. Ixeyũ ma ey'in yaoka pũğpũğ. 17 Soat eykay ğu jĩjã je'e okay eyetabut puye — io'e. 18 — Õn pit soat em ağ oğuy eykay. Soat em õn xipan jeykuk. 19 Eyetabun cuy epesop okay ipiat'ajojom ma'ğũ eyju. Soat em Deus xe epesop eye'ũ buje — io'e Jesus.

20 — Sorarayũ be Jerusalém ka mukoreren puje,

eyetaybit epesop ġaxġn ma ip ikamu'ũm iam. ²¹Jerusalém ka koreren pima, jewat cuy ip co'a kay jaokaap puxim Judéia eipi watwat. Jeka bewi juy ip je'jēm ġu ikaboġatka watwat. Ikaboġatka kay ġu juy ip jenapōn koġũnpi watwat. ²²Jenapōn ġu juy ip ixē kabia be Deus jekay itakomaayũ be jeweiġ puye. Ixe soat pe jeweiġ jemudupmubararaktup ekawēn taġ—kuyjeatup ekawēn taġ — io'e.

²³ — Yukreġayũ ipiat supi'ajojo jġjã ixē kabia be, jekũm pe je'it kukayũ dak. Judéia eipi watwat ipiat supi'ajojo jġjã. Deus ipiat supi'ajoat Judeuyũ be itakoma jġjã buye. ²⁴Cekay itakomaayũ Judeuyũ yaokaka pajam. Warara'acat ip taomũn. Taomũnmũn ip tujowat wara'at ka daġ. Jerusalém ka sukamu'ũm Judeu'ũmayũ. Imēn je'bapuk Judeu'ũmayũ soat kukukan pima — Jesus o'e.

²⁵ — Iwaruat je'bapukpuk kaxiepiat pe, kaxiaat pe dak, kasopta be dak. Soat ka watwat yaġuybabi'ũm'ũm cġcã je'e. Yaġuybabi'ũm'ũm je'e ip soati jediexixi jġjã buye, tipodoy jġjã buye dak. ²⁶ Soat kabi beacat muycemcemap jearere. Soat ya'ōca'ũm je'e jeparara pibun. Ya'ōca'ũm je'e ip ipararuat ebapuk puje — io'e.

²⁷ — Gebuje ip ojo — io'e Jesus. — Kabikerereat eju oajēm puje ip ojo — io'e Jesus. — Soat waġo ōn. Ixeyũ ojo. “Ka'ũma ma ejo'iat ya'ōbacaat,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Soat podi ma edip,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. ²⁸ — Iboap ebapuk puje, ġaxġn ma taxijojom epe'e. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop. Eya'ōcam cuy epesop — io'e. Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip.

29 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jexeayũ be.

— Figueira'ip cuy epeyopcoco, wara'at'ip tak.

30 Tupkireatup cēm puje, eyetaybit ḡaxĩn ma koato je'e iam. 31 Imēnpuxim ipararuat ebapuk puje, eyetaybit epe'e ḡaxĩn ma Deus soat kukukan je'e iam — io'e.

32 — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat ḡasũacayũ e'ũ awap soat je'bapuk wekawēn taḡ. 33 Kabi i'ũm, i'pi dak. Wekawēn pit i'ũm ḡu. Soat em wekawēn kay itabut jeedop ip adeayũ — io'e.

34 — Aḡ cuy epesop wajēmap kay — io'e. — Puy-bitxim ḡu juy epesop kawedixim ḡu dak, tarekrek pupuxim ḡu dak — io'e. — Aḡ cuy epesop wepit pujeap kay. 35 Aḡ'ũm pima epeyekuy wepit puje puca ekuyap puxim ibu buje. 36 Imēnpuye soat em ma aḡ cuy epesop wepicap kay. Soat em cuy epeyekawēn Deus eju — io'e. — “Bay, ocemutaxin cuy eḡuy ipiat'ajoap puxim,” i juy epe'e Deus pe. “Bay, ocebuywatwan cuy eḡuy soat waḡo kay ocajēm puje ocesũsũnap puxim,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

37-38 Soat kabia Jesus adeayũ mutaybitbin'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Kabia'isum adeayũ je'aweroro'uk ip osodop iḡo'a be Jesus ekawēn com. Kabiogkabiog'i bima o'jepitpit Jesus Oliveira dip'a bicũḡpe xexen.

22

1 Peta ajēm pima paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak. Peta butet Páscoa i osunuy.

2 Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk

osodop—yamuyuhuhuaptõmtēm'ūmat'a. Soat kabia Jesus aoka ojuy oekuku ip paīyũ kukukayũ, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Apēn ġu xe'e aceyaoka? — io'e ip jewewebe. Adeayũ eta'ũm pima ip yaoka ojuy oekuku, adeayũ buxim iparara ip puye.

³⁻⁴ Gebuje Judas o'ju paīyu kukukayũ kay oibu'un Jesus kay buye. Kũyjobit o'e Satanás a'õ kay. Ixe Judas xepxep putet osunuy. Iscariote i wara'at ibutet osunuy. 12 beayũ'in osunuy ixe. Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ kay dak o'ju. Jekawēn âm ceweju ip o'ju. Oajēm cekay ip. Jay.

— Ōn ma Jesus oġũm eywebe yaoka am — io'e. — Apēn xe'e oġũm eywebe? — io'e Judas.

⁵ Icocok cĩcã ip o'e paīyũ kukukayũ, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ dak.

— Ocewebe Jesus ūm puje, dinheiro oce'ġũm ewebe iũmapteim — io'e ip Judas pe.

⁶ — Ha'a, dinheiro juy eġũm owebe — io'e cebe ip.

Imēneju soat kabia paīyũ be Jesus ūm ojuy oeku Judas. Adeayũ eta'ũm pi iũm ojuy oeku.

⁷⁻⁸ Peta ajēm puje, Jesus Pedro o'ġuju ikaboġatka be, João dak. Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk osodop ip yamuyuhuhuaptõmtēm'ūmat'a. Ovelha aokaka'uk ip osodop Páscoa epeta bima. Imēnpuye Jesus Pedroyũ o'ġuju soat muxipan am.

— Ikaboġatka be juy epeju — io'e. — Ovelha juy epejat. Epeyaoka juy. Epejoyoy juy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e cebe ip—Pedro be, João be dak.

⁹ — Pu'a be xe'e oceyoyoy wuyxat? — io'e ip.

10 — Eya'õpicũgçũg cuy epesop! — io'e. — Ikaboğatka be eyõm puje, ağokatkat eydopabijuk—idibi mũn'a kukat. Ixe nomuju juy epeju — io'e. — Ixe be uk'a be iõm puje, eyju dak epeõm iğo'a be — io'e. 11 — Uk'a iwat pe juy epeyekawẽn. “Ocemutaybitbin'ukat o'jewa'õmudot ewebe,” i juy epe'e cebe. “ ‘Pu'abi be ebikuy omujum jekõn ãm oweju etaybitbinayũ eju Páscoa kabia bima,’ i juk o'e ocemutaybitbin'ukat,” i juy epe'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. 12 — Uk'a iwat yabimubapuk eywebe umat'abi, yaboğat'abi, soat opop iat'abi — io'e. — Ibo'abi be juy ovelha epejoyoy wuyxan — io'e cebe ip.

13 O'ju ip ikaboğatka be. Apẽn cuk adi Jesus o'e cebe ip iap tağ o'tobuxik ip soat tağ. Ovelha o'joyoy ip iğo'abi be.

14 Jekõn pima Jesus o'jekawẽn jemumujuyũ eju—12 beayũ eju. Kaxikxik'i osodop ip mesa be.

15 — Páscoa xat o pin cĩcã õn eyweju ijop epeta bima — io'e. — Gaxĩn ma juy õn ipiat'ajom — io'e.

16 — Deus soat kukukan'ũm pima Páscoa xat ojo'o ğu. Imẽnpit Deus soat kukukan pima, ojo'o waram — io'e.

17 Gebuje Jesus uva'abidi o'timuõm tikõnkõğap pe.

— Bay, ãn xipat cĩcã — io'e Deus pe.

Tikõnkõğap o'ğũm jewēju etaybitbinayũ be.

— Juku — io'e. — Epetikõn. Epetimu'ẽ'ẽ eye-wewebe — io'e. 18 — Ijodi ğu waram uva'abidi otikõn. Deus soat kukukan pima bit, waram otikõn — io'e Jesus.

19 Gebuje pão'a o'yabu.

— Bay, ãn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakat. O'yaũm cebe ip.

— Iju'a ojebit — io'e. — Eywebeam oje'ũ. Ya'o buje we'ũap kay juy ġebum epesop — io'e cebe ip.

²⁰ Jekõn epere buje, uva'abidi o'tiũm cebe ip.

— Ijudi kõn puje, odoymukererenap kay juy ġebum epesop — io'e. — Ġasũ Deus ikêrêat ju'uk eywebewi odoymukereren puye, oje'ũ buye. Ikêrêat ju'uk eywebewi apẽn kuyje ixex o'e iap tağ — io'e Jesus. ²¹ — Mesa be xik'i owejuat ma oũm okay itakomaayũ be — io'e. ²² — Soat wağo õn. Oje'ũ apẽn cuk adi webay ibikuy osunuy iap tağ. Imẽnpit Deus ipiat supi'ajoat oũmat pe — io'e.

²³ — Abu xe'e wuy'in kuka Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be? — io'e ip jewewebe Jesus eju jekõnkõnayũ.

²⁴ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ o'jewa'õbubu jeweweju.

— Abu wuy'in soat podi ma ya'õbuyxian je'e? — io'e ip jewewebe.

O'jewa'õxikxik ip. ²⁵ Jesus o'jekawẽn cebe ip.

— “Kũyjobin cuy epesop wa'õ kay,” i'e'em ijodiat kukukayũ jebekitkit pe. “Kariwa yoboğat õn,” i'e'em ip — io'e. — Ijodiat bure ip adeayũ xe.

²⁶ Eyju bit imẽn ġu juy epesop. Kariwa yoboğat pin pima, ya'õbuyxi'ũmat puxim cuy epeku — io'e Jesus cebe ip. — Warara'acat kukukat pin pima juy ibuywatwan ip epesop — io'e cebe ip.

²⁷ — Abu kariwa yoboğat? — io'e. — Jekõn âm mesa be xik'iat tu? Ixat tojtjot'ukat ġu xe'e? Jekõn âm mesa be xik'iat ma kariwa yoboğat. Imẽnpit eyxe bima wuyxat tojtjot'ukat puxim cuk adi ojekuku. Warara'acat puywatwan cuk

adi ojekuku – io'e Jesus. ²⁸ Eybu'un ġu juk adi epesop okay, warara'acat a'ġu ipiat o'supi'ajoat owebe – io'e. ²⁹ – Kuy bima webay o'e owebe “Soat kukukan ecesũy,” i. Imēnpuxim “Eyju dak soat kukukayũm epesop oweju,” i òn e'em eywebe. ³⁰ Òn soat kukukan pima, wemesa be epeyekõn oweju – io'e. – “Eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i epe'e kūyjobit'ũmayũ be. “Eyju ikērēat kuġ ġu Deus xe,” i dak cuy epe'e kūyjobicayũ be. Imēn epe'e Israel naxeġebitbit pe—12 be tiwatwat pe – io'e Jesus jeweu etaybitbinayũ be.

³¹ – Simão – io'e Jesus Simão Pedro be. – Eya'õpicũġ cuy – io'e. – Satanás kuy o'e owebe “Simão buyxijo pin òn, itabut paxi je'e wa'õ kay iam,” i – io'e Jesus Simão be. – Satanás itabucayũ xewi emujēm pim apēn wuyju tarekrektata mujēmjēm taixee bewi iap puxim – io'e. – “Ha'a. Esubuyxijo,” i juk oce Satanás pe – io'e Jesus. – “Soat cuy esubuyxijo oweju etaybitbinayũ,” i juk oce cebe – io'e Jesus. ³² – Imēnpit kuy ocekawēn Deus eju ewebeam. “Simão juy esubuywan itabucap epereap puxim,” i oce Deus pe – Jesus o'e. – Waram okay etabun pima, eykitpitpiyũ juy esubuywan itabut cĩcã am ip okay – io'e Jesus.

³³ – Kariwa, jeiwat ġu òn – io'e Simão Jesus pe. – Obu'un ġu ekay – io'e. – Daomũnmũnap'a be dak cuy oju eburem. We'ũap kay ma juy oju eburem – io'e Pedro.

³⁴ – Pedro – io'e. – Sapokay ede'ũm awap, ebapũġ em “Ixe bure ġu òn,” i ece'e – io'e Jesus pit.

³⁵ Gebuje o'jekawēn wara'acayũ eju—jeweu etaybitbinayũ eju.

— Patorõn kuḡ'ũm cuk adi õn eymuju, sako kuḡ'ũm tak, bolsa kuḡ'ũm tak, eyiuk kuḡ'ũm tak — io'e. — Irerem tu juk adi epekuku? — io'e.

— Ka'ũma. Xipan cuk adi oceku — io'e ip.

³⁶ — Gasũ bit — io'e cebe ip — patorõn kuḡ pima juy epetujowat eyekuap taḡ — io'e. — Sako kuḡ pima juy epetujowat. Payao kuḡ'ũm pima juy eyeekabek epeteida ibu am — io'e. ³⁷ — Imẽn e'em Deus ekawẽntup—omuwẽḡaptup:

“Ikẽrẽat muḡẽḡẽ'ukat ãn,” i napa ma ijodiat e'em Deus emunaẽ be, i.

Ibodup ekawẽn taḡ je'e ip owebe ḡasũ — io'e Jesus.

³⁸ — Kariwa, ak'i ece — io'e ip. — Xepxep oceju payao kuḡ — io'e ip.

— O'e ma burut — io'e.

³⁹ Ibocewi o'jẽm ip jekõnkõnap'a bewi umat'abi bewi.

Jesus o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay—cucu'uk osunuyiap'a kay. Ceweju etaybitbinayũ dak o'ju tomuju. ⁴⁰ O'jekawẽn ceweju ip yajẽm puje.

— Epeyekawẽn cuy Deus eju eywebe ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴¹ Jesus o'jewerũḡ jewēju etaybitbinayũ xewi. Bosusu o'ju. Jaḡẽpũḡ ma o'e.

Gebuje Jesus o'jekawẽn Deus eju. Jẽḡ'aecõḡcõḡ o'jekawẽn.

⁴² — Bay, ebu'u bima bit ipiat esupi'ajoat ḡu owebe — io'e Deus pe. — Imẽnpit obikuyap taḡ ḡu juy ece—ebikuyap taḡ acã — io'e.

⁴³ Ibocewi Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'kop kabi kadiwi Jesus a'õmucan am.

⁴⁴ Biḡ ma ja'õbuyxim o'jekawẽn Deus eju. Jeguycũḡat pibun ma oe'ũ pin. Topa'adiayey o'e

toy buxim, iḡuycũḡ cĩcã buye. O'jedopadoyebot ipi ju.

⁴⁵ Deus eju jekawēn epere buje o'āy. Kirik'āy. Jeweju etaybitbinayũ kay oajēm. Jay. Ixexet ma ip o'tobuxik. Ixexet ip jeḡuycũḡap kuḡ ip yoboḡ cĩcã buye.

⁴⁶ — Apēnpuye eyxexet? — io'e. — Epeyewurũḡ cuy! — io'e cebe ip. — Epeyekawēn cuy Deus eju eywebe ikērēat kukap puxim — io'e.

⁴⁷ Warara'acayũ dak oajēm Judas eju. Ixe Judas warara'acayũ wap oajēm jaku Jesus iam imutaybin am ip. Ixe 12 beayũ'in osunuy.

Oajēm Jesus kay Judas. Oajēm Jesus aḡobu kōn ãm tobede am.

⁴⁸ — Judas — io'e Jesus. — Soat waḡo òn — io'e. — Waḡobu kōn tu ěn oũm ãm okay itakomaayũ be? — io'e.

⁴⁹ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ itaybit o'e Jesus pum ip iam.

— Kariwa, oceyaoka du ip pajam? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁰ Pũḡ ixeyũ'in tak paĩyũ kukukat puywatwat'ukat o'suḡuybu'uk pajam. Tep. Iba'at kadiat ḡuybu o'suḡuybu'uk.

⁵¹ — Imēn ḡu bit epesop! — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

Cay. O'suḡuybumucay. O'suḡuybumuwedap. Guybudip o'e.

⁵² Gebuje Jesus o'jekawēn Judas ejuayũ eju—paĩyũ kukukayũ eju, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ eju dak, Judeuyũ kukukayũ eju dak.

— Epajēm odaomūn ãm ibukurukat taomūnap puxim — io'e. — Eyba'ip kukuḡ epajēm — io'e Jesus.
⁵³ — Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be juk adi oḡuy. Epesot ḡu juk adi odaomūn ãm iḡo'a be bima — io'e. — Ḡasū bit okuk put eywebe eybikuyap taḡ. Eybikuyap taḡ eyeku but ḡasū. Kabiokboḡ taḡ jekuku'ukayū kukat ijodiat kukat ḡasū. Satanás ijodiat kukat ḡasū. Eyju dak kūyjobit ixē a'ō kay — io'e Jesus.

⁵⁴ Judas ejuayū Jesus o'jat. O'tujowat ip paīyū kukukat duk'a kay. Pedro dak o'ju Jesus nomuju. Wūy ma oeku Jesus nomuju. Oajēm ip.

⁵⁵ Gebuje daxa o'ḡusop ip paīyū kukat tuk'a xe, uk'a ekorara be. Oabikbik ip daxa etako be. Pedro xik'i o'e ixeyū parakpe.

⁵⁶ Gebuje ayacat Pedro o'jojojo—yaypan'isuat—paīyū kukukat puywatwat'ukat. O'jojojo Pedro daxa ekabia daḡ puye. O'jeak cekay.

— Ixe dak Jesus eju oeku — io'e ixē ayacat.

⁵⁷ — Ka'ūma — Pedro bit o'e napa ma. — Tū'ū, ixē bure ḡu ãn — io'e napa ma jebuap puxim.

⁵⁸ Wara'acat Pedro o'jojojo ibun'ūm pima aḡokatkat.

— Ēn tak ejeku Jesus eju — io'e cebe.

— Ka'ūma — Pedro o'e. — Jekukum ḡu ãn ceweju. Ojeku ḡu ãn pit ceweju — io'e napa ma.

⁵⁹ Pūḡ hora kap puje, wara'acat o'jekawēn.

— Icēmān ēn ma Jesus eju ejeku — io'e. — Galilía eipi bewiat ēn — io'e Pedro be.

⁶⁰ — Tapu — Pedro bit o'e. — Wetaybit ḡu apēn ēn e'em iam — io'e napa ma. — Ixe bure ḡu ãn pit — io'e napa ma.

Sapokay o'jede iboam i'e buje. Kariwa Jesus o'jekorepēn.

⁶¹ Gebuje o'jeak Pedro kay. Pedro dak o'jegebu Jesus a'ō kay—kuy bimaap a'ō kay.

— Ebapũğ em napa ma ece'e “Jesus bure ğu òn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

⁶² Kacũğ kay Pedro o'ju. Jesus bure ğu òn iap kay o'jegebu. Imēnpuye o'tōn cīcā.

⁶³ Iwiwi'ukayũ Jesus o'jowayway—o'jat'iaiyũ. Jesus o'ğupokupok ip. ⁶⁴ Jesus eta o'sutamuekabek ip pağōm.

— Abu emupok exe? — io'e ip cebe iwaywayway am.

⁶⁵ Jesus o'jomuymuy jījā ip. Warēmtağ ma ip Jesus o'jukuk.

⁶⁶ Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'je'awero ip, paĩyũ kukukayũ dak, Moisés ekawēn imutaybit-bin'ukayũ dak. Judeuyũ awēwē'ukayũ yoboğayũ ip osodop. Kabia'isum ip o'je'awero. Jesus o'tujowat ip ixeyũ kay. Waram ğuto Jesus o'jowaywayway ip.

⁶⁷ — Ĕn tu Deus emunaē? — io'e ip. “Cemunaē bima bit cuy ece ocewebe,” io'e ip Jesus pe.

— Òn eyrukũyjo bima, okay eyetabut ğu kuka epe'e — io'e Jesus pit. ⁶⁸ — Omukũyjom cuy epe'e i òn e'em eywebe bima, kuka omukũyjom ğu epe'e.

⁶⁹ Imēnpit soat wağo òn. Gaxĩn ma oabik Deus ba'at kadi—soat podi ma ya'ōbacaat ba'at kadi. Ixe jo'i wa'ōbaca oğuy — io'e Jesus. — Jewejojo'i ma ocesop oca'ōbacaap kuğ — io'e.

⁷⁰ — Deus ipot tu ĕn? — io'e ip Jesus pe.

— Eyju ma iboam e'em — io'e.

71 – Apêḡãm kuka warara'acat atakoy Jesus muy am? Kuy o'e! Kuy ixē ekawēn oceya'ījojo – io'e Judeuyū kukukayū. Deus muymuy xeku – io'e ip napa ma.

Oibu'un ip awerom.

23

1 Gebuje Jesus o'tujowat ip Pilatos kay—iecuḡap kay. Jesus o'jomuymuy ip Pilatos pe.

2 – Ite aḡokatkat warēmtaḡ ma ocemutaybitbin – io'e ip Pilatos pe napa ma. – “Kūyjobin ḡu juy epesop wuyeipi kukat a'ō kay,” i'e'em Jesus ocewebe – io'e ip napa ma. – “Eyedinheiro juy epeḡūm ḡu César be—wuyeipi kukat pe,” i'e'em ocewebe – Judeuyū napa ma o'e Pilatos pe. – “Adeayū kukukat ōn,” i'e'em teku – io'e ip napa ma Judeuyū. – “Deus emunaē ōn,” i'e'em teku – io'e ip.

3 – Judeuyū kukukat tu ēn? – Pilatos o'e Jesus pe.

– Ēn ma iboam e'em – io'e Jesus.

4 – Ite aḡokatkat ikērēat kuḡ ḡu oxe bit – io'e Pilatos soat pe paīyū kukukat pe, je'awero'ibiyū be dak.

5 – Warēmtaḡ ma teku ebekitkit mutaybitbin – io'e ip napa ma Pilatos pe. – Koap warēmtaḡ ma Galiléia eipi watwat mutaybitbin oekuku. Soat taḡ imutaybitbin oekuku—Judéia eipi daḡ. Gasū ijoce oajēm. Teku ebekitkit mubu'u'un César a'ō kayap puxim – io'e ip napa ma.

6 – Teku Galiléia eipi bewiat tu? – io'e Pilatos cebe ip.

– Hm hm – io'e ip.

⁷ Imēnpuye Pilatos Jesus o'guju Herodes kay, Herodes Galiléia eipi kukukat puye, Jesus tak Galiléia eipi bewiat puye dak. Ixe Herodes Jerusalém ka be osunuy ixeyũ kabia be.

⁸ Oajēm ip Herodes kay. Herodes Jesus o'jojjo. Icocok cĩcã o'e ijojom pima. Kuy bima Herodes ijo pin osunuy Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik puye.

— Wuywebe i'e ba'oreat paxi ḡubapuk wetabutpe? — io'e jewebe ma.

⁹ O'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi ēn jekukum? — io'e cebe. — Ojojjo ḡu buk iat mubapuḡ tu ebu'u wetabutpe? — io'e cebe.

Mũḡ ma osunuy Jesus pit. ¹⁰ Paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jomuymuy jĩjã, Moisés ekawēn imutay-bitbin'ukayũ dak.

¹¹ Herodes tak Jesus o'jowayway jĩjã. Warēmtaḡ ma Jesus o'jukuk, cesorarayũ dak. Cesay idipāt o'ḡuōm ip Jesus pe iwaywayway am.

Gebujep waram Jesus o'guju Pilatos kay. ¹² Ixe kabia dak Herodes Pilatos burem o'e. Kuy bima itakoma jĩjã osodop ip jewewekay.

¹³ Gebuje Pilatos paĩyũ kukukayũ o'tomuwã, Judeuyũ kukukayũ dak, warara'acat tak Judeuyũ.

¹⁴ O'jekawēn cebe ip.

— Ite aḡokatkat epetojot okay — io'e. — “Ite aḡokatkat warēmtaḡ ma ocemutaybitbin,” i juk epe'e owebe — io'e. — Kuy ocekawēn ceweju eyetabun — io'e. — Oxe bit ikērēat o'ḡujurũḡ ḡu—pũḡ em tak ka'ũma — io'e. — Te'e ma eyju e'em “Ikērēat kuḡ teku,” i — io'e. ¹⁵ — Herodes tak o'jekawēn ceweju — io'e. — Herodes xe dak ikērēat kuḡ ḡu — io'e. — Imēnpuye waram Jesus

o'tujupicat ip ocekey. Cedağ ğu ocewebe bit yaoka am. ¹⁶ Imēnpuye imupok puje oğuwepak jekpiwan ma iju am — io'e Pilatos.

¹⁷⁻¹⁸ — Ap! — io'e adeayũ ya'õberen Pilatos pe — Ite ağokatkat eğujēm ğu — io'e ip. — Eyaoka ma! — io'e ip. — Barrabás pit eğujēm daomũnmũnap'a bewi. Ite ağokatkat pit eğujēm ğu — io'e ip ya'õberen.

Iğo epeta bima Pilatos pũğ ma daomũnmũnap'a beat mujēmjēm'uk osunuy. Ixe Barrabás daomũnmũnap'a be osunuy. ¹⁹ Kuy bima ixe Barrabás iecuğap ebekitkit eju o'jenopağõğõm. Jenopağõğõm pima wara'acat o'yaoka. Imēnpuye daomũnmũnap'a be osunuy.

²⁰ Gebuje Pilatos ma Jesus muwepak ojuy o'e.

— Jesus ma oğuwepak — io'e adeayũ be.

²¹ Adeayũ bit Jesus pamupayaat ojuy korosa be ce'ũ âm.

— Jesus cuy epeyaokaat! — io'e ip Pilatos pe. — Jesus juy esubamupayaat korosa be ce'ũ âm — io'e ip ya'õberen.

²² — Apēnpuye dak osubamupayaat? — io'e Pilatos. — “Ikērēat o'ğujurũğ ğu,” i õn e'em — io'e. — Cedağ ğu wuywebe yaoka am — io'e. — Oğupokupokat acã. Imupokupok puje, juy oğuwepak — io'e.

²³ — Ap! — io'e ip. — Jesus esubamupayaat korosa be — ixeyũ bit o'e.

Imēn o'e ip ade em ma. Ya'õberen o'jewãwã ip. Imēnpuye:

²⁴ — Iteyũ bikuyap tağ oce, biğ ma cewãwãwãap puxim ip — io'e Pilatos jewebe ma. — Ixeyũ etabun imuwepak pa'ore owebe — io'e jewebe ma.

— Ha'a — io'e adeayũ be—aweromayũ be. — Eybikuyap tağ cuy oce — io'e Pilatos cebe ip.

²⁵ Imēnpuye Pilatos Barrabás o'gujēmat daomūnmūnap'a bewi—iecuğap ebekitkit eju o'jenopağõğõm'iat o'ğujēmat—wara'acat o'yaoka'iat o'gujēmat—adeayũ o'joojuy imujēm ãm'iat o'ğujēmat. Jesus pit o'ğũm adeayũ be.

— Eybikuyap tağ cuy epe'e cebe — io'e Pilatos. Jesus o'jat ip.

²⁶ Gebuje sorarayũ Simão o'jat. Cirene ka bewiat o'jat ip—koğũnpi bewi ajēm'ibit. O'jat ip Jesus korosa dujowan co'a kay bima. Korosa o'jomuy ip Simão a'õpi'a jeje. O'tujowacat Jesus nomuju.

²⁷ Adeayũ dak o'ju Jesus nomuju.

Aoyũ dak o'tõn cĩcã Jesus kay. Iğuycũğ cĩcã ip o'e Jesus kay.

²⁸ Imēnpit Jesus o'jekorepēn cekay ip.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e cebe ip—Jerusalém ka watwat pe—aoyũ be. — Eyewewekay acã juy epetõtõn—okay bit ka'ũma — io'e. — Ey'iyũ kay dak cuy epetõtõn — io'e. ²⁹ — Ipiat epesupi'ajojo. Ipiat'ajojom pima soat je'e “Icokcok e'em i'it kapkap'ũmayũ, i'it'it'ibit'ũmayũ dak, i'it muytin'ũm'ibiyũ dak,” i — io'e Jesus. ³⁰ — Adeayũ ce'ũ pin je'e ixekabia be ipiat'ajojom puye. “Ocejeje juy a'a'at ocemuy'ũ ãm,” i je'e ip co'a be. “Ocemunēm cuy,” i je'e ip co'a'ũn'a be — io'e. ³¹ — “Imēn yopkicat'ip kukuğ pima, apēn xe'e kuka yopkarawat'ip o'jukuk ip?” i'e'em eyju — io'e Jesus waayũ be.

Imēn Jesus o'e cebe ip warēmtağ ip jekuğ puye.

³² Xepxepayũ dak o'tujowat ip Jesus eju yaoka am—iecuḡap a'õ kay'ũmayũ.

³³ Co'a be yajẽm puje Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje. Ce'ũat'a ririt'a i omuy co'a butet. Iecuḡap a'õ kay kũyjobit'ũmayũ dak o'subamupaya ip wara'at pe korosa be—xepxepayũ. Pũḡ korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũḡat kadi. Jesus tak o'jekawẽn Deus eju.

³⁴ — Bay — io'e. — Gebum ḡu juy apẽn ip warẽmtaḡ okuk iap kay, itaybit ḡu ip ajo pẽn pẽn oceju iam puye — io'e Jesus.

Gebuje dado o'joxikxik ip Jesus pa o'subamupaya'iaiyũ. Jesus esay mu'ẽ'ẽ ãm jewewebe o'joxikxik ip ipi ju. Dado karatũḡ'a buxim o'yanuy. Ibararuk o'yanuy. ³⁵ Adeayũ dak osodop Jesus cocom. Judeuyũ kukukayũ bit warẽmtaḡ o'e ip Jesus pe iwaywayway am.

— Teku warara'acat o'taxijo — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Teku Deus emunaẽ bima, juy jewedaxijo — io'e ip iwaywayway am. — Deus pe wuydaxijo am o'taẽ'ibit pima juy jewedaxijo — io'e ip.

³⁶ Sorarayũ dak Jesus o'jowaywayway. Uva'abidi ãm ojuy ip o'e cebe tikõn ãm—tideiboḡ'ũmati.

³⁷ — Ën Judeuyũ kukukat pima juy ecedaxijo — io'e sorarayũ.

³⁸ Taperadup toro'i oeku korosa eju Jesus abi ase—tupararukatup—Judeuyũ kukukat teku iap mubapukatup.

39 Gebuje wara'at korosa ejuat Jesus o'jomuymuy—iecuğap a'õ kay kũyjobit'ũmat.

— Ĕn Deus emunaẽ bima, ocedaxijom cuy ece — io'e ya'õberen Jesus pe. — Ecedaxijo dak cuy — io'e.

40 Wara'at ejuat pit jebure o'ğukorẽm korosa ejuat.

— Eparara ğu du Deus puxim? — io'e jebure be. — Wuyeweweju ma wuyju je'ũm korosa eju. 41 Cedağ wuywebe je'ũ am ikẽrẽat cuk adi ağujurũğrũğiap teim — io'e. — Ite bit o'ğujurũğrũğ ğu ikẽrẽat — io'e.

42 — Jesus — io'e ixex wara'at. — Gbum cuy okay eğuy ĩn soat kukukan pima — io'e Jesus pe.

43 — Icẽmãn õn e'em ewebe, ğasũ ma ĩn oweju ecesũy onuyapka be—idip cĩcãatka be — io'e Jesus ixex wara'at pe.

44-45 Pağo oicuk jekpiwan ma—Deus eju kawẽnwẽnap'a beat epağo—xĩntabi nomudip epağo. Oicuk ipidase ixex pağo bit.

Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ i'pi dağ. Kaxiepiat o'jepirẽm. O'jekabia ğu. Ibun ma kabiok oeku—ebapũğ ehora.

46 Gebuje Jesus o'jekawẽn Deus pe.

— Bay — io'e. — Ağ cuy eğuy okay. Je'ũm cuy õn ebikuyap tağ — io'e ya'õberen.

Oe'ũ. 47 100 be sorarayũ kukat o'jeak cekay. Apẽn oe'ũ iap o'jojojo.

— A'õbuyxi soat podi ma — io'e Deus pe. — Icẽmãn ite ağokatkat ikẽrẽat kuğ ğu osunuy — io'e.

48 Korosa be ce'ũap com o'je'awero'iaiyũ dak o'jepit ip jeduk'a be. O'jepit ip jewekũmpi okakam jeğuycũğap pibun. 49 Jesus bureyũ dak wũywũy

ma korosa wi ip osodop, aoyũ dak—Galiléia eipi bewi Jesus eju yajẽm'ibiyũ. Kacũgẽcũg'i osodop ip Jesus e'ũap cocom.

⁵⁰ Gebuje José o'ju Pilatos kay—Arimatéia ka bewiat—Judéia eipi bewiat. Ixe Judeuyũ awẽwẽ'ukat yoboğat osunuy. Xipat cĩcã osunuy. Cũg cĩcã osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy.

⁵¹ Warara'acayũ juk adi Jesus aoka ojuy osodop ip Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboğayũ. José bit ka'ũma. Deus soat kukukan iap wiwim osunuy José bit.

⁵² Oajẽm Pilatos kay ixé José.

Gebuje korosa ejuwi Jesus'ũm jebit mukop ojuy o'e.

— Jesus'ũm jebit cuy oju'ukat — io'e Pilatos pe.

— Eju'uk cuy — io'e Pilatos.

⁵³ O'ju i'uğ. Oajẽm. Jesus'ũm jebit o'ju'uk korosa ejuwi José. Jesus'ũm jebit o'jomũnmũn pağõm—idip cĩcãan, irucan. Imũnmũn epere buje, o'tujowat witabikũy kay. Jesus'ũm jebit o'jomõğ witabikũy be ikũykot'isuatkũy be.

⁵⁴ Sexta-feira osunuy. Katpuje jĩjã o'e. Gaxĩn ma jebodoydoyap kabia Judeuyũ be.

⁵⁵ Aoyũ o'ju José eju—Galiléia eipi bewiayũ. Witabikũy o'sukũyjojo ip. Apẽn Jesus'ũm jebit o'jomõğ'iap o'jojojo ip.

⁵⁶ Ibocewi o'jepit ip jeduk'a be. Tõmte'oatõm o'tõmuwekoy ip Jesus'ũm jebit mude'onap ojuy. Kuyaje acã ijebit mude'on ojuy ip osodop, kuy jebodoydoyap kabia buye. Kapikpi kuka o'e kuyaje.

24

¹ Judeuyũ ebodoydoyap kabia bima aoyũ o'jebodoy jawẽwẽap ekawẽn tağ. Kabia'isum

pit waram o'ju ip witabikūy kay. Domingo bima ip o'ju. Tōmte'oatōm tujowan o'ju ip Jesus'ūm mude'on ojuy. Jay. Oajēm ip.

² Yajēm puje wita'a o'yadobuxik ip yawede—ikūynomudip'a. ³ Oōm ip witabikūy be. Jesus'ūm jebit o'tobuxik ġu ip. ⁴ Yaġuybabi'ūm cīcā ip o'e tobuxik'ūm puye.

— Apēn xe'e ixē o'e? — io'e ip jewewebe.

Xepxep aġokatkayū dak o'jebapuk aoyū wap—kabi bewiayū. Cesay kuġ osodop ip isopsupat kuġ. ⁵ Jeparara pibun ma ip o'jēġ'aecōġcōġ cewap ip. Aġokatkayū dak o'jekawēn aoyū be.

— Tū'ū'ūyū — io'e ip. — Apēnpuye eyju itaicat kudadam ce'ūat topapkūy be? — io'e ip. ⁶ — Ixe ijoce ġu. Deus ixē o'ġutait waram. O'ġuyu kabi kay — io'e ip. — Gebum cuy epesop ixē a'ō kay—Galilēia eipi be bima iap a'ō kay. ⁷ “Soat waġo ōn,” i mo o'e eywebe. “Ikēreāt mujurūġrūġ'ukayū be oūm ip,” i mo o'e eywebe — io'e ip. — “Obamupaya ip korosa be. Oje'ū. Imēnpit xepxep xet kap puje waram ocejetait,” i mo o'e eywebe — io'e aoyū be ixeyū aġokatkayū.

⁸ Gebuje Jesus a'ō kay o'jeġebu ip. O'jēm ip witabikūy bewi. ⁹ Aripit. O'jepit onze beayū mukūyjo am apēn cuk ip o'jojojo iam. Jay. Oajēm ip. Soat o'ġuwēn ip onze beayū be—Jesus eju oekuku'iyū be, warara'acayū be dak. ¹⁰ Maria Madalena soat o'ġuwēn Jesus emumujuyū be, Joana dak, Tiago xi dak, warara'acayū dak. Tiago xi butet Maria i osunuy. Soat o'ġuwen ip Je-

sus emumujuyũ be. ¹¹ Warẽmtağ ma tũybe aoyũ kawẽnwẽn iãn o'e ip. Itabut ğu ip o'e cekawẽn kay.

¹² Pedro bit dao ma o'ju witabikũy kay. Oajẽm. O'jeerot. Itaburuh. O'jetaburut witabikũy kay. Pağo acã o'jojojo—idip cĩcãat—irucat. Wara'at pit o'jojojo ğu.

— Ka'ũmğũ Jesus! — io'e.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be. Yağuybabi'ũm cĩcã o'e.

— Apen xe'e o'e ip Jesus'ũm jebit pe? — io'e jewebe ma. — Poma xe'e ijebit o'tujowat ip? — io'e.

¹³ Ixe kabia be xepxep Jesus eju oekuku'iyũ o'ju Emaús ka kay. Emaús ka 10 kilometros osunuy Jerusalém ka wi. ¹⁴ E dağ ip kawẽnwẽn oeku. Apẽn Jesus'ũm o'tobuxik ğu ip witabikũy be iam kawẽnwẽn ip oeku. ¹⁵ Kawẽnwẽn pima Jesus oajẽm ixeyũ kay—xepxepayũ kay. Ceweju ip o'ju e dağ. ¹⁶ Jesus o'jojojo ip. O'jetabiebarẽm ip Jesus teku iam. Tũybe Jesus ce'ũ mabuk opop iãn o'e ip.

¹⁷ — Apẽn eyju kawẽnwẽn e dağ? — io'e Jesus cebe ip.

Topağuycũğcũğ o'jecũcũ ip. ¹⁸ Ixeyũ'in o'jede Jesus pe. Cleopas i ibutet osunuy.

— Soat Jerusalém ka watwat itaybit apẽn o'jebapuk ibo ka be ğasũ iam. Ĕn acã etaybit ğu! — io'e.

¹⁹ — Apẽn xe'e o'jebapuk? — io'e Jesus cebe ip.

— Apẽn Jesus pe o'e ip iap awẽğ eyawẽğtobuxik ğu du—Nazaré ka bewiat pe iap awẽğ? — io'e. — Ixe Jesus Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy. Ocejajojo ğu iap mubapukpuğ oekuku Deus a'õbi. Ixe juk cedağ ocemutaybitbitbin — io'e. ²⁰ — Paĩyũ kukukayũ wuyka

kukukayũ dak Jesus o'gũm Judeu'ũmayũ be yaoka am. Jesus pa o'subamupaya ip korosa be — io'e. ²¹ — Oceju bit tũybe ixex Judeuyũ taxijo iãn cuk adi oce'e — io'e. — Inaka ebapũg kabia kuy o'kap ce'ũap kabia. ²² Imẽnpit oce'in ip ocağuy mubabi'ũm aoyũ — io'e. — Witabikũy be o'ju ip kabia'isum. Iku-dadam ip oeku — io'e. ²³ — Jesus'ũm jebit o'tobuxik ġu ip ikũy be — io'e. — Ocekay o'jepit ip — io'e. — “Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. — “Kabi bewiat ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e. — “Jesus waram o'jetait,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. ²⁴ — Wara'at ocebureyũ o'ju witabikũy kay — io'e. — Apẽn aoyũ o'e iap tağ o'tobuxik ip — io'e. — Jesus pit o'jojojo ġu ip — io'e Jesus pe.

²⁵ — Eyetaybin wa'ũm cĩcã Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ekawẽn — io'e Jesus cebe ip. — Eyetabun wa'ũm cĩcã! ²⁶ Cedağ osunuy Deus xe Cristo imẽn ipiat'ajo am, je'ũ am tak—wuydaxijo am Deus emunaẽ. Cedağ osunuy waram kabi kay jeu am soat kukukan—Deus co'i ya'õbacaan—Deus co'i idipan — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jemuwẽnuwẽğaptup ekawẽn o'ğukũyjojo ip soatup ekawẽn—Deus ekawẽntup ekawẽn—Moisés emudupmubararaktup ekawẽn, soat Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emudupmubararaktup ekawẽn tak. Iboaptup ekawẽn o'ğukũyjojo ip.

²⁸ Imẽn oajẽm ip jejuapka kay—Emaús ka kay. — Bosusu ma buk oju — Jesus o'e cebe ip.

²⁹ — Ocexe juy eğuy — ixeyũ bit o'e. — Katpuje jĩjã o'e kuy. Kabioğ wuyju — io'e xepxepayũ Jesus pe.

Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip cexe ip jenũy ã. Oõm ip tuk'a be.

³⁰ Gebuje Jesus pão'a o'yabu jekõn pima ceweju ip.

— Bay, ěn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakatkat. O'yaũm cebe ip. ³¹ Jetaan ip o'jeak. Teku Jesus iam itaybit ip o'e. Imēnpit Jesus o'jepa'ũm.

³² — Oca'õxabida karabakbakãn oce'e e dağ oceweju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn pima — io'e ip jewewebe.

³³ Gebuje o'jēm ip mesa bewi. Aripit. O'jepit ip Jerusalém ka kay. Jay. Oajēm ip.

Gebuje onze beayũ o'tobuxik ip—jebureyũ. Awerom ip o'tobuxik.

³⁴ — Wuykukukat waram o'jetait — io'e ip xepxepayũ be. — Simão itaicat o'jojojo — io'e ip.

³⁵ Gebuje xepxepayũ apēn Jesus o'e cebe ip iap o'guwēn jebureyũ be.

— Jesus o'jebapuk oce kay e dağ — io'e ip. — Pão'a dakat puje, ocetaybit oce'e teku Jesus iam — io'e xepxepayũ cebe ip.

³⁶ Dao ma Jesus o'jebapuk aweromayũ kay imēn kawēnwēn pima ip.

— Kaba'ũm cuy epesop — io'e.

³⁷ O'jekuy ip. Iparara jĩjã ip o'e. Tũybe axik iãn o'e ip.

³⁸ — Apēnpuye eykuykuykuy? — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju e'em “Cēm tu Jesus waram o'jetait?” i? Apēnpuye eyetabut ġu okay? — Jesus o'e. ³⁹ — Ak epe'e obu kay, wui kay dak. Goku tapoa kuybut — io'e. — Obu kukuğ cuy epe'e — io'e. — Wui kukuğ

tak cuy epe'e. Asubit'ũm! Axik tu õn eyxe? Axik taohe ġu. Õn pit odaohe – io'e Jesus.

⁴⁰ Imẽn e'em pima, o'jewebumubapuk cebe ip. O'jeweimubapuk.

⁴¹ Imẽnpit itabut ġu ma buk o'e ip Jesus kay jecokcok pibun, yaġuybabi'ũm'ũm ip puye.

– Ajo opop eyxe i'o am? – Jesus tak o'e cebe ip.

⁴² Axima yoyoy o'ġũm ip cebe i'o am. ⁴³ O'jat. Etabutpe ip o'jo'o.

⁴⁴ Ġebuġe o'jekawẽn ceweju ip.

– Moisés apẽn warẽmtaġ itakomaayũ okuk iaptup o'tupmubararak, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm tak – io'e. – Davi dak apẽn warẽmtaġ ip okuk iaptup o'tupmubararak Salmidup pe—jebibododonaptup pe – io'e. – Ixeyũ'ũm'ũm emudupmubararakatup pe iap taġ ma ip okuk ikērẽm – io'e. – Eyweju õn pima iboap oġuwẽn eywebe – io'e Jesus.

⁴⁵ Ixeyũ mutaybitbin o'e apẽnape Deus ekawẽn iam.

⁴⁶ – Imẽn e'em iġodup:

Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Xepxep xet kap puje, waram jetait ġuto, i. ⁴⁷ Ixe a'õbi itabucayũ juy kawẽn idipat ġuwẽn soat ka watwat pe, i. Koap Jerusalém ka watwat pe juy ġuwẽn ip, i. Ġuyjom wara'atka watwat pe juy ġuwẽn ip, i. “Ikērẽat mujurũġrũġap cuy epeyepere,” i juy je'e ip, i. “Ikērẽat mujurũġrũġap epere buje, Deus ikērẽat ju'uk eywebewi,” i juy je'e ip, i.

Imẽn e'em iġodup, – io'e Jesus. ⁴⁸ – Wekawẽn epeya'ĩjojo. We'ũap tak epejojojo ma. Soat ka watwat pe juy iboap epeġuwẽn – io'e Jesus cebe

ip. ⁴⁹ — “Jeya'õmucan òn,” io'e webay eywebe — io'e. — Webay a'õbi òn jeya'õmucan — io'e Jesus. — Deus pe eya'õmucanap wiwim cuy epesop ik-aboġatka be—Jerusalém ka be — io'e. — Gaxĩn ma juy jeya'õmucan — io'e cebe ip.

⁵⁰ Jesus ixeyũ o'tujowat Betânia ka be.

Gebuje o'jekawẽn Deus eju cebeam ip.

— Bay, xipan cuy teyũku ejukuk — io'e Deus pe.

⁵¹ Bosusu o'ju cexewi ip Deus eju kawẽnwẽn pima.

Gebuje Deus o'tujowat jewekay, kabi kay.

⁵² — Bay, ěn xipat cĩcã — io'e ip Deus pe tujowacap cocoayũ. — Ka'ũma ma ejo'iat ya'õbacaat — io'e ip cebe.

Gebuje o'jepit ip Jerusalém ka kay. Icockok cĩcã ip osodop. ⁵³ Deus eju kawẽnwẽnap'a be osodop ip soat em—yaboġat'a be. — Bay, ka'ũma ma ejo'iat ya'õbuyxiat — i'e'em ip osodop.

**Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn
New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

82289dff-6b79-5335-974c-563b93a888ae